

INTEGRÁRIUS KÖZLÖNY

Kolozsvár, 1888-1948/1990.;4.(64.) évfolyam, 1-2-3. szám, 1993. január-március

Ára 20 lej.

Kiálts a te Istenedhez

Egy pilóta, aki Észak-Kanada hósvatagjában kényeszerleszállást végzett, kis rádióadóval segélykérő jelzéseket ad le az éterbe. Felveszi-e vajon valaki ezeket a jelzéseket, és jön-e segíteni? Nos, megtörténik a csoda. A segélykiáltást meghallják, a pilótát megtalálják, és megmenekül. Ilyen és hasonló történetek gyakran megismétlődnek modern világunkban. Újságaink nagybetűs címsorokban beszámolnak ezekről.

Az említett esemény egy fontos vallási igazságot tesz érthetővé számunkra: „Ha kiált hozzád, meghallgatom...” (Zsolt 91,15). Történetünk ezzel a Biblia egyik központi mondanivalójának modern hasonlatává lesz. Az a pilóta segélykérő rádióját abban a „bizonytalan reménységben” működtette, hogy jelzéseit valahol fel fogják venni. És „bizonytalan reménysége” beteljesedett. Rádióadójának működtetése nélkül elpusztult volna.

Éppígy szabad és kell nekünk, embereknek Istenhez közelednünk. A Bibliában ezt a biztatást olvassuk: „Megmenekül mindenki, aki segítségül hívja az Úr nevét” (Joél 3,5). Lehet, hogy egyesek ezt értelmetlenségnek tartják. Mások kétkedve kérdezik: Honnan tudhatom, hogy engem valaki meghallgat?

Erre ezt válaszolhatnánk: a Biblia mondja ezt! De ez a válasz önmagában sokakat nem fog kielégíteni. Ezért mindnyájunknak azt kell tennünk, amit a pilóta tett a hósvatagban. Ő „bizonytalan reménységben” segítségért kiáltott, és kiáltását meghallották.

Isten is meg fogja hallani kiáltásunkat. Ez az évszázadok minden imádkozó emberének boldog tapasztalata. Ő megérti kéréseinket, panaszunkat, kiáltásunkat, és engedi, hogy megtapasztaljuk az Ő segítségét. Akkor aztán ez az Isten-hívás, az imádság nem „bizonytalan reménység” többé, hanem sziklaszilárd bizonyossággá lesz. Azzá teszi a hit és a gyermeki bizalom. Ezzel imádkozásunk magától értetődő cselekedetté válik, amely nélkül többé már nem szeretnénk, mert nem tudunk élni.

- Az Istenbe vetett hit ugrás a biztosba.
- Isten gazdag ígéretekkel, nem ígérettel.
- Isten egyetlen teremtményétől sem vonja meg szeretetét.

(-szá-)

Segíts fölmenni a „hegyre“!

„Mi Urunk Istenünk, mily felséges a te neved az egész földön...” (Zsolt 8,2), „Mert te, Uram, megáldod az igazat, körülveszed a te jóvóttoddal, mint egy pajzs” (Zsolt 5,13), ezért törekszik minden teremtményed fölfelé, a magasság felé, hogy a te közelségedben oltalomra és áldásra találjon. Te megtartod és megáldod mindazt, ami szép, jó és igaz. Fölfelé törekszik a „maghozó fű”, fölfelé emeli koronáját a gyümölcsöt termő fa, fölfelé röpi a szabadságban gondtalanul daloló madár, s fölfelé kell törekedjen az emberi lélek is, mert fentről jó a fény, a meleg, a földet megáztató esőcsepp, s tőled árad felénk, emberek felé az igaz bölcsesség, a helyes útmutatás, a jó törvény, az áldott tanítás. Ha kiáltunk hozzád, meghallasz minket, figyelmezel kiáltásunk szavára, ha hozzád imádkozunk, te magadhoz emelsz minket.

Köszönjük, Istenünk, hogy lelkünkbe ültetted a fölfelé törekvés vágyát. Köszönjük, hogy minden időben gondoskodtál arról, hogy legyenek emberek, akik megmutassák azt az ösvényt, amely fölfelé vezet. Mózes taposatlan ösvényen indult s ért fel a hegyre, amelyről a törvény kőtábláival tért vissza, s e kőtáblákkal összefogta s többé tette népének fiát. Jézus többemagával indult fel a hegyre. Ő nem lehozni akarta a törvényt, hanem felvinni akarta s akarja az embert a „hegyre”, az erkölcsösség magaslatára, csúcsára. Ez a jó ösvény, amelyet ő taposott, az ő tanítványai s az a sokaság, amely akkor fölment vele a „hegyre”.

Atyánk, kérünk téged, tedd erőssé lelkünkben a fölfelé vágyakozást. Add, hogy lelkünkben szülni tudjunk minden lefelé húzó terhet, segíts, hogy meglegyjük azt az ösvényt, amelyet Jézus taposott, s amely fölfelé vezet, az erkölcsös, az igaz emberi élet csúcsai felé... Ámen.

Szabó Zoltán

Csutak Levente: új hajítás

Molnos Lajos

...egy vékonyka, törekeny, semmi-kicsi fűszál - de üde, de akaratos, és idei-zöld! -

No lám, lassacskán csak kivergődünk ebből a kutyszívós télből is!

Ami azt illeti, illő ideje is már a tavasz-serkenésnek s a lélek, a bezápuult kedv víg-biztató megpendülésének-nekipezsdülésének is!

Hát igen, ez a testünkre, lelkünkre, kedélyünkre, reményeinkre s hitünkre is tehénkedett-tespedett hosszú tél! Am, megvan ennek is a maga haszna, vélem, s nemcsak a vastag hóba takaródott vetések későbbi sorsát illetően, de az emberre nézvést is:

Kitavaszkodó

sokkalta jólesőbb s megnyugtatóbb a felszusszanás boldog öröme, s nagyobb az elégtétel is, hogy hát túl vagyunk rajta, ezen is, kibírtuk ezt is! - és máris feletébb fürgén trappolhat a remény a várható jó nyár s a talán bőszekeű őszi élé is;

s megerősödik újólag a hit is, a mindig-kibírtuk-kibírtuk szorgos hite, mely nélkül, melynek hiányában aligha volnának túlélhető, kibírható még az enyhe, unott, lucskos telek is, nemhogy a szikkasztó, hasogató fagyos télidők!

Tavaszkodunk hát, lassacskán kitavaszkodgatunk - ember és természet egyaránt.

Itt-ott a napos, délies dombokon, patakok mentén

frissen és győztesen ütözködik máris a zöld, egyre többször és tartósabban derül fel újra az ég is, és néha már puha-ujjú szellők babrálják arcunkon, s mintha szívünkön is;

napról napra szebbekké válnak a lányok is, s mósolyuk világra-harmatozásából néhány „csepppecske” komor arcunkra s komorló kedélyünkre is hullik, amitől picikét tán mi is szebbek leszünk, valamicskével derűsebbek -

és ennyi egyelőre elég is...

Kolozsvár, 1993. március 7.

Húsvéti reménységünk

Mk 16,3-4

Az evangélium a jézusi hit és élet győzelmét hirdeti a halál fölött. Bizonyosságát, hogy a sírra hengerített kő - bármily nagy volt is - nem zárta le, nem zárhatta le a jézusi életet. „Az ember elpusztítható, de legyőzni nem lehet.” Nagypénteken keresztre feszítik, „sírba kényszerítik” Jézust, de húsvét hajnalán diadalmasan kel ki sírjából. A kő, a kőkoporsó bölcső is egyben.

Csak hogy mindezt még nem tudják a tanítványok. Nekik még nem volt húsvétjük, csak nagypéntekük. Honnan lenne húsvéti hitük?

A sírhoz indulva így tanakodnak egymás közt: „Ki hengeríti el nekünk a követ a sír bejáratától?” Számukra a kő - a botránkozás köve, a félelmek és rettegések köve, a hitevesztettség és a kétségbeesés köve. Behemót, durva valósága arról tanúskodik, azt igazolja - mégpedig félelmetes, szinte cáfolhatatlan módon, kézzelfoghatóan -, hogy: mindennek vége! Az igaz és ártatlan odalett! Számukra a kő olyan, mint pont a hőskötemény végén. A befejezés jele. Annak a jelképe, szimbóluma, hogy: nincs folytatás. Nagypéntekkel mindennek vége. Vége van mindennek, mert kő van a síron! Rajta a hivatalosság pecsétje, s őrzik a hatalom őrei, a katonák... E durva kő rájuk nehezedik, rájuk telepedik nyomasztó súlyával, hogy beletapossa őket a földbe...

Különös: mintha sohasem hallottak volna ama mustármagnyi hitről, mely hegyeket mozdítani képes! Mintha nem őket tanította volna Jézus, hogy: Minden lehetséges annak, aki hisz... Búsan, töprengőn, tépelődően tanakodnak hát: „Ki hengeríti el nekünk a követ a sír bejáratától?”

„De amikor odanézték, látták, hogy a kő el van hengerítve...” Megnyílt az út. Hadd lássák, hogy nem jó helyen keresik Jézust, ne a holtak között keressék az élő! Nyíljon rá a szemük, hogy az igazságtalanság és jogtalanság, az ostobaság és gyűlölet nem természetes velejárói az életnek! Hogy Isten nem engedi, hogy a gonoszság végérvényesen győzzön a jószág felett!

Ezért igaz: „az életben nincsenek reménytelen helyzetek, csak reménytelen emberek vannak.” Magyarai Lajos, a költő írja:

„Aki hinni tud mindig, mert hinni kell, önként szólal az, és önként énekel, annak legédesebb kenyere lesz a remény...

A remény jogán élek és szólok én.
Ki álmodni tud, s anyjának nyelvén álmodik,
A készülő jövőt csak az álmodhatja itt,
Annak lelkében égő tűz a bizalom.”

Testvéreim! Húsvétkor - lelkünkben égő tűz a bizalom. Hogyan adnánk fel a reményt, amikor Jézus húsvéti győzelme maga kezéskedik érte?!

Amikor talán semmi sem jellemzi annyira korunkat, mint az aggodás és félelem, midőn nem véletlen, ha az emberi képzelet sötét vonásokat fest a jövő arcúlatára: bennünk égő tűz a mi gondviselő Istenünkbe vetett bizalom. Minden húsvétban „nagy kő” hengeredik le a mi szívünkről.

Hála az Istennek, az Ő mérhetetlen ajándékáért!
Kovács István

**Ha az emberek
Isten nélkül élnek,
akkor:**

az erkölcs gátlástalan,
a divat szemérmelen,
a hazugság határtalan,
a gonoszság végtelen,
a népek béktelenekek,
az adósságok törleszthetetlenek,
a kormányok tanácstalanok,
a politika jellemtelen,
a tanácskozások eredménytelenek,
a konferenciák végnélküliek,
a kiliátások vizsgálatlanok,
az emberek reményvesztettek,
és amellet:
az egyházak erőtelenekek,
a hívők élete pedig imádságtalan!

Jézus így szól:

„...én azért jöttem, hogy életük legyen, sőt bőségben éljenek.” (Jn 10,10b)

Valóság

A hó szikrázott, a mező, a fák méltóságteljes nyugalommal hirdették, hogy van szépség, mi azért teremtett, hogy az emberhez szóljon, hogy az embert gondolatokra, érzésekre ébressze.

A hideg, ide-oda csúszkáló autóbusszon a teológus, ki azért megy karácsonykor légációbba, hogy a szeretetet hirdesse, kicsit méltatlankodik, aztán felbukkan benne, hogy nem is olyan méltatlan dolog hidegben, fagyban készülni arra a pár napra, mikor a hívek családjában fog élni, velük és értük. Mindegyik légációm egy újjászületés volt számomra; mindegyik kedves emlék; mindenhol gyarapodtam, tanultam valamit.

A 92-es karácsony, életem dicsőszentmártoni napjai egy kicsit különböztek az eddigiektől.

Mikor Fazakas Endre bácsi, a tiszteletes úr, az ő sajátos hangmagasságán megkért, hogy csak a valóságot mondjam - egy kicsit ledermedtem.

Mi az, hogy valóság?

Aztán jöttek a keresztfeszítő kérdések: Ki vagy? Mi vagy? Mit akarsz? Miért élsz úgy, ahogy élsz?

A valóságot mondjam?

A valóság az, hogy minden szellemileg egészséges ember arra, a kategóriákba, fogalmakba nem szorítható érzésre, viszonyra vágyik, amit szeretetnek hívnak.

Ha mindannyiunk szeretete megérné a felnőtt, öntudatos kort, ha e szeretet mellé a létszükségletű őszinteség is hozzákapcsolódna, közelebb kerülne Istenhez, embertársainkhoz, önmagunkhoz.

Társaslény vagyunk: Isten, ember nélkül nem tudunk élni.

A valóságot mondjam?

Minden emberben él a szép, a jó, az igaz utáni vágy, de kevés az olyan ember, ki ne adott és ne kapott volna önnön vagy más hibájából fájdalmat, megaláztatást, tehetetlenséget.

Az étellel nagyon óvatosan kell bánni.

És végül, mondjam-e a valóságot, ami eljöhethetne?

Istenfiúságunk megélése során eljöhethetne az a létállapot, mikor a mindentől és mindenkitől, ismert és ismeretlen dolgotól való vonzó félelmünk megszűnne. Nem félnénk szólni, mozdulni, nem félnénk önmagunk lenni, tisztán élni.

Ami a valóság, az lenne maga az igazság is. Isten gondviselő szeretete óvjon minket minden hamis valóságtól!

Zsigmond Kinga
III. é. th.

Ui: Köszönöm a gyülekezet közvetlenségét, melegségét, a lelkési család figyelmét és szeretetét, valamint kedves teológustársam segítségét.

Jertek haza

Szerteszórt magyarok,
boruljatok térdre,
Összetett kezekkel
nézzetek az Égre.
Kössétek a múltat
e borongós mához,
Forduljatok bizva,
az Égek Urához.

Kérjétek az Istent:
tekintsen le rátok,
Óvjon áldott keze,
bármerre is jártok.
Én is fohászokodom,
hisz, az ima fegyver...
Ne legyen a magyar,
egy bújos ember.

Pillants rá e népre,
részesüljön kegyben,
Tereld haza őket,
éljen ismét egyben.
Ébredjünk fel holnap,
régi lángra gyúlva,
Jertek haza, legyünk,
legyünk együtt újra!

Az élet viharja
bármily zászlot lenget,
Szülőföldet s anyát,
nem találsz, csak egyet.
Gondolatok hangja
repül ki a számon,
Halljátok meg ott is,
túl az óceánon;

Hív a Kárpátoknak
fenyvese és tölgye,
Hív az Olt, a Maros,
s az Aranyos völgye.
Olyan messzi vagytok,
s olyan közel mégis...
Hív a többi magyar,
és közöttük én is.

Akármielyen nyelvet
beszél ma a szátok,
Hol őseink éltek,
ott van a hazátok!
Egy darab kenyérből
ketten fogunk falni,
S elődeink földjén
nyugodtan meghalni.

Tordai Matyó

Az 1993-as év jelentősebb évfordulóí

425 éve - a tordai országgyűlés kimondta a lelkiismereti- és vallásszabadság törvényét (jan. 6-13.);

- a II. gyulafehérvári hitvita (márc. 8-18.);

375 éve - Csanádi Pál, a főiskola rektora Bethlen Gábor fejedelem jelenlétében hitvitát tartott a református Geleji Katona Istvánnal;

- az erdőszentgyörgyi zsinaton az unitárius egyház elhatárolta magát a szombatosságtól (nov. 11.);

300 éve - Almási Gergely Mihály püspöki vizsgálata a háromszéki egyházközségekben;

- az óvári főiskola elvétele (okt. 10.);

275 éve - a világi unitáriusok bekapcsolódása az egyház vezetésebe;

- az első főgondnokok megválasztása (ápr. 8);

200 éve - a székelykeresztúri iskola alapítása (júl. 10);

100 éve - Berde Mózsza halála (szept. 22.);

65 éve - az unitárius ifjúság első konferenciája Székelykeresztúron;

- Boros György teológiai tanár és főjegyző püspökké választása (május 19-20.);

- a Főtanács Borbély Istvánt az Unitárius Teológiai Akadémia tanárává választotta (nov. 18-19.);

60 éve - az „Unitárius Evangélium” című lap megjelenése, dr. Kiss Elek teológiai tanár szerkesztésében;

50 éve - megjelent Dávid Ferenc De dualitate című műve magyar nyelven, Márkos Albert kollégiumi tanár fordításában

-ács

Hálaadás és elkötelezettség

A vallásszabadság meghirdetésének 425. évfordulóján

Egyházunk Főtanácsa rendkívüli ülés keretében ünnepelte meg 1993. január 13-án, Tordán, az unitárius templomban, az 1568. évi tordai országgyűlésen (január 6-13) meghirdetett vallásszabadság 425. évfordulóját. Az ünnepség a hálaadás és az elkötelezettség jegyében zajlott.

Anélkül, hogy indokolatlanul szépítenénk, „heroizálnánk” múltunkat, az 1568. évi tordai országgyűlés vallásszabadságot biztosító határozata Dávid Ferenc türelmes és János Zsigmond fejedelem felvilágosult szellemének a következménye, az erdélyi reformáció, és általában a magyar, sőt, az európai közművelődés drága gyöngyszeme.

A rendkívüli Főtanács a tordai unitárius templomban reggel 1/2 9 órakor kezdődött, hálaadó istentisztelettel, amelyen a szószéki szolgálatot dr. Rezi Elek teológiai tanár végezte. Az 1 Thessz 3,9 alapján körvonalazta a vallásszabadság meghirdetésének jelentőségét, „az elindulás” (a múlt), a „helytállás” (a jelen) és a „bizonyágtéves” (jövő) vonatkozásában.

„Mit jelentett a vallásszabadság törvénye az unitáriusok számára az elindulásban?” - teszi fel a kérdést a szónok, s válasza: „Azt, amit minden jóérzésű és Istenben hívő ember számára jelentett és jelenthet:

- A vallási igazságok szabad, értelmes vizsgálata; az elért eredmények és következtetések szabad megváltását és kinyilvánítását, hirdetését és terjesztését, egyéni és közösségi vonatkozásban, minden megszorítás nélkül.

- Az Istenmel való kapcsolat korlátlan és feltétlen szabadságának megélését. Senki ettől a kapcsolattól el nem szakíthat, ellenben senki erre nem kényszeríthet.

- A lelkiismereti meggyőződés felette áll minden külső tekintélynek. Azaz, nem azért „hiszek” (fogadok el egy vallási hitelt), mert az „kihirdetett”, vagy, „meg van írva”, hanem azért, mert összhangban áll az értelmem kívánalmaival, a jelenkor szükségleteivel és a lelkiismereti meggyőződésemmel.

- Nemcsak türelmes, hanem szeretetteljes magatartásra indít mások vallásos meggyőződése, világnézeti felfogása iránt. Az egyetemes és a kreatív szeretet megélését jelenti.

Dr. Kovács Lajos püspök megnyitó beszédében az esemény fontosságát méltatta: „Lelki szemeink elé próbáljuk idézni azt a 425 esztendővel ezelőtti, 1568. január 6 és 13 közötti napokban végbement történelmi jelentőségű eseményt, a tordai országgyűlés határozatát, amely a lelkiismereti- és vallásszabadság törvényét kimondva, az unitarizmus állami elismerését és egyházunk megalapítását jelentette. Ennek az egész Európában példa nélkül álló történelmi eseménynek a középpontjában a 16. század nagyszerű, hősi világának kiemelkedő személyisége, az erdélyi reformáció egyik legkiválóbb képviselője, Dávid Ferenc áll.”

Kovács Sándor V. éves teológiai hallgató felolvasta az 1568. évi tordai országgyűlésen meghirdetett vallásszabadság határozatát.

Ezután tudományos ülésszakra került sor, hazai és külföldi előadók közreműködésével. Ismertetésünk során a programban megállapított sorrendet követjük.

Kovács István teológiai tanár a reformátorok, Luther, Zwingli, Kálvin állásfoglalását ismertette a vallásszabadság kérdésében. A reformátorok elméleti és gyakorlati állásfoglalása a buktatók ellenére is „kétségtelenül előbbrelépést, haladást jelentett a val-

lásszabadság kérdésében” - összegezte az előadó.

János Zsigmond fejedelem valláspolitikájáról Simén Domokos csíkszeredai lelkész tartott előadást. Tárnyilagosan, világosan és történelmi hűséggel közelítette meg a témát.

A tordai az ediktum teológiai alapállása címen dr. Erdő János előadása következett. Az előadó kifejtette, hogy a tordai országgyűlés 1568-ban a dávidferenci reformáció szellemében mondta ki, hogy minden prédikátor a saját felfogása szerint hirdesse az evangéliumot, és hogy tanításáért ne fenyegetse fogsággal vagy elbocsátással, mert a „hit Istennek ajándéka, ez hallásból lépez, mely hallás Istennek ígéje által vagyon”. Ennél messzebbre a lelkiismereti szabadság terén egyik európai ország sem ment el a 16. században. Amit a humanisták elméletben hirdettek, azt Dávid Ferenc a Biblia alapján gyakorlatilag törekedett megvalósítani.

Dr. Donald Sz. Harrington, ny. amerikai unitárius lelkész előadását, távollétében, felesége, Donald Harringtonné Szántó Anikó olvasta fel, „Az unitarizmus elkötelezettsége a vallásszabadság iránt” címen. Napjaink időszerű kérdéseinek összefüggésében mutatta ki az amerikai és az erdélyi unitarizmus elkötelezettségét a vallásszabadság iránt. A vallásszabadság igényli a segítő szeretet megélését és kiterjesztését minden ember irányába - hangzott az előadásban.

Dr. Szabó Árpád „A vallásszabadság és az unitarizmus” témát a múlt, a jelen és a jövő összefüggésében tárgyalta. Abból az elvi megállapításból indult ki, hogy „A vallásszabadság mint alapvető emberi jog egyedülálló a maga nemében, ugyanis az egyén teljes autonómiáját jelenti hitbeli választásában. Mivel a vallás elválaszthatatlan kísérője az emberi tudatnak, minden ember személyes vallással bír, és minden közösség kollektív vallással rendelkezik. A vallásszabadság tehát nem egyszerűen csak törvényes joga a személy erkölcsi integritása védelmének a hatalom erőszakoskodásaival szemben, hanem érzelmi jog is, ahogyan az ember lojalitásban érvényesül, amellyel vallásos hitének, illetve egyházának tartozik”.

Az előadó a múlt vallatása után a jelenbe érkezik. A jelen szükségszerű követelményeire tekintve, hangsúlyozza a türelme jelentéstartalmának átértelmezését: „A vallási türelme, a szeretettől és a tiszteltől eltérően, lényegében negatív erény, és csupán a más hiten lévők megtűrését jelenti. Ezért olyan pozitív lépésekre van szükség a vallások és felekezetek részéről, amelyek kölcsönös szeretetet és tiszteletet fognak eredményezni”. E szemléletből nyílik az út a jövő felé: „Az unitárius vallásnak - és ez a jövő elvárása is egyben - a katalizátor szerepét kell felvállalnia és betöltenie, azzal az erkölcsi bátorsággal, amellyel a múlt megpróbáltatásait sikeresen kiállta. Az alap számunkra ma és a jövőben is az evangélium, Jézus tanítása. Ezt kell hirdetnünk és megélnünk”.

Az Unitárius Világszövetség főtitkára, dr. Robert Traer előadását, „A vallásszabadság mint alapvető emberi jog” címen dr. Rezi Elek ismertette. A vallásszabadság az alapvető emberi jogok egyik legfontosabb része. Védelmezése és megélése érdekében, bár vannak nehézségek, mégis meggyőződéssel és bátorsággal kell felkarolnunk a ma történelmi pillanatait: „Itt az ideje, hogy megéljük hithűségünket, megújítsuk elkötelezettségünket az alapvető emberi jogok iránt, és átadjuk magunkat annak a szabadságnak, amely Istentől árad felénk”.

„A vallásszabadság érvényesülése országunk al-

kotmányában és a gyakorlatban” címen Mikó Lőrinc egyházi tanácsos előadása következett. Az előadó „a civil társadalom és a jog irányából” közelítette meg a vallásszabadság kérdését, a „20. század szemüvegén keresztül”. Mának szóló konklúziója: „A vallásszabadságot nem elég szószékről hirdetni, vagy halk imába rejteni, azt az életben meg kell valósítani”.

Dr. Bodor András „A vallásszabadság és a kolozsvári unitárius iskola” című értekezését mutatta be. Részletesen tárgyalta az iskola történetét, és az időszerűség gondolatával megállapítja: „Most, amikor a vallásszabadság kihirdetésének 425. évfordulóját ünnepeljük, nem tehetjük, hogy ne fejezzük ki azt a meggyőződésünket, hogy az államosításnak már 45 éve tartó, de igazi szabadságot, egyenlőséget, megértést és magasabb szintű nevelést nem hozó kísérlete után, mindannyiunknak küzdenünk kell, hogy az évszázados iskola és iskolák egykori alapítói és fenntartói szellemi utódainak a tulajdonába kerüljenek vissza. Hitünk, mely Isten ajándéka, erre kötelez minket”.

Török Tamás magyarországi író a tordai ediktum tükröződését ismertette az irodalomban. Az előadó nagy érdeme, hogy olyan témát igyekezett megvilágítani, amelyre mindeddig még senki sem vállalkozott.

A tudományos ülésszak után a Főtanács nyilatkozatának a felolvasására került sor.

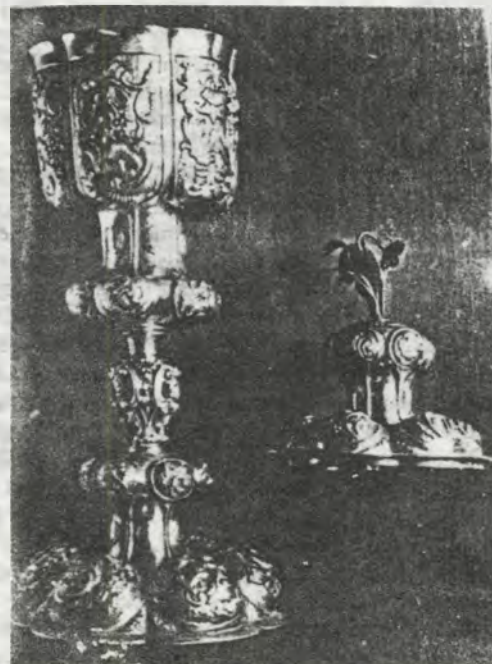
A rendkívüli Főtanács Jenei Dezső főgondnok helytállásra és munkálkodásra buzdító bezárójával és Kolcsár Sándor közügyigazgató imájával ért véget.

Illesse köszönet a tordai egyházközség lelkészét, keblitanácsát és minden egyes hívét, hogy Erdély unitáriusai a vallásszabadság meghirdetésének 425. évfordulóján Tordán „otthon érezhették” magukat.

Felemelő érzés volt együtt lenni, közösen hálát adni Istennek, és az Ő gondviselésében bízva elkötelezni magunkat arra, hogy a vallásszabadság ügyéért vállaljuk a jövő kihívásait is. Vállalnunk kell itt és most, mert „Itt nyertük a szent örökséget,

Hirdetni az istenegységet,
Itt, Erdélyben, bérc öleiben,
A nép szívében
Vert gyökert hitünk.
Szent e föld nekünk”.

(214.sz. egyházi énekünk)
Dr. Rezi Elek

A tordai unitárius templom úrvacsorai kelyhe

Bódás János

Minden javunkra van

Új esztendő... Nem tudja senki sem, hogy mi vár reá, merre, hova lép. Az ismeretlenség kódébe rejte mi van: örvény, orom vagy szakadék?

Nincs kikövezett út, egyenes pálya, biztos cél felé vezető sínek. Hogy a holnap titkát is kitalálja, nem adatott meg soha senkinek.

Úgy megyünk a jövő felé, akárha sötétbe lépünk... De örvény, verem felett - jó tudni - védőn alánk tárja hűséges karjait a kegyelem.

Öröm, bánat, élet, halál, akármi jöhet, a szívem mégse nyugtalan, tudom: „Kik Istent szeretik, azoknak minden javukra van!”

Kis gyűjtemény Dávid Ferenc-ábrázolásokról

Jézusról egyetlen hiteles korabeli ábrázolás nem maradt fenn, s erre az a tilalom a legelfogadhatóbb magyarázat, amelyet még Mózes rendelt el: az ember arca tabu, ábrázolása szigorúan büntetendő. A Veronika-legenda csak költői képzelgés terméke, nem említi a Biblia sem (a Golgotára vánszorgó, keresztjét cipelő Jézus verejtékét Veronika letörölte kendőjével, s a kendő megőrizte a tövissel megkoronázott Jézus arcát; a történet legenda-értéke mellett szól, hogy az állítólagos kendőt nem egy, hanem egyidejűleg több olasz város templomában is őrzik).

Vajon a mózesi tilalom tisztelete magyarázza azt is, hogy Jézus nagy értőjéről, és az őskeresztény felfogás szerinti újraértékelőjéről, Dávid Ferencről sem maradt fenn hiteles egykori arckép? Valószínűbbnek tartom, hogy ábrázolásának tilalmát maga Dávid Ferenc rendelte el, mint ahogy alig hiszem, hogy a türelem szellemiségével oly mélyen átitott Erdélyben Dávid Ferenc elítélte képei megsemmisítését vontatva volna maga után. Mindennek ellenére ismerünk néhány Dávid Ferenc-ábrázolást, késői megjelenítési kísérleteket; modellezték ezekben azonban úgyszintén a teremtő képzelet állított. A legismertebbek ezek közül: László Gyula rajza, a Benczédi-plakett, a legújabb időkben Szinte Gábor festménye. És a már klasszikusnak számító Körösfői-Kriesch -olajkompozíció a tordai országgyűlésről, melynek középpontjában a vallásszabadságot kihirdető Dávid Ferenc áll; Dávid Ferenc, akit a művész hiteles forrás híján a maga kora egyik legnépszerűbb magyarjáról, Liszt Ferencről mintázott, hogy legalább jelképesen megörökíthesse az egyetlen magyart, aki történelmi keresztény egyházat alapított (mert magyar volt ő, még ha szásznak született is).

Ugyanígy egykorú irodalmi ábrázolások sem készültek Dávid Ferencről, mégis, amit írt róla az utókor, minden bizonnyal hitelt érdemlőbb, mint az utókor festő- és rajzolóművészeinek fantáziaképei; az írók az írott mű és a történeti-vallástörténeti szerep ismerete alapján foglaltak. Az ábrázolt vagy jellemzett alak megítélése természetesen mégsem egységes, a megszólaló írók indítatása, látásmódja és nem utolsósorban fölkészültsége teszi változatossá.

A legesetlegesebb az író fölkészültsége: milyen eredetű forrásanyagokhoz jutott, melyek segítettek valós, teljesértékű összkép kialakításában. Cs. Szabó László például, aki minden idők egyik legforrásigényesebb, legelmélyültebb esszéistája, egy tanulmányában óhatatlan tévedésekbe kényszerül, minden bizonnyal a tájékoztató anyag egyoldalúsága okán. A máig véglegesen le nem zárt perben - élete végén szombatos vagyis zsidózó eszméket hirdetett-e Dávid Ferenc? - ő csak a bizonyítatlan, és tényekkel sokszor cáfolt vádanyag alapján értekel, annak ellenére, hogy az évszázadából kiemelkedő reformátor nagyságát ismeri. De János Zsigmond fejedelem jellemzésében is egy kivételesen összetett történelmi helyzet túlegyszerűsítésébe téved, csak a jelenségek felületét látva ítéli meg Erdély első önálló uralkodóját, egy világméretű forradalom törvényerővel való szentesítőjét (aki egyébként Gianandrea Gromo olasz testőrparancsnok tanúsága szerint szívesen próbálta erejét különféle bajvívó tornákon).

A Sárkányfogak c. kötet (Erdély öröksége II.) bevezető tanulmányában így ír Cs. Szabó:

„Mint más ifjúnak a szabad mozgás, testedzés, vadászat, János Zsigmondnak a hitvita volt a szenvedélye. Ez a fiú (ekkoriban harmincadik évéhez közeledett. T.T.) igazán messze esett a medve apjától. A korán hervadt, beteges ecetfácskát egészen beárnyékolta Dávid Ferenc hatalmas diófakoronája. Ferenc pap vitáiból az idő rég kipergette a szemet, a hangja különben is megragadóbb volt, mint a tolla.“ (Lám, itt is: valamiféle legenda-pártiság, egyébként dokumentálható tények rovására.) „De a nyugtalan hitvalló mögött egy veszélyes vérmérséklet, s egy örök szellemi alkát áll. Ez ma sem avult el; meg-megújuló alakja körül tovább örvénylik a magyar élet. Ő volt annak a kornak egeket súrló Szabó Dezsője. Kolozsvári szászoktól származott; epedő, nyugtalan, lutheri lelke egyre gyorsabb forgókba került. Előbb katolikus volt, aztán evangélikus, aztán kálvinista, aztán unitárius -, s amikor rácsapódik a dévai börtön, már csak egy hajszál választja el az ószövetségi zsidó hittől.“

Most már nem a forráshiány irányít - s különös módon, szinte hipnotizáltnak, a sodróbb, az eredetibb egyéniség javára látszik billenni a mérleg:

„Virágjában: 1569-ben állt szemben Mélius Juhász Péterrel Váradon. A híres vitán a fejedelmi udvar is megjelent. Dávidnak ugyanis nem a legyengült katolicizmus volt a legnagyobb ellenfele, hanem a kálvinizmus. Félelmetes feje: Juhász Péter, somogyi kisnemes, a Dunántúlról került Debrecenbe, akárcsak Csokonai. Ő a hitújítást befejezettek, s a kálvinizmust új katolicizmusnak tartotta. Dávid csak Istenben hitt, Juhász Péter Istenben és a dogmában. Ez a bizonyítéka, hogy ő volt az európaibb, a latinabb. A váradi vitában a Nyugatról megújuló törzsökös magyar csapat

össze a szekták felé sodródó új magyarral. A magyarban nagyobb volt a rendszeret, a szász-magyarban nagyobb volt a szomjúság. Juhász Péter hideg fővel és forró nyelvvel a magyar életformához hajlította Nyugat ajándékát, Dávidot a rajongás s az igazságszomj kivette minden tételes hitből. Fehér izzása elolvastotta a lélek rácsait, még azokat is, amelyek nélkül a semmibe zuhanunk.“

A jellemzés különös, és talán szalonképesnek szánt fordulattal úgy fejeződik be, mintha mégis-mégis üdvözítőbb lenne a dogma.

Cs. Szabó László Dávid Ferenc-képe után egy másként árnyalt Dávid-képre lapozok, afféle ellenképre, amely mintha a föllelhető források türelmesebb fölkutatása után kerekedett volna ki. Víz tükörére krónikát írni c. művében - nevezzük dokumentumregénynek - Passuth László a János Zsigmond-korszak meghatározó nagy alakjának minél teljesebb megértésére törekszik, s az alapfogalmak tisztázásától elindulva a gondolkodói rendszer átfogó értelmezéséig jut el. Az olvasó olykor úgy érzi, mintha Dávid Ferenc egy kései követője szólna. Passuth nem tartozott soha Dávid Ferenc egyházához, de épp ezért önállóbban értelmezhetette eszmévilágát; értelmezni és követni tudta a püspök tisztuló nézeteit, ha a választott módszer miatt némiképp hátrányára is a regényszerűségnek.

„A kor Erdélyének eleven szene Dávid Ferenc. Az okosságát jelképező kígyónak és a béke galambjának evangéliumi jegyében bontotta ki a vitát a régi, pápás tudomány és az új evangélium pártjai között. A pápás nem a római katolikus hitet jelentette ebben az esetben, hanem a reformáció maradiabb, ortodoxabb szárnyát. Az új evangélium már az unitárius vallás kibontakozását jelentette anélkül, hogy az alakulóban lévő új felekezet neve elhangzott volna.“

1566 januárjában Kolozsvárott a díszitől - oltáraitól, szentképeitől - megfosztott egykori Szent Mihály, azaz főtéri nagytemplom szószékéről mondta el Dávid Ferenc az első szentbeszédet, mely már teljesen a Szentháromság tanát tagadó szellemben fogant. A hívek, de az ellenfelek is úgy tekintettek, mint az új hit megfogalmazásának első nyilvános, templomi aktusát. A prédikáció hullámokat csapott városszerte, s amikor a hívők kijöttek a nagytemplomból, hevesen kezdték vitatni mindazt, amit lelkészüket bent kinyilatkozott. Szabad vita volt, híre szétterjedt a városban, s az ünnepen jelenlévő falusi papok jóvoltából kiszállt vidékre.

Ezután Dávid Ferenc Gyulafehérváron is meghirdeti téziséit: „A hit Isten ajándéka, mindenki úgy él vele, amint jónak látja, üldözni miatta senkit sem szabad.“ Amikor elhangzik a szó - nem is a zsinaton, nem is a diétán, hanem magában a fejedelmi palotában, mintha egy pillanatra mindenki megdermedt. Ilyenféle szabad szó még soha nem kerengett a püspökök ódon házában a régi bolthajtások alatt.

1568 háromkirályok napjára a fejedelem Tordára hívta össze azt a téli országgyűlést, melynek a haza gondjai között a keresztény felekezetek közötti egyenlenségek dolgában is határozni kellett. Amikor Dávid Ferenc megszólalt, még nem volt semmiféle formája annak, hogy itt új felekezet születik. Még nem használták a rövidesen általánosságban elfogadott unitárius nevet, hanem úgy beszéltek, hogy ezek Dávid Ferenc tanai. Követőinek, hitelveinek megjelölésére ezt a nevet használták: az egy értelműen lévő erdélyi elklipsztorok, akik az Egy-Atya-Isten felől és az ő áldott szent fia, a Jézus Krisztus felől és ezeknek szent lelke felől a Szentírás szerint egy értelemben vannak.

Dávid Ferenc önmagát a megfeszült Jézus Krisztus szolgájának nevezte, a híveket általában csak a keresztény megjelölés illette. A nem sokkal később felvett unitárius kifejezés az egy egységből származott, melyet a korabeliek egyike-másika egység-hívőnek fordított - azt juttatva kifejezésre, hogy az unitárius tanítás szerint Isten lényegében, személyében egy.“

Dávid Ferenc alakjának jelentőségét, a jelenség szuggesztivitását bizonyítja, hogy könnyen hajlamossá tesz bizonyos felekezeti töltésű szubjektívizmusra - ezt láttuk a Cs. Szabó László felvázolta képben is. Az irodalomtörténész Horváth János értőn, mélyen objektív szándékkal ábrázolja és széleslátóköriően a kor teljes tablójába helyezi -, de végülis valamiféle tartózkodó rosszalással jobbnak látja egy kicsit eltávolodni tőle:

„Dávid Ferenc a XVI. század legsajátosabb, s egyik legérdekesebb fia. Megítélését azonban felekezeti és világnézeti tekintetek bonyolítják. Azon felekezetek, melyeken túlhaladt, hajlandók benne pusztá racionalistát látni, saját felekezete a reformáció beteljesedését magasztalja benne, az erasmista humanizmus, a felvilágosodás és szabadgondolkodás régiebb és újabb hívei a XVI. század legmodernebb jelenségeként becsülik. Valóban racionalista volt, de e tekintetben csak legkövetkezetesebb azok táborában, kik az Írás szövegére tették fel hitüket, s hite éppoly meggyőződéssé volt, mint ellenfeleiké, s éppúgy kárhoztatta, ostromolta azokat, sőt sa-

ját, mindenkori álláspontját, mint azok az övét. Humanista eredetből indult, de nem ő vonta le az erasmista humanizmus végső következtetéseit a hitvallás dolgában. Mondhatni, minden újabb lépését mások nyomán tette meg, igaz, hogy kritikai vizsgálat és lelkiismereti tusakodás után, sohasem erőszaknak engedve, sőt annak végeredményben egész a vértanúságig ellenállva. Engedékenyebb volt másoknál: érvektől engedte magát meggyőzteni, s volt képessége érvekkel másokat meggyőzni. Sikerei azonban alig képzelhetők el a különleges erdélyi viszonyok és János Zsigmond fejedelemsége nélkül. Hajlama, egyénisége és a körülmények hozták magukkal, hogy a keresztény hit „megtisztításában” odáig ment, ahol az már-már megszűnt kereszténység lenni. Az a szerszám, mellyel az első reformátorok láttak munkájukhoz, az ő kezében nagyon is éles volt, s végülis elevenbe vágott. De ő küldetést látott abban, hogy a másoktól csak részletenként megkezdett reformációt teljesen végrehajtsa.”

Féja Géza csak jelenséget lát, egyetemes protestáns jelenséget:

„Dávid Ferenc élete: ballada, balladai időmértékű út Isten arca felé. Az ő istenélménye az emberi szellem remekműve, s e remekművön folyton újabb alkotnivalót talált. A protestantizmus megalapítóinak alkotó hősiességét a protestantizmus örök ritmusává akarta tenni. S e visszafojthatatlan fejlődési láz okozta, hogy korának indulatait le tudta vetni, s az emberieségnek, a szellemi és lelkiismereti szabadságnak szinte egyedülálló tisztaságú hőségévé nőtt a 16. század Európájában.

Ő a szellemi szabadság első vértanúja magyar földön.”

Németh László tőle talán szokatlan elragadtatással, megfontolások nélkül ír. A helyén látja?

„A forradalom eleven szelleme. Hatalmas tehetség, aki katolikus nevelését elrúgván, hitek és kételyek forgószeleén repül a dévai börtönig. Az apja varga volt, s pályája demokrata karrier. Tömegeket delejez, öreg tudósokat ránt magával. Befelé örökös újakezdő hév, kifelé ellenállhatatlan meggyőzőerő.”

Egy másik esszéjében, Heltai Gáspár prózáját elemezve, Németh László mindenki másnál egyértelműbben közli Dávid Ferenc jelenségjellegét:

„Dávid Ferenc végleg magához rántja Heltait, mint csillag a meteort. Ő is megfutja Dávid útját. Kezdi mint lutheránus, harcol az Erdélybe nyomult kálvinista kisebbség ellen, átáll hozzájuk, s amikor János Zsigmond szabadjára engedi az unitarizmust, az lesz, mint Dávid vezér. Oda jut, ahova az, csak nem olyan sorsszerűen. Egyszerre érnek oda, mégis: Dávid repült, Heltai imbolygott, mert itt a sebesség nem az időben, hanem a lélek szárnyában van.”

Egykorú kép nem maradt fenn Dávid Ferencről, arca-alakja így hát ismeretlen. De mert azóta írja sok-sok toll ezt a képet, az ismeretlenről sorszerűen ki fog derülni, hogy felejthetetlen. Ami pedig annyit jelent, hogy legalább látásból mégis ismerjük.

Török Tamás

Testvéregyházközi kapcsolatok

Dr. Gellérd Judit válaszol helyettünk

Dr. Gellérd Judit egy vezérkönyvet adott ki a testvéregyházközi kapcsolatokról, amelyben „ügyünket karolja fel” az amerikai unitáriusok előtt. Arra a kényelmetlen kérdésre, hogy az erdélyi unitárius lelkészek miért nem válaszolnak időben és részletesen a testvéregyházköziségektől küldött levelekre. Gellérd Judit így válaszol helyettünk:

„Három évi tapasztalat után azt nyilatkozhatom, tisztelet a kivételnek, hogy úgy tűnik, mintha egy bizonyos érdektelenség nyilvánulna meg részükről. Egyfajta tehetetlenség, különleges nyugalom, hogy az ők időérzékük különbözik a nyugatiakétól. Egy csendes, rideg magatartás annak a részéről, aki egy egész életen keresztül várja, hogy valami történjék, és hiába...

Úgy tűnik nekem, hogy ők saját védekezésük, félelmük, reménytelenségük és kisebbségi komplexusuk kalitkájába vannak zárva.”

Ezután részletesen megmagyarázza a helyzetünket, kéri a megértést és segítséget továbbra is az amerikai unitáriusoktól, annak érdekében, hogy viszonyaink „szétrombolt emberi méltóságunkat.”

A „Bridges” (Hidak) című időszaki kiadvány megjegyzéséhez csak annyit kívánunk hozzátenni, megköszönve dr. Gellérd Judit érveléseit nevünkben, hogy igyekeznünk kell időben és részletesen válaszolni a levelekre. Ha már lekértük a tegnapi, s talán sokszor a máti is, ne késsük le legalább a holnapot (jövendőnket)!

Vargyas - Pittsfield

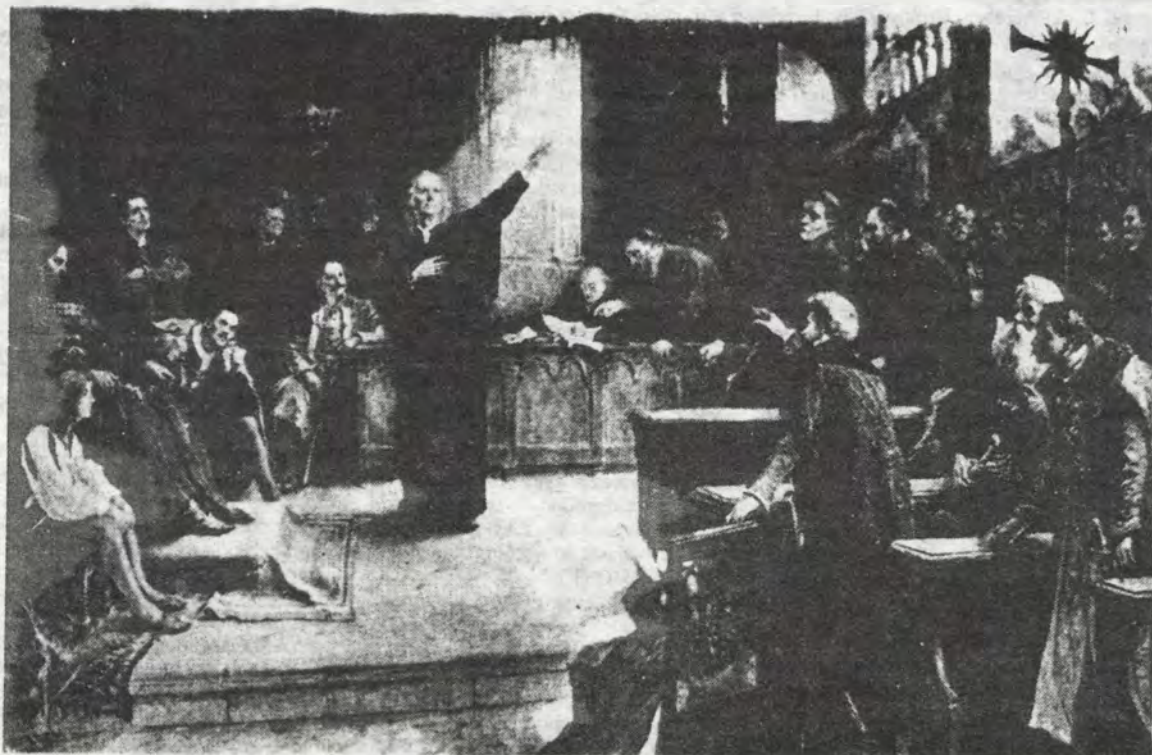
Hála Istennek, olyan testvéregyházközi beszámolókról is értesülünk, amelyekben az öröm hangján szólnak amerikai hittestvéreink az Erdélyből érkezett hírekről. A Pittsfield-i unitárius egyházköziség örömmel közli a vargyasi testvéregyházközisége levelének egy érdekes részét:

„Május 31-én tartottuk a konfirmációt. Ez egy nagy ünnepség egyházköziségünkben. Több mint ezer ember seregett templomunkba ezen a napon. A lányok erdélyi népviseletben, a fiúk öltönyben konfirmáltak. Minden nagy-szerűen történt. A nyugalmazott lelkész is ott volt feleségével. Minden megkonfirmált ifjú ajándékot kapott az egyházköziség részéről: imádságoskönyvet, énekeskönyvet, konfirmálási bizonyítványt és egy képet a templomról.

A templom virágokkal és zöld ágakkal volt feldíszítve. Szerettem volna video-felvételt is készíteni, de ilyen készülékem nekem nincs, és a faluban sem lehet találni.

A gyülekezetünkben az egyleti élet nagyon aktív. Mind a Nőszövetség, mind az Ifjúsági Egylet tevékenyen működik ősztől tavaszig. Olyan ünnepségeket rendeztünk, amelyeken az egyházköziség kórusa szerepelt nagyszerű eredménnyel... Ilyen alkalmakkor együttlétünket szeretetvendégség követte.”

(R.E.)

Körösfői
Kriesch
Aladár:
A tordai
országgyűlés,
1566.

Múltat idézve a jövőt építjük

A sepsiszentgyörgyi unitárius egyházközség 20. századi önálló voltát 1927-től számítjuk. Addig Sepsikilyének leány-, illetve társegyházközségeként szerepelt.

Az önállósulás gondolata már 1898-ban feltehető, de a Főtanács határozata és felhívása - anyagi hiányában - a gyakorlatban nem valósul meg. 1905-ben József Lajos akkori lelkész Szentgyörgyre költözik, s az 1910-ben tartott egyházközi közgyűlés esperesnek választja meg. Több mint két évtizeden át lelkész-esperesnek, keblitanácsnak és a gyülekezet egészének is sok olyan problémával kellett megküzdnie, melyek egy-egy házastelek megvásárlásával-eladásával, imaház kikészítésével, illetve templomépítési álmok valósításával kapcsolatosak. Ezek a küzdelmek sajnos - hiábavalóknak bizonyultak a közben kitört világháború és a velejáró gazdasági válság következtében. Az egyházközség nemes tervét - tekintélyes anyagi hozzájárulással - a Főhatóság sem tudta támogatni. Ebben az időszakban az egyházközség lélekszámát a jegyzőkönyvek elenyészőnek mondják. Az 1916. július 14-én tartott közgyűlésen pld. 9 jelenlevő egyháztag szavazza meg azt a határozatot, mely szerint özv. Ehéri Mihálynétól 44.000 korona vételárral megvásárolják azt a házastelket, mely azóta is az egyházközség tulajdonát képezi. A bérlők azonban nem hajlandók kiköltözni. Peres úton próbálják a helyiségeket felszabadítani, ami csak 1926-ban sikerül. Ugyanabban az évben, pontosabban decemberben, már meg is kezdik az átalakítási munkálatokat az épülettomb nyugati szárnyán. Egy 130 ülőhelyes imaházat létesítenek olyan formán, hogy a szomszédos tanácsterem is szükség esetén használható legyen istentiszteleti célra.

Az új imaházat Varga Béla teológiai tanár szenteli fel, a jegyzőkönyv szerint 1927 március utolsó vasárnapján. Az 1926. évről szóló lelkészi jelentés az esztendő „álmotjeljesítő” évként említi meg. A lélekszámot csekélynek mondja, de pontos adatot nem közöl. A február 6-án tartott közgyűlésen 24 jogosult egyháztag van jelen. Az első lélekszámadat az 1934. évről szóló lelkészi jelentésben találjuk: 353.

1938-ban, 44 évi odaadó, buzgó szolgálat után, József Lajos, akkor már tiszteletbeli esperes, nyugdíjba vonul, s néhány hétre rá meg is hal. Utódként - pár hónapos beszolgálat után - Kovács Lajos akadémia lelkészjelölt kerül a gyülekezet élére, aki magas képzettségének, meleg szívének, Vida Géza énekvezér és dr. Fekete Sándor ekg.-i főgondnok segítségének is köszönhetően nemcsak kereste, de meg is találta az utat a lelkek felé. A lélekszám fokozatosan növekedik. 1939. dec. 31-én 412; 1941-ben 600; 1942. dec. 31-én 636. Ezekben az években is felvetődik egy művelődési otthon és egy új templom építésének a gondolata, de a második világháború okozta politikai-, valamint pénzügyi-gazdasági nehézségek ezt az álmot is meghívásítják. 1943 tavaszán dr. Kovács Lajos teológiai tanárrá való kinevezése folytán a gyülekezet ismét pásztor nélkül marad. Egyhangú lemondás és kérés alapján Ürmössy Gyula fiátfalvi lelkész kap kinevezést 1943. júl. 26-án (beiktató aug. 8.), aki közel 30 éven át bölcs és értelmes vezetője a lelki közösségnek (jó két évtizeden át egyben esperes is), de aki a gyülekezet régi álmát ugyancsak nem tudta megvalósítani a három évtized alatt. 1953-54. évben a templomlátogatás a minimálisra csökken. 1956-ban a lélekszám 800. Ebben az évben a hívek buzgó adakozásából 30.000 lejért egy szép, nagy harangot vásárolnak, azzal az elgondolással, hogy tornyot létesítenek, ahová felszerelik azt, de mert erre sem tudnak engedélyt szerezni, írásos megengedést alapján 1960-ban a református vártemplom tornyában helyezik el. Azóta is onnan zúg-búg-kong át a város felett mindennap, kellemes, mélyen zengő hangja.

1962-ben 907, 1966-ban 983 lélekszámmal zárják az esztendőt. Ezekben az években az ún. céladományok dicséretesek, de az egyházfenntartói járulékok tekintetében egyre több a panasz. Esperes-lelkész nem tudja felvenni a neki járó fizetést, kénytelen másodállást vállalni.

1972. októberében Ürmössy Gyula áthelyezést nyer Kolozsvárra, ahol mint a nyugdíjpénztár könyvelője és Irizs-telepi lelkész dolgozik nyugdíjbamenetelig. Utódként, a gyülekezet egyhangú meghívása és püspöki kinevezés alapján, én vettem át ennek - az akkor már 1200 lelket számláló - hitközösségnek a lelki gondozását.

A közel két évtizedes időszokról nem kívánok e helyen részletekbenemően megemlíteni. Szükségesnek tartom mégis szólni arról, hogy ez idő alatt - sok-sok pásztorációs-szervező munkának is köszönhetően - a gondjaimra bízott lelkek száma csaknem háromszorosára nőtt. Ennek következtében és ezzel párhuzamosan a templomlátogatók száma arányosan megsaporodott. Ünnepei és alkalmi istentiszteletek esetében a jelenlevők 1/3-a az udvarra kényszerült. Ez a tény - már a hetvenes években - felújította a régi álmot: templomot kell építeni! De miből, és mikor? Mert, ha meg is volna hozzá az anyagi alap, egyelőre állami jóváhagyásra mégcsak nem is gondolhatunk. Tegyük hát azt, ami rajtunk múlik - gondoltuk -: indítsuk be az ún. templomalap gyűjtését. Nem kiróvás s nem is mindenkire kötelező módon, de a legteljesebb önkéntességi alapon. S aztán takarékoskodjunk pénzvagyonyunkkal, s pazaroljunk egyház-, templom-, Isten- és emberszeretetünkkel! Ennek a vallo-másnak és vallásnak eredményeként az ekg. 1973. évi 2.900 lejes pénzvagyona 1989-re közel 1.000.000 lejre nőtt. Ez magában is örömet jelentett. De a tisztább, teljesebb örömet az a tudat és meggyőződés képezte, hogy ez a gyülekezet - párhuzamosan az anyagiakkal - lelkiileg is szemmel láthatóan gazdagodott. A „miből” kérdés már nem is volt annyira izgató és nyugtalanító, mint az építés megkezdésének idejére utaló „mikor?”. Hitűk rendületlen, hogy erre is választ ad nekünk Isten és a történelem. Aztán 1990-ben azt mondták, azt mondták: MOST!

Közgyűlési határozat, döntés született, tervet készítettünk, amit apa és fia: ids. és ifj. Bíró Gábor unitárius mérnökeink készséggel vállaltak el. Egyházi és állami jóváhagyást szereztünk bontásra és építésre egyaránt, s 1991 tavaszán munkába kezdtünk.

A terv és költségvetés - egy emeletes lelkészi lakásra is gondolva - 10.000.000 lej volt 1990-ben (7+3 millió). Arajánlatokat kértünk a terv alapján építészeti egységektől, s a 4 beérkezett ajánlatból a „BRAVCOV” ajánlatát fogadtuk el. A választott vállalattal a szerződést szakaszonként kötöttük meg. Első volt az alapozás, második a földszint, harmadik az emeleti rész, negyedik a tetőszerkezet. A négy szerződés pénzürtéke lejben: 18.373.800. Ha az ekg. által vásárolt faanyagot és a 30.000 „Bra-

mac-Duna” fedőcserepet, illetve ezeknek vételárát is számítjuk, pirosba felépített és befedett templomunk mai állapotában - több mint 25 millió lejbe került.

Kinek köszönhető, hogy ezt a nagy összeget - két esztendő leforgása alatt - elő tudtuk teremteni, illetve ki tudtuk fizetni? Hálánk és köszönetünk mindenekelőtt Isten felé száll, aki nem engedte, hogy e rendkívüli vállalkozásban elveszítsük hitünket, s aki emberek és közösségek figyelmét, szívét fordította felénk szűkebb hazánkban és határon-tengereken túl is, hogy erkölcsileg és anyagilag egy olyan cél megvalósítását támogassák, amilyent fél évszázadon át itt élő magyar lelki közösségek hiába tűztek maguk elé. Utalok itt elsősorban a két amerikai testvér ekg. (New-York és Memphis) lelkészeinek: dr. Harrington Donald és Burton Carley, valamint életársaik szervező munkájára s gyülekezeteik áldozatára, mellyel indultunk; Gellérd Judit és férje, George, lelkes ügybuzgóságára, akiknek - nevezetekkel együtt - 46.000 USA dollár építési segélyt köszönhetünk és köszönünk ezúton is teljes nagyrabecseléssel és őszinte szeretettel. Ideirom dr. Gyarmaty György Svájcban élő unitárius mérnök-egyetemi tanár és neje; Katalin nevét is, akik 500 dolláros adományukkal áldoztak értünk-nekünk. A kisebb, de feltétlen számontartásra érdemes, egyéni pénzbeli segélyeket (Anglia, Svédország, Franciaország) a maga idejében nyugtáztuk és megköszöntük.

A valutás segítség mellett családjaink áldozata viszonylag elenyészőnek mondható ugyan, de az a tény, hogy 1992. december 31-én az 1286-ból csupán 100 olyan családot tartottunk nyilván, melyek templomalpra egyáltalán nem adományoztak, azt igazolja, hogy nemcsak másoktól vártunk, de magunk is törekedtünk beleépíteni egy vagy több téglát annak a hajléknak falaiba, melynek létesülését annyi sóvárgó, istenkereső lélek várta évtizedeken át. Ezt az áldozatot megszakítás nélkül gyakorolni szeretőnk mindaddig, míg csak egy szép napon - két év múlva?, a jó Isten tudja - elmondhatjuk: „Nehéz volt, de megérté!”

Az eddig végzett munkálatok minőségével kívülről szakemberek is elégedettek. Illesse hát köszönet a tervezőket, akiknek nevét leírtam már; s hadd említsem meg a vállalat helyi részlegének vezetőit: Szócs Gyula főmérnököt, Domokos József, Gyenge Arany Áron, Ivácsony Gyula mérnököket, valamint Antal Mester Árpád és Péter András mestereket, akik mind-mind jóindulattal törekedtek, embereikkel együtt arra, hogy az, amit elvégeznek, jó és szép legyen, s maguk is büszkék lehessenek rá.

Itt köszönöm meg, illetve itt is megköszönöm az 1992-ben kapott 400 ezer lejes állami segélyt. A BRAMAC Kft. igazgatójának: Csabai Béla úrnak a 30.000 fedőcserep vásárlásánál adott kedvezményt. Veszprém testvérváros főpolgármesterének: Dióssy László úrnak a 100.000 forintos csekkes adományt. A jóindulatú erkölcsi támogatást Vadócz Tibor úrnak, aki mint szállításvezető, Solymosy Károly, Novák Imre és Benthaller Imre személyében becsületes, felelősségutód, türelmes, intelligens fiatal emberekre bízta a szállítási feladatát. A Magyarországi Unitárius Egyház két kiváló tisztviselőjére is hálás szeretettel gondolunk, akiknek közreműködése (ifj. Bencze Márton és Kónya József) és Farkas Dénes egyházi főszámvevőnkkel való összemunkálása a cserepvasárt részünkre egészen könnyűvé tette. Legyen életükön a mi egy Istenünknek gazdag áldása.

Múltbanézésem nem lenne teljes, nem lenne valószínű, ha nem tenném szavá, hogy e lelkesítő visszatekintés megrajzolt szép képének egy töprengésre készített, fájdalmasan sötét foltja is van.

1991. június 26-án, 364/1991 sz. alatt az EKT egy körlevelet bocsátott ki, melyben egyetemes gyűjtést rendelt el a 3 templomépítő ekg. (Sz.-udvarhely, Barót és Sepsiszentgyörgy) megsegítésére. Azóta több mint másfél esztendő telt el, de ezt a felhívást mindössze három ekg. és egy lelkészi család szívelte meg mind a mai napig. Elsőnek Datk, másodiknak Nagyajta jelentkezett 5-5.000 lejjel, harmadiknak Vargyas 30.000 lejjel. Néhány Fekete Dezső, volt árkosi lelkész özevgye pedig, ugyancsak 5.000 lejjel. Hálás szeretettel és köszönettel vettük és nyugtáztuk ezeket az adományokat. A kérdés azonban akarva-akaratlan - meg-megújul: Miért hallgatnak a többiek? Mi az oka, hogy egy ilyen segélykérés egyszerűen irattári anyag maradt az ekg.-ek 98%-a esetében?! Lelkesztek, akik nem is terjesztették a keblitanács elé? Keblitanácsok, melyek nem tudtak vagy nem is akartak pozitív határozatot hozni ebben a kérdésben? Egyházközségi hívek, akik elzárkóztak az adakozás elől? Hal-lom a választ: A nehéz anyagi helyzet. Elismerjük, tudjuk. De ok a közömbösség is - mondom én. S amikor ezt mondom, egyházunk történelmének arra a szakaszára gondolok (1970-80 közti évtized), amikor komoly egyetemes összefogással, vezetőik és vezetettek, központi tisztviselők, lelkészek és egyházközségek áldozatával Csíkszeredában, Kóhalomban, Nagyváradon és Kolozsváron templomhelyiséget, illetve lelkészi lakást tudtunk létesíteni. És ne mondja senki, hogy akkor könnyebb volt, jobb volt az anyagi helyzet. De utalhatnék, hivatkozhatnék régebbi időszakra is. Idézhetném százados vagy több százados egyháztörténelmünket a templomépítések tekintetében. Ez a történelem ui. az unitárius egyakaratról, összefogásról, segítő-készségről, áldozatról tanúskodik. Mi okozta, hogy ezt a tiszteletré méltó s mások által is értékelt unitárius erényt éppen most ástuk el, amikor az Isten és a történelem lehetőséget nyitott a bizonyításra? Én erre a kérdésre válaszolni képtelen vagyok. S ha már szóvá tettem, bevallom, nem azért a fél millió lejért elsősorban, amit ilyen célra bevételezhettünk volna, hiszen ez az összeg, ha arra gondolunk, hogy templomunk 70-80 vagy éppen 100 millió lejbe fog kerülni, nem döntő jelentőségű célbaérésünk tekintetében. Az állásfoglalás az, ami meggondolkozott, s miért tagadnám: fájdalmat is okoz.

Mi nem vagyunk önzők. Nyugodt lelkiismerettel jelentjük ki, hogy ez a fájdalom az ún. „sorstárs egyházközségek” nevében is hangot ad bennünk magának. De még egyetemes egyházunk egészéért is kár, hogy ilyenek vagyunk, ilyenek lettünk.

Templomunk Isten segítségével - hitem szerint - így is felépül, s ha meghallgatja kérésemet, megengedi nekem, hogy legalább a kibúcsúzó beszédemet annak szövegében mondhasam el. Többre nem is vágyom, 68-ik életévemben többet nem is kérhetek Tőle. Ha ennyit előlegez és ajándékoz nekem, hálás szeretettel, boldogan fogom mondani: Köszönöm, Istenem.

Török Áron
lelkész

Adatok az erdélyi unitárius ifjúsági mozgalom történetéhez

II.

1932-ben az V. Ifjúsági Konferencia Homoródkarácsonyfalván és Homoródlámaszon tartott, augusztus 12-16 között. Az előadók között volt Dobai István, ki „Az unitarizmus feladata és jelentősége az erdélyi magyar társadalom lelki kiképzésében” címen tartott előadást. Ébert Hajnal, Bedő Boriska és Deák Berta a leányproblémákról beszéltek, ennek eredményeképpen ismét megalakítják az Egyetemes Szervezet kebelében a leánybizottságot. Balázs Ferenc „Az erdélyi magyar nép és intelligencia” kérdéséről beszélt. Lőrinczi Géza a külföldi ifjúsági mozgalmat ismertette, dr. Nagy Endre a „Keresztúri Téli Gazdasági Iskola jelentőségéről” adott elő. Mikó Imre a bukaresti unitáriusok helyzetéről tartott előadást.

Az 1933. évi VI. Ifjúsági Konferencia augusztus 24-27 között Kőkösön és Szentivánlaborfalván volt. A konferencia előadói: Dobai István („Az ifjúsági kérdés mint nemzeti probléma a múltban”), Balázs Ferenc („Az ifjúsági mozgalom a jelenben”), „Az unitárius ifjúsági mozgalom története”: a) nálunk - Ürmösi Károly; b) Magyarországon - Szentiványi József; c) Amerikában - Simén Dániel. Lőrinczy Dénes: „Az unitárius öntudat és jövőnk”. Benedek Gábor: „A szövetkezeti kérdés és ifjúságunk.” Balázs Ferenc nagy elfoglaltságára hivatkozva lemondta részvételét. Rajta kívül hiányzott Mikó Imre is.

A Szervezet új elnöke, Lőrinczy Dénes, minden szabadidejét az egyházközségek látogatására fordította. Néhány jelentős helyen megalakították jelenlétében az Ifjúsági Egyletet, máshol a meglévőkhöz igyekeztek új életet, lelkesedést vinni. Az 1932. december 16-án tartott választmányi gyűlésen elhatározták, hogy az ifjúság részére fémből és papírból jelvényeket készítenek, melyek 1933-ra el is készültek. A papírjelvény kör alakú, 25 mm átmérőjű volt, dombornyomásban egy szittról felszálló galambot ábrázolt, alatta a felirat: DFE Ifjúsági Köre. A fémjelvény pajzs alakú, felső részében ez a felírás: DFEIK, alatta egy szittról felszálló galamb, mely az ifjúsági mozgalom számbontogatását jelképezi.

Az 1933. év mellett nem mehetünk úgy el, hogy ne szóljunk „Ifjúságunk helyzetéről” címen a „Kévekötés” V. évf. 5. számában megjelent statisztikai felmérésről. Eszerint az Egyetemes Szervezet kérdőíveket küldött ki 112 egyházközségbe. A 83 beérkezett levélből kitűnik, hogy 67 egyházközségben meg volt alakítva és működött is az Ifjúsági Egylet.

1934. július 1-3. között Aranyosszéken, Kövend központtal tartották meg a VII. Ifjúsági Konferenciát. Targyosorozatán szereplő kérdések és előadók: Kelemen Lajos, aki „Az unitárius egyház történelmét” ismertette, Szent-Iványi Sán-

dor: „Az unitárius vallás lényege a történeti kialakulásban” címen tartott előadást. Lőrinczy Dénes, dr. Iván László, Balázs Ferenc „Az én unitarizmusom” cím alatt fejtették ki hit- és életfelfogásukat. Fikker János az „Unitárius misszió fontosságáról” beszélt; Pálffy Miklós az „Aranyosrákosi népköltészetéről”, Bedő Júlia pedig a „Népművészetről” tartott előadást. A konferencia értékelését a „Kévekötés” 1934. és 1935. évi számaiban találjuk meg.

1935. július 7-14 között volt a VIII. Ifjúsági Konferencia Székelykeresztúron, melyen a következő előadások hangzottak el: Dobai István vargyasi lelkész „Ifjúságsnevelés a gyermekkortól”; Filep Imre „A cserkészlet mint ifjúságsnevelő”; Erdő János „Az ifjúság és az elhelyezkedés kérdése”; dr. Ürmösi Károly „Konferenciánk története és a jelen konferencia”.

1936. július 9-12. napjaiban tartották a IX. Ifjúsági Konferenciát Küküllődombán, Ádámoson és Dicsőszentmártonban. A következő előadások hangzottak el: dr. Fazakas János: „Az erdélyi magyar ifjúság önvédelme”; Lőrinczy Géza: „Unitárius vallás, unitárius munka”; dr. Szathmári János: „Az erdélyi magyarság gazdasági életének új útjai”; dr. Mikó Imre: „Népszövetség”.

1937. július 9-11 között került sor a X. Ifjúsági Konferenciára Segesváron. Dr. Varga Béla egyházi főjegyző „Mit vár az egyház az ifjúságtól?” címmel tartott előadást. Szerinte semmi sem várható, mint amennyit adni tud. És mit tud adni? „Szabad teret nyújtani az ifjúságnak, hogy a nagy történelmi értékeket elmélyítse, történelmi hivatását betölthesse, mert az unitárius egyház az egyetlen vallásos intézmény, ahol az ifjúságnak évszázadokon át sorsdöntő szerep jutott”. Fikker János „Mit vár az ifjúság az egyháztól?” című előadásában rámutatott az ifjúsági mozgalmakra mint napjaink sajátos társadalmi tüneteire, s azoknak fontosságát méltatva, a hazai ifjúság megszervezését sürgette. Végül dr. Fazakas János „Az unitárius egyház és egyén a kisebbségben és az államban” címen tartott előadást. A tizedik találkozás emlékére az egybegyűltek a konferencia-fáját ültették el a templom mellé.

1938. július 1-3-án volt a XI. Ifjúsági Konferencia Kolozsváron. Targyköre: az ifjúsági mozgalom újjászervezése és az új idők szellemének megfelelő munka-program megállapítása volt. Az első előadást Erdő János tartotta: „Az ifjúság szerepe a belmissziói munkában” címen. Utána Kiss Viola beszélt az „Angol nő életéről, úgy ahogy én látom”. Ürmösi József „Szövetkezeti munka és az ifjúság elhelyezkedési lehetősége” címen tartott előadást a szövetkezeti mozgalom fontosságáról. Ezt a tárgyat Papp István előadása egészítette ki: „Az unitárius főiskolai

Erdős I. Pál grafikája

hallgatók elhelyezkedési lehetőségei" címen. Végül dr. Nistor Virgil ügyvéd magyar nyelven tartott előadást: „A Romániában élő népcsoportok lelki kibékülésének feltételeiről”. A konferencián a következőket határozták el:

1. Az ifjúsági szervezet módosítsa az alapszabályt a mai igényeknek megfelelően.

2. A szervezet kiépítésével kapcsolatban, az egyházi főhatóság segítségével, központi irodát tartson fenn és működési körét bővítse ki.

3. Az ifjúság tudatában lévő a missziói munka fontosságának, a Munkaügyi Bizottság keretében, önálló hatáskörrel, Missziói társulatot létesít azzal a célkitűzéssel, hogy az egyház keretében működő Missziói Bizottsággal karöltve dolgozzanak és tárjanak új területeket fel a missziói munka számára.

4. A Munkaügyi Bizottság feladatává teszi, hogy az újonnan megalakított egyházközségeket meglátogassa, módot és lehetőséget találjon az ott dolgozó ifjú lelkészek támogatására.

5. A Munkaügyi Bizottság az egyházi főhatóság segítségével igyekezzék elhelyezkedési lehetőséget találni a végzett főiskolai hallgatók számára, és mindenképp igyekezzék unitárius orvost unitárius falvakba elhelyezni. Egyúttal pályaválasztási tanácsadással törekedjék az ifjak pályaválasztását irányítani.

6. A Munkaügyi Bizottság rendszeres munkaterv alapján igyekezzék az ifjúsági mozgalmat újjáépíteni (kezdve a vasárnapi iskolától), látogassa meg a körüli és helyi tagozatokat, és a körüli ifjúsági napokon jelenjék meg, hogy a kapcsolat és állandó munka révén az ifjúsági mozgalom végre új mederben induljon el és képes legyen betölteni a hozzáfűzött reményeket.

Az ifjúsági találkozó azzal a reménnyel zárult, hogy a következő évben az eddigieknél több elvégzett munkáról tud majd beszámolni és nagyobb felkészültséggel és hivatástudattal dolgozik egyházáért és népéért.

1939. június 30 - július 2. napjain tartották Nyáradgálfalván a XII. Ifjúsági Konferenciát, melyen jelen volt a Nemzetközi Unitárius Ifjúsági Szervezet titkára is, dr. Harry Faber, Hollandiából. Előadást tartottak: dr. Kovács Lajos „Vallásos öntudat és unitárius öntudat”; Kovács Domokos „A nyáradgálfalvi egyházközség története”; Gálfi Elek „Világnézet és misszió”; dr. Varga Béla „Az unitarizmus célja vallási és közösségi életünkben”; dr. Fikler János „Az unitárius vallás és közösségi életünk” címen. Az előadók hangsúlyozták, hogy „az unitarizmus hivatása egy összhangzóbb egyéni és társadalmi élet lelki munkálása és szolgálata”. A konferencián elhatározták:

1. Központi misszió bizottságot létesítenek.

2. Nemzetközi képviselőkként dr. Kovács Lajost és R. Filep Imrét választották meg.

3. A következő évi konferenciát Kénoson, a Homoród mentén tartják.

4. A következő évi megbeszélések tárgyai közé felveszik a felekezeti iskolázás kérdését.

1940-ben a tervbe vett kénosi konferencia a háború miatt elmaradt. A dél-erdélyi ifjúsági egyletek működését a hatóságok betiltották. Észak-Erdélyben a munka tovább folyt, de a háború itt is érezte bénító hatását.

1942-1944 között a Kolozsváron rendezett fiú- és leány- népfőiskola próbálta egybefogni az ifjúságot. 1942-ben Kolozsváron megalakult az Unitárius Középiszkolás Lányok Munkaközössége, mely 1943-ban Arkoson, 1944-ben pedig Homoródmáson szervezett munkatáborot.

A háború után kísérlet történt újabb konferenciák tartására: 1946-ban Várfalva-Mészkon, és 1947-ben Kövenden, Torockón és Torockószentgyörgyön. A konferencia előadói voltak: Kökösi Kálmán lelkész és Kereki András ácsmester, akik Balázs Ferencről tartottak előadást. Gálffy Mózes tanár „Unitárius középiszkolás ifjúság népi értékek szolgálatában” címen, majd Ajtay József igazgató „Unitárius nevelő népünk és egyházunk szolgálatában” címen tartott előadást; dr. Erdő János tanár „Építők unitárius ifjúság és középiszkolás unitárius ifjúság népünk és egyházunk szolgálatában” címen tartott előadást, dr. Vörös István tanár és Mody Pál helyettes tanár „Unitárius ifjúság unitárius nevelő intézményekben” címen tartottak előadást. Botár Judit „A mi életünk” címen olvasta fel nyilatkozatszerű előadását. A résztvevők vasárnap átmentek Mészköre, Balázs Ferenc sírjának megkoszorúzására. A sírnál dr. Kiss Elek püspökhelyettes mondott emlékbeszédet. 1947-ben az Unitárius Középiszkolás Lányok Munkaközösségének kezdeményezésére gyűjtés indult a dévai Dávid Ferenc-emléktábla helyreállítására. Az új emléktábla felavatása az ifjúság részvételével 1948-ban megtörtént. 1948 után az állami hatóságok tiltása következtében az ifjúság szervezeti élete, minden erőfeszítés és próbálkozás ellenére, megszűnt.

Az 1991. július 21-23. napjain Székelykeresztúron tartott Ifjúsági Konferencia ifjúságunk életében és egyetemes egyházunk történetében maradandó esemény: újrakezdése és folytatása egy olyan mozgalomnak, melynek nem szabadott volna megszűnnie. A mai ifjúság feladata nem lehet más, mint továbbvinni azt az örökséget, melyet elődeink hagytak ránk: Tanulni a múltból és annak értékeit átvenni a jövőbe.

Kovács Sándor

JEGYZETEK

1. Az Unitárius Kollégium kéziratára, Biblioteca Académiei Române, filiala Cluj. Ms.U. 1908. A Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet Jegyzőkönyvei 1900-1902.

2. A konferencia után, In: Unitárius Közlöny 1928. XXXVII. éf. 66 l.

3. In: Kévekötés 1930. II. évf. 4.sz.

4. Szabó Samu: „Unitárius Ifjúsági szervezetünk a két világháború közötti időben” - kézirat

5. Ifjúsági napok. In: Kévekötés 1933. V. évf. 4.sz.

Isten új tüzeket lobbant

Mindig csodáltam és csodálom kirándulások alkalmával, jártomban keltemben az ottfelejtett tüzeket, melyek hamuja alatt ott van mindig egy kis parázs. Ha figyelmesen elfűjük a hamut, két-három lehelettel új tüzet lehet fakasztani. Új tüzek lobbannak a régi parászból. Milyen nagyszerű, felmelegedhetünk a régi parázs új tűzénél, megpiríthatjuk kenyérünket, megsüthetjük szalonnánkat.

Olyan sokszor vettem és vesszük észre - főként vallásos életünkben -, hogy az emberi lelkek mélyén is ott él egy régi, talán már kialudtnak hitt parázs, amelyet valamikor őseink gyújtottak meg. Olyan parászak, amelyeket valamikor „játszva élesztettek tarka köténnyel” az édesanyák, amelyek soha ki nem alszanak. Amikor Isten fuvallatára fellobban ez a már sokszor elhamvadtnak hitt láng, milyen nagyszerű, örökökértékű dolgok születnek életünkben! Ma, amikor gondokról, szegénységről, inflációról panaszkodik a világ, Isten nagy akarata fellobbant és fellobbanthat olyan lángokat, amelyek csodával határos dolgokat teremhetnek melegükkel miközöttünk. A jó Istennek gondja is van erre, csak ott legyen valahol a szív mélyén a parázs.

Az elmúlt esztendőben egy ilyen „szívparázs” kapott lángra gyülekezettünkben, Nyáradgálfalván. Sajnos, nem Isten simogató szeretete, hanem a megpróbálás, fájdalom, halál lobbantotta fel ezt a lángot, amely ott szunynyadt a szívek mélyén.

Nagy Elemér jelenlegi gondnok és felesége 1991. szeptemberében, amikor ünnepe volt egyházközségünknek (látogatóban volt egyházközségünkben a Kansas City-i testvérgyülekezet), tragikus hirtelenséggel elveszítették nevelt fiukat, akikben minden reménységük volt, annyi csalódást megért családi életükben.

Ezt a parászt, amit Isten fellobbantott szívében a tragikus esemény által, Nagy Elemér édesanyjától kapta, aki a szentháromsági Pataki családban gyújtotta meg, s hozta magával miközöttünk. De ott volt a tűz a feleség szívében is, aki egyetlen gyermekét veszítette el.

Ahogy kezdtek felszáradni a könnyek, lassan hegedni a sebek - amelyek soha föl nem száradnak, meg nem gyógyulnak -, az emlékállítás nemes gondolata egyházközségünk, templomunk felé fordította tekintetüket. Tavasszal megszületett a döntés: Nagy Elemér és felesége, Paskuly Jolán, fiuk, Attila emlékére a harangot és orgonát villanyra szereltetik át. Az elhatározásból hamar tett született. 120.000 lejes adományukkal már szeptemberre valóra vált az elképzelés, s azóta egy márványtábla hirdeti az orgonán Attila feledhetetlen nevét. Azóta minden délben automatikusan megszólal a déli harangszó, amit ismeretlen okokból kiiktattak volt Nyáradgálfalván.

Visszapillantva az egyházközségünk történetébe, még voltak olyanok, akik hasonló nemes tettekkel írták be nevüket egyházközségünk történetébe.

Az 1700-as évek közepén Szent-Iványi Zsigmond nemes lelkében lobbant fel a templomépítés halhatatlan tüze. 100.000 téglát adományozott, a munkálatoknak nagyobb részét is ő fedezte, hogy otthonuk legyen a nyáradgálfalvi unitáriusoknak. Kétszázhusz éve otthona híveinknek. (1773)

Amikor az első világháborúban ágyúvá olvadt a békességet hirdető harang, id. Zsigmond István és neje, Bíró Róza, Fekete Gábor és neje, Zsigmond Katalin által adományozott harang mellé Zsigmond Lajos és neje, Csíki Helena új harangot öntettek az egyházközségnek, amelyeknek hangja ma is hívogat.

1940-ben, amikor az emberek szíve új reménységgel telt meg, Nagy Dénes - akkori cséplőgép-tulajdonos - egy évi vámgabonáját ajánlotta fel, hogy iskola és kultúrothon épülhessen az egyházközségnek. Ma is áll ez az épület, falunk díszé, - ha megrongálodottan is -, és hisszük, hogy nem sokára, visszakerülve egyházközségünk tulajdonába, közel ötven év után, ismét betölti azt a hivatást, amelynek betöltésére Nagy Dénes szíve megálmodta.

Lehetne folytatni a sort a földadományozókkal, csillárkészítőkkel, orgonát javítatókkal, építés-alapítókkal, de ma, ez alkalommal azokat a nagyobb adakozókat említettük, akiknek egy utódja, követője ma itt él közöttünk, cselekedetével, adományával bizonyosságot tesz arról, hogy a hosszú, sötét évtizedek alatt sem aludt ki a láng, hanem az Istenbe vetett hit által újralobbant, másokat melegít, másoknak példát mutat.

Öröm számunkra az, hogy Nagy Elemér 1992-től egyházközségünk gondnoka is, aki ez évtől újabb megbízást kapott tiszttségére, amelyet, hisszük és reméljük, hogy tisztelettel betölt, Isten dicsőségére és egyházközségünk további gyarapodására.

Kérjük Istent, hogy hasonló tüzeket lobbantson egyházközségünkben, Egyházunk minden gyülekezetében, mert hisszük és valljuk, hogy „a jószívű adakozót szereti az Isten”, s meggyőződésünk, hogy meg is áldja.

Ifj. Török Elek
lelkész

EGYHÁZI ÉLETT

Jelentés az Unitárius Nők Országos Szövetségének 1992-ben végzett tevékenységéről

Az Unitárius Nők Országos Szövetsége 1992. szeptember 20-án alakult újra, 45 év kényszerű szünet után, elfogadva és tiszteletben tartva az 1934-ben jóváhagyott Alapszabályt. Tehát a jelentés csak az 1992. szeptember 20 és december 31 közötti időszakra vonatkozik.

A Kolozsváron tartott nőszövetségi találkozó alkalmával a jelenlevő, 18 nőszövetséget képviselő 242 küldött megválasztotta a tisztikart. Az első közgyűlés részvevői 4 szakcsoportban megvitatták az Unitárius Nők Országos Szövetsége előtt álló szervezeti-, gazdasági-, lélekápolási és közművelődési-, valamint humanitárius-szociális kérdéseket. A szakcsoportok javaslata alapján a tagok elfogadták az UNOSZ Határozatát, amely körvonalazza az elkövetkezendő időszak tevékenységét.

A választmány névsorát és a Határozat szövegét közöltük az EK Tanáccsal. (A névsor megjelent az Unitárius Közlönyben is.)

1992. november 4-én a választmány kolozsvári tagjai részleges vezetőségi gyűlést tartottak, dr. Kovács Lajosné elnök kezdeményezésére és vezetésével. A választmányi tagok felosztották a feladatokat az alábbi témakörök alapján:

- gazdasági kérdések Szabó Anikó,
- lélekápolás-közművelődés Sigmund Júlia,
- szociális kérdések Csomós Gizella,
- szervezeti kérdések Kádár Ildikó.

A vidéki választmányi tagok saját egyházköriük nőszövetségeivel és az országos választmányi nyal tartják a kapcsolatot.

Határozatba vettük egy kézimunkatanfolyam szervezését, széleskörű részvétellel, 1993 első évfolyamában.

Az UNOSZ pénzalapjainak megteremtéséhez a nőszövetségek egy-egy kézimunkával járulnak hozzá, hogy ezek értékesítéséből befolyó pénzből fedezni tudjuk a napi költségeket (posta, telefon stb.).

Szociális gondozó-hálózat kiépítése lesz szükséges. Ezt a Nőszövetség 1993-ban szeretné megvalósítani.

A választmány megtárgyalta a teljes választmányi ülések megtartásának lehetőségét, és azt határozta, hogy ebben a kérdésben kikéri a vidéki tagok véleményét.

Minderről a titkárság körlevélben értesítette a már megalakult nőszövetségeket, valamint azokat az egyházközségeket, ahol, tudomásunk szerint, a nők szervezett formában tevékenykednek.

Dr. Kovács Lajosné
elnök

Jelentés a Kolozsvári Unitárius Nőszövetség 1992-ben végzett tevékenységéről

Elhangzott a Nőszövetség 1993. február 25-én tartott közgyűlésén (Rövidített szöveg)

Újraalakulása óta a Kolozsvári Unitárius Nőszövetség 1992-ben tevékenységének harmadik évét zárta. Túl vagyunk a kezdeti útkeresésen, céljaink és az ennek érdekében végzett munkánk megszervezése mind határozottabb körvonalakat ölt.

A nőszövetségi tevékenység fő célja az unitárius lányok, asszonyok összefogása, és annak a keretnek a megteremtése, amelyben hasznos erkölcsi és anyagi javakat alkotó munkát folytathassanak.

A Kolozsvári Nőszövetséghez három egyházközség asszonyai, lányai tartoznak, 155 bejegyzett tagunk van, ezek közül tagdíjat fizetett és rendszeres tevékenységet folytatott 97. Mivel a nőszövetségi tevékenység sokrétű, tehát kulturális, humanitárius és - nem utolsósorban - gazdasági jellegű, a jobb irányítás érdekében az eddig is jól bevált szakcsoportok keretében igyekeztünk a munkát megszervezni. Szakcsoportjaink: gazdasági és kézimunkakör, egészségügyi, segélyező és kulturális-léleknevelési csoport.

A nőszövetségi tevékenység folytonosságát a havi találkozók biztosították, amelyeket mindig a hónap utolsó csütörtökjén tartottunk. A résztvevők viszonylag nagy száma (40-60) bizonyítja, hogy a nőszövetségben végzett munka nem teher, és sok esetben jelenti azt a társadalmi-baráti kapcsolatot, amely napjainkban annyira hiányzik.

Örömmel szolgált, hogy teológus lányaink is támogatják a nőszövetséget: már több, mint egy éve ők tartják a nőszövetségi összejövetelek bevezető áhítatát. Feladatukat nagyon komolyan vették. Munkájukért ezúttal is köszönetet mondunk.

Az 1992-es év nőszövetségi tevékenységére rányomta bélyegét a hagyományos szeptemberi találkozóra való felkészülés, amelynek házigazdája ezúttal a Kolozsvári Unitárius Nőszövetség volt. Ebben a munkában minden tagunk kivette a részét. A siker nem is maradt el. Az országos találkozón résztvevő, 18 nőszövetséget képviselő 242 küldött elismeréssel nyugtázta a szervezést, a találkozó lebonyolítását (amelyről annak idején az Unitárius Közlönyben is beszámoltunk).

A találkozó és főleg az újraalakult Országos Nőszövetség elősegítette, hogy szorosabbá fonjuk kapcsolatainkat más unitárius nőszövetségekkel, de ezenkívül is igyekszünk kapcsolatokat kiépíteni külföldi és belföldi, unitárius és más vallású nőszövetségekkel és más szervezetekkel. Résztvettünk 1992. áprilisában a nők ökumenikus találkozásán, júniusban pedig a Svájci RK Nőszövetség küldöttségével tartott találkozón. Nőszövetségünket meglátogatta Nelly Roy Janse Hollandiából, Szent-Iványi Ilona lelkes Budapesti, Gyarmathy Catherine Svájcban, a Carpenter lelkesházaspár San Franciscoból. A San Francisco-i Unitárius Közösséggel, a Stockholmi Magyar Házsal, a Birminghami Nőszövetséggel tagjaink révén állandóan levelezünk. Ki kell emelnünk jó kapcsolatunkat a Bukarestben székelő AIDROM szervezet képviselőivel.

Kulturális csoportunk tevékenységének fő célja vallás-erkölcsi nevelés és színvonalas, nevelő hatású, ugyanakkor változatos és érdekes műsorok biztosítása a nőszövetségi rendezvényekre. Ezek között feltétlenül meg kell említenünk dr. Sándor László 7 részből álló előadásorozatát az Erdély területén élő népek történetéről. Előadói között szerepelt Benczédi Sándor szobrászművész, Po-

zsony Ferenc néprajzkutató, Szócs Judit tanár, Szentimrei Judit iparművésznő, Takács Gábor, Muzsi Jolán ny. tanár, Vajda Zsuzsa színművésznő, Sigmund Júlia ny. színművésznő, Marton Melinda, az Operaház magánénekesnője, Nyitray Mónika, Deák Árpád történelemtanár.

Kézimunkakörünk egész évben dolgozott, 51 személy vett részt a munkában, akik csaknem 1500 munkaórát dolgoztak a nőszövetség anyagi alapjainak a biztosítására. Élen járt Nyitray Éva, Derzsi Rozália, Liser Erzsébet, Gyulay Anna. A népi hímzők Orbán Erzsébet, Kovács Margit és Lozsádi Aranka vezetésével torockói és kalotaszegi kézimunkákat készítették, eredeti minták után. A varrókört Nyitray Éva, Szakács Ilona és Mosonyi Ilona vezették. Kizárólag maradékokból, tehát anyagi befektetés nélkül készítették hasznos dolgokat: kötényeket, szatyrokat, kis táskákat, szemüvegtokokat, babákat, játékkalákat a karácsonyi bazar részére; sapkákat és nyakkendőket varrtak a Brassai Sámuel cserkészcsapat tagjainak. A szövetség szintén a kéznél levő nyersanyagot dolgozta fel: rongyszőnyeget készítettek Zsakó Erzsébet ny. textilmérnök vezetésével.

Humanitárius téren két csoportunk is dolgozott: a segélyező bizottság és az egészségügyi csoport.

A segélyező bizottság tagjai: Dániel Éva, Szabó Erzsébet, Benedek Anna, Benedek Ilona, Szathmáry Magda, Ferenczy Rozália, Sándor Mária és Veress Izabella. Munkájukat hetenkénti rendszerességgel végezték.

Pontos nyilvántartást vezetnek egyházközségenként a segélyezendőkről. Munkájuk a kül- és belföldi adományokból, valamint a Nőszövetség saját alapjaiból származó segélyek szétosztásából áll. A segélyező bizottság tagjai az élelmiszereket legtöbb esetben hazaszállították a segélyezendőknél; a ruhaneműeket a keddi munkanapokon osztották szét a jelentkező rászorultaknak. Karácsonykor a nőszövetség saját pénzalapjaiból összesen 681 ajándécsomagot osztott szét idős embereknek és az összes unitárius gyermeknek a karácsonyfa ünnepség alkalmával.

Az egészségügyi csoport munkája orvosi tanácsadástól és a rendelkezésre álló gyógyszerek kiosztásából áll. Ezt a munkát végzi dr. Virágh Lénik főorvos, akinek az adminisztrációs munkában Zilahy Zsófia volt a segítségére. A gyógyszerkészlet főleg külföldi adományokból származik. A belföldi gyógyszereket a nőszövetség saját pénzalapjaiból vásárolják. A betegek fogadása hetente egyszer, csütörtök délután van, és az utolsó beteg távozásáig tart. A fekvő betegek és öregek részére hazaszállítják a gyógyszert. Elsősegélycsomagot készítettek a Torockószentgyörgyön táborozó cserkészeknek, valamint az Erdélyi Kárpát Egyesület túsztáinak. Az egészségügyi csoport nemcsak unitáriusokat, hanem minden rászorultot szívesen fogad: a lehetőségekhez mérten tanáccsal, gyógyszerrel lát el minden jelentkezőt. A segélyből adott gyógyszerek, természetesen, ingyenesek.

Annak ellenére, hogy tevékenysége nem állandó, feltétlenül meg kell említeni az ún. bazárbizottság munkáját, hiszen az idén már harmadik alkalommal megrendezett karácsonyi bazar nagy sikernek örvendett, és jövedelméből lehetett elkészíteni a karácsonyi ajándécsomagokat. A bazárbizottság tagjai: Szabó Anikó, Balogh Enikő, Benczédi Ildikó, Sigmund Júlia, Ajtay Rózsika jó munkát végeztek, és a bazárban sok tagunk talált kedvére való karácsonyi ajándékot családjának, barátainak.

A nőszövetség pénzügyi jelentéséből kitűnik, hogy a jövedelmet csaknem teljes egészében humanitárius célra használtuk fel. A nőszövetség tagjai jól gazdálkodnak. Megvannak a szellemi és anyagi alapjai annak, hogy a jövőben még hasznosabb termelő munkát végezzünk és ezáltal a segélynyújtás mellett, munkalehetőséget is biztosítsunk minél több unitárius lánynak, asszonynak.

Paskucz Szathmáry Viola
titkár

Kézimunka-tanfolyam Kolozsváron

Az Unitárius Nők Országos Szövetségének rendezésében 1993. március 1-7-ke közt kézimunka-tanfolyam volt Kolozsváron, melynek célja népművészeti háziiparunk fellendítése volt, hogy asszonyainkat segíthessük pénzképes munkák elsajátításában.

A tanfolyamon Balázs Péterné Kőrössi Ibolya a hímzés történetéről, Fintáné Halay Hajnalka az erdélyi hímzésekről s ezek közt a torockói varrottasokról, Orbánné Forrai Erzsébet a kalotaszegi, Kallós Zoltán a mezőszegi, Gazda Klára a székelység népművészetéről tartott bemutatóval egybekötött előadást, Zsakó Erzsébet pedig a szálanyagok természetéről és a különböző textiltermékekről s azok előállításáról beszélt. Az előadások mellett gyakorlati foglalkozáson ismerkedtek a résztvevők a mintakészítés titkaival, majd a különböző öltésmódokkal, csomókötéssel, szabás-varrással és más technikákkal. A gyakorlati irányításban oroszlánrészt vállaltak: Orbánné Forrai Erzsébet, Kovácsné Röser Margó, Gagyiné Bíró Katalin és Szakács Ilona.

A tanfolyam olyan tapasztalatcserének bizonyult, ahol mindenki tanult és tanított. Sajnálatos, hogy csak nyolcan vettek részt, de reméljük, ők vidékükön továbbadják a szerzett ismereteket. Érdeklődés esetén a tanfolyamot megismételhetjük.

Szállásról egyházi központunk gondoskodott, melyért köszönetet mondunk. A tanfolyamon résztvettek (betűrendben): Bogdán Lászlóné (Sepsiszentgyörgy), Dombi Gyöngyi (Nagyajta - Földvár), Gagyiné Dénesné (Székelykeresztúr), Gál Jenőné (Nagyajta), Gász Jánosné (Brassó), Hajdú Zoltáné (Csíkszereda), Varga Erzsébet (Sepsiszentgyörgy), Vári Zsuzsanna (Székelykeresztúr).

Zsakó Erzsébet

Beszámoló két év tevékenységéről

A Csíkszeredai Unitárius Nőszövetség 1991. januárjában alakult. Már az első ülésen körvonalazódott a célkitűzés: együtt lenni, ismerkedni és olyan tevékenységeket szervezni, hogy szívesen jöjjen minden hónap első szerdáján. (Elnök: Csikós Klára, pénztáros: Simén Éva.)

Februárban Reményik Sándor-émlékestet tartunk. Kisgyörgy Borbála a költő életét, munkásságát ismertette, verset mondott Bartha Dalma, Hajdú Margit, Daradics Márta, Karda Ida, Szentgyörgyi Júlia, Csikós Klára, Kelemen Csongor és Kelemen Hunor. Márciusban, az időszaknak megfelelően, a szabadságot ünnepeztük. Ünnepi műsort adtak az Ady Endre Ált. Iskola V.C osztályos tanulói, melyet Csikós Klára és Kelemen Csongor tanított be; utána videofilmről A kőszívű ember fiai című filmet néztük meg. Áprilisban vendégünk Beder Tibor tanár, aki törökországi útjáról mesélt, és diákokat vetített. Májusban Kelemen Csongor volt a meghívottunk, aki március 15-én Kárpátján részt vett az ott szervezett ünnepségeken. Csodálatos élménybeszámolót tartott. Júniusban háromnapos kirándulást szerveztünk Csíkszereda-Ádámos (itt töltöttük az első éjszakát, unitárius családoknál) - Gyulafehérvár-Déva-Vajdahunyad-Torockószentgyörgy (itt szintén testvéreink vendégei voltunk)-Torda-Tordai Hasadék-Radnót-Marosvásárhely (itt a vártemplomban volt szerencsénk Tőkés László püspök úr igehirdetését meghallgatni)-Csíkszereda útvonalal. Mindenkinek nagy élmény volt. A nyári szünet után Simén Domokos lelkipásztorunk beszámolt svájci élményeiről. Teadélutánok következnek, közben megbeszéljük az adódó problémákat.

Az 1992-es év tervezetessel indult, rengeteg az ötlet, ami megvalósításra vár. Márciusban újra film, A költő visszatér című zenés játék. Kézimunkakör beindítása vált aktuálissá; elkezdjük az énekeskönyvekre a borítók varrását, ami nagyon jól sikerült. A templom díszje lett a sok népi hímzésű könyv. Májusban, Kőrösi Csoma Sándor halálának 140. évfordulóján, életéről Kisgyörgy Borbála beszél, a tudósról írott versekből felolvastak: Szentgyörgyi Júlia, Kovács Magdolna, Daradics Márta. Júniusban egynapos kirándulást szerveztünk Erdővidékre. Az útvonal: Csíkszereda-Tusnádfürdő-Uzonkafürdő-Barót-Nagyajta-Böln-Sepsiszentgyörgy-Csíkszereda volt. Idegenvezetőnk most is Simén Domokos lelkipásztorunk, akinek magyarázatai folytán sokat gazdagodtunk történelem, honismeret terén. Vargyason meglátogattuk a két híres mestert, Sütő Béla bútorfestő és faragó és Máthé Ferenc faragó művészt. Szeptemberben nagy izgalommal készültünk a kolozsvári találkozóra. Öten vettünk részt: Kisgyörgy Borbála, Faluvégi Irma, Kovács Magdolna, Szőke Ilona és Csikós Klára. Mindnyájunknak nagy élmény volt ez a találkozó, köszönet érte a lelkes szervezőknek és mindenkinek, akik hozzájárultak ennek létrejöttéhez. Sokat tanultunk, megvalósítani, sajnos, nem sok mindent tudtunk, de ez nem rajtunk múlott.

Karácsony előtt elkészítettünk egypár ruhacsomagot, amit rászorulóknak kaptak meg. A tordai országgyűlés évfordulója alkalmából Simén Domokos lelkészünk tartott a témáról előadást. Kb. ennyi két év munkája. A március 3-án leköszönő elnöknő kívánja, hogy az új vezetőség sok jó ötlettel, gondolatokkal tudja még jobban összefogni a csíkszeredai unitárius nőket, mert jó érzés együtt lenni és együtt élni át kellemes pillanatokat.

Csikós Klára

Az Unitárius Nők Országos Szövetsége PÁLYÁZATOT

hirdet szociális gondozónői kiképzésre. Jelentkezhetnek olyan 30 éven aluli unitárius nők, akik jól tudnak németül és akik hajlamosak éreznek ehhez a munkához (öregek, betegek segítése, ápolása, ilyen tevékenység megszervezése és vezetése).

Jelentkezési határidő: 1993. június 1.

A jelentkezéshez szükséges iratok:

- Részletes beszámoló tanulmányairól és eddigi munkájukról,
- Egy, maximum 2 oldalas dolgozat arról, hogyan képzelik el lakóhelyükön a szociális védőszolgálatot,
- Ajánlás az egyházközösség lelkészétől.

A pályázatokat a Nőszövetség címére kell beküldeni (3400 Cluj-Napoca, Str. Brassai nr. 6.)

Dr. Kovács Lajosné
elnök.

Zsakó Erzsébet
igyekezet vezető alelnök

Tájékoztató

Az Unitárius Egyház Kolozsváron és Székelykeresztúron újraindítja középiskoláit. Az 1993-1994. tanévtől kezdődően egy-egy kilencedik osztály kezdi meg működését mindkét helyen a régi unitárius gimnáziumok épületében, humán profillal. A középiskola elvégzése az állami iskolák által kiadott egyenlő értékű érettségi diplomát biztosít, amellyel az egyetemek bármely fakultásán felvételizni lehet. A vidéki tanulók részére az iskolai év alatt szállás és étkezési lehetősége áll rendelkezésre, a jó tanulmányi eredményt felmutató, szorgalmas és arra rászoruló növendékek ösztöndíjban részesülhetnek.

A felvételi vizsga időpontja azonos az állami iskolák felvételi vizsgájának időpontjával, a vizsga helye Kolozsváron a Brassai Sámuel Líceumban, Székelykeresztúron az Orbán Balázs Líceumban.

A felvételi vizsga tárgya: magyar, román, és matematika írásbeli, amelynek anyaga megegyezik az állami iskolák felvételi vizsgaanyagával, és amelyekből külön-külön átmenő (5-ös) osztályzatot kell elérni. Az írásbelit szóbeli vizsga előzi meg az unitárius katechéziséből és az unitárius énekeskönyvből 10 ének első versszaka szövegismeretéből. (Énekek: 33, 57, 60, 185, 189, 192, 193, 199, 202, 213).

Felvételi vizsgára jelentkezhetnek más vallású növendékek is, akiknek saját felekezetük szerinti hitoktatásáról gondoskodás történik.

A felvételi vizsgához szükséges iratok: 1) kérvény; 2) a VIII. osztály elvégzésének igazolása; 3) iskolai jellemzés; 4) lelkészi ajánlólevél. Az iratok benyújtási határideje a vizsga előtt 1 héttel. További tájékoztatást az unitárius egyházi központban lehet beszerezni (Kolozsvár, Bdul. 22 Decembrie 9. szám).

Kolozsváron a felvételi vizsgára előkészítő tanfolyamot tartunk magyarból, románból és matematikából, díjtalanul, a belvárosi unitárius egyházközösség tanácstermében.

Árkosról jelentjük

Az Árkosi Unitárius Nőszövetség hetente (kedden) tartja összejöveteleit. Itt imádságok, bibliai igék, egyházi énekek, szavaltatok hangzanak el. Asszonyaink kézimunkáznak. Az est szeretetvendégséggel ér véget.

1993. február 6-án teadélután tartottunk és műsort: "Petőfi emlékezünk" címmel. A műsort ifjaink szolgáltatták; betanította Székely János lelkészünk. Tortát és kézimunkát sorsoltunk ki. A bevétel a nőszövetség anyagi alapjait fogja gyarapítani.

Medgyesi Zelma
jegyző

A BIBLIA VILÁGA

Kivonulás Egyiptomból

Izráel fiaihoz így szólt az Úr rendelése: - Ma éjjel minden családnál bárányt egyetek. A véreből egyeteket egy keveset, kenjétek be az ajtófélfát. Derekatok legyen felővezve, légyetek útra készen, és sietve egyetek. Ma éjjel átvonul a pusztító angyal Egyiptomon, és megöl minden elsőszülöttet!

Így történt. A fáraó elsőszülötte is meghalt. Még azon éjjelen hívatta Mózeset és Áront a fáraó: - Azonnal induljatok, és menjetek el Egyiptomból!

Izráel fiai még aznap éjjel útrakeltek. Több száz évig laktak Egyiptomban. Annak idején hetvenen jöttek, most nagy sokaság kelt útra, azonkívül juhok, szarvasmarhák, nagyon sok jószág.

Isten így szólt Mózeshez:

- Nekem szenteljétek Izráel fiai közül minden elsőszülöttet, és megemlékezzetek nemzedékről nemzedékre erről a nappól, amikor kihoztalak titeket a szolgaság házából! Ez az éjszaka az Úré volt: virasszon ezen Izráel minden fia nemzedékről nemzedékre!

Nappal felhőszip, éjjel tűzoszip vezette őket.

Jelentették Egyiptom királyának, hogy útrakelt Izráel népe. Ekkor megváltozott a fáraó indulata: befojtott harci kocsiába, és fegyverbe szólította hadseregét. Izráel népének üldözésére indultak. Utól is érték őket, amikor azok a Vörös-tenger partjánál táboroztak. Észrevette a nép a közeledő ellenséget, rémülten kiáltoztak, és Mózesre támadtak.

- Mit tettél velünk? Miért hoztál ki Egyiptomból? Azt akarod, hogy mind elveszünk? Mózes így válaszolt: - Ne féljétek! Meglátjátok, hogyan szabadít meg az Úr minket. Soha többé nem fogjátok látni az egyiptomiakat, maradjatok vesztig, mert maga az Úr harcol értetek!

Elindult a felhőszip - de most mögéjük állt, Izráel népe és a fáraó serege közé. Egész éjjel így maradtak, nem közeledtek egymáshoz. Mózes kinyújtotta botját a tenger felé. Az Úr pedig egész éjjel visszafelé hajtotta a tenger vizét erős keleti széllel. A tengerfenék száraz lett. A víz szinte falként állt mellettük. Izráel serege, egész népe elindult, és átment a tengeren.

Reggel észrevették az egyiptomiak is, hogy mi történt, ők is elindultak teljes fegyverzetben, harci seregekkel. Az Úr a felhőszipból rátekintett az egyiptomiak seregére, és megzavarta vonulásukat. Alig tudták vonszolni magukat. Ekkor így szólt Isten Mózeshez: - Nyújtsd ki a kezedet a tenger felé, és a víz visszatér a helyére, elborítja az egyiptomiakat, a harci kocsikat és a lovasokat!

Mózes kinyújtotta kezét a tenger felé. A víz harsogva zuhogott vissza medrébe és elborította az egész hadsereget. Hírmondó sem maradt belőlük.

Így szabadította meg az Úr azon a napon Izráelt Egyiptom hatalmából. Amikor látta ezt a nép, és megértették, hogy mi történt, félni kezdték az Urat, és hittek Mózesnek.

Mózes hálaéneket énekelt:

Énekelek az Úrnak, mert igen felséges,
lovat a lovasával tengerbe vetett!
Erőm és énekem az Úr, megszabadított engem,
ő az én Istenem, őt dicsőítem,
atyám Istene, őt magasztalom!

Vele énekelt az egész nép: az aszonyok dobokat verve, körtáncot járva ujjongtak, magasztalták Isten szabadítását.

Beszélgessünk Istenről

Nemrég egy szépen illusztrált könyv került a kezembe, amelyet a szerzője a világ összes gyermekének - így nektek is - ajánl, és amelynek ez a címe: MI ISTEN?

Nagyon nagy kérdés ez! Fiúk és lányok, felnőttek és idős emberek, mindenki szeretné tudni: mi Isten? Emberek, akik a végtelen erdőrengetegben és a hegyekben élnek, vagy akik a sivatagokban, városokban, falvakban, vagy éppen tanyákon laknak, mind-mind szeretnék tudni: mi Isten?

De lehet, hogy mi nem is tudunk igazán Istenről beszélni, mivel hogy nem láthatjuk Őt, vagy nem hallhatjuk hangját, vagy, mert nem ízelhetjük, szagolhatjuk, tapinthatjuk, mint minden mást ezen a világon. Lehet, hogy csak érezni tudjuk Istent, mint ahogyan érezzük a szeretetet, vagy amikor vidámnak, vagy szomorúnak érezzük magunkat.

Lehet, hogy Isten az, amit egy magas hegy csúcsán állva érzünk, amikor körültekintünk a csodálatos látványtól szinte elakad a lélegzetünk.

Vagy lehet, hogy Isten az, amit akkor érzünk, amikor szép zenét hallgatunk, amely néha halkán simogat, máskor zengőn harsogva árad.

Vagy lehet, hogy Isten az, amit akkor érzünk, amikor éjszaka feltekintünk a millió csillagtól tündöklő égboltra s nagyon parányinak érezzük a ragyogó sátor alatt.

És lehet, hogy megérezzük Istent, amikor egy vakító villám hatalmas csattanással belecsap az ablakunk alatt álló fába.

Ti hogyan látjátok? Próbáljatok magatok választ keresni.

Folytatjuk a beszélgetést.

-szá

Molnos Lajos

Altató

Alma, alma, almafa,
apó almafája;
akác, akác, akácska,
anyó akácskája.
Arany alma, almácska,
arasznyi akácska,
Aludj, aludj, angyalom,
aranyos Annácska!
Alszik Andor, Aladár,
Aluszik az ablak,
aki alszik, annak
apa, anyu, apóka
arany almát adnak.

Álomszuszék Ákos

Álomszuszék Ákos
állandóan álmos.
„Ágyat! Ágyat!” -
áhítózik,
álldogálva
álmodozik.

Ábécéskönyv?
„Ádáz átkom,
álmot rontó
ákombákom!
Árverésre
átadom,
állandóan
árulom!
Áldott ágyam
árva, álmos...”

Ásítózik
álmos Ákos.

EGYHÁZI HÍREK

Gondnok-, és keblitanácsosi értekezleteket tartottak az egyházköri körben február 17-25 között a következők szerint: a kolozstordai egyházkör február 17-én Alsófelsőszentmihályon, a maros-külli egyházkör február 22-én Dicsőszentmártonban és február 23-án Marosvásárhelyen, a székelykeresztúri egyházkör február 23-án Székelykeresztúron, a székelyudvarhelyi egyházkör február 24-én Székelyudvarhelyen, a sepsiszentgyörgyi egyházkör február 25-én Brassóban. Az értekezleteken dr. Szabó Árpád tartott előadást: Az egyház mint vallásérvény intézmény címen. Az egyházközségek jelen levő világi vezetői az anyagi kérdések megbeszélésével foglalkoztak.

Lelkészi értekezletek:

Az I. negyedévi lelkészi értekezleteket március 9-19. között tartották meg: 9-én Kolozsváron (lelkészi szolgálatot végzett Bálint Imre, Alsófelsőszentmihály, Róm 12,4-5, Gal 6,2); március 19. Marosvásárhely, március 16. Székelykeresztúr, 17. Székelyudvarhely, 18. Brassó. Az értekezleten dr. Szabó Árpád előadása hangzott el: Az unitárius prédikáció és a Biblia címen, valamint előterjesztésre került a Misszió Bizottság jelentése az egyház 1991. évi szolgálatáról és az IARF. 1992-ben Strassbourg-ban tartott teológiai konferenciájáról szóló jelentés. Megbeszélésre került sor az 1993-94-es tanévben Kolozsváron és Székelykeresztúron megindítandó unitárius líceumokkal kapcsolatos kérdésekről.

Személyi változások:

- Szilágyi Erzsébet egyházi központunk levéltárosa 28 évi egyházi alkalmazás után, saját kérésére más alkalmazásba ment.
- Buzogány Sándor símfalvi lelkész egészségi okok miatt 1993. január 1-től nyugalomba vonult. 1956. augusztus 22-én született Székelykeresztúron, középiskolai tanulmányait szintén Székelykeresztúron végezte 1957-ben, 1977-1982 között végezte el teológiai tanulmányait Kolozsváron, 1982-1984 között az iklandi, 1984-1986 között a vadadi, 1986-1992 között a símfalvi egyházközség lelkésze volt.
- Balázs Tamás szentháromság-kisadorjáni lelkész, meghívás alapján, március 1-től rendes lelkészi kinevezést nyert a magyarszovátai egyházközségbe.
- Főrizs Géza pipe-szásznádasi lelkész 38 évi szolgálat után, 1993. március 1-től nyugalomba vonult. 1931. november 21-én született Kénosban, 1951-ben tett érettségi vizsgát Székelyudvarhelyen, teológiai tanulmányait 1951-1955 között végezte a kolozsvári Teológia Intézetben, 1955-57 között az iszlói egyházközségben, majd 1957-től, nyugdíjbamenetelig, a pipe-szásznádasi egyházközségnek volt hűséges lelkésze. Lelkészi tevékenységének legjelentősebb eredménye a szásznádasi társegyházközség megszervezése.

A kolozsvári Dávid Ferenc Egylet az első évnyelvényben 3 felolvasóestet tartott. *Január 24-én* dr. Gaal György tartott előadást Berde Áron az Unitárius Kollégium igazgatója, három tudományág erdélyi úttörője címen; Márkos Albert és Rónai Ádám zeneszámokat, Vítályos Ildikó színművésznő pedig Áprily- és Reményik-verseket szavalt. *Február 21-én* dr. Rend Aranka főorvos: Emberek krízisben - Az öngyilkosság mint értelmetlen válasz címen tartott előadást, Szabó Zsuzsa és Rónai Ádám brácsán és zongorán játszott, Török Katalin színművésznő Kosztolányi- és Áprily-verseket szavalt. *Március 28-án*, A magzati élet védelme címen dr. Virágh Enikő orvosnő és Kovács István teológiai tanár tartottak előadást. Práda Kinga és Filip Ignác zeneszámokat adtak elő, szavalt Vajda Zsuzsa színművésznő.

Lelkészképzés

A Protestáns Teológiai Intézetben január 4 - február 5 között tartották meg az I. félévi vizsgaszessziót. Örömmel állapítjuk meg, hogy hallgatóink nagy része jó eredménnyel vizsgázott. Az öt évfolyamon 9 hallgatónk végzett 9-en felüli átlagostállyal. Különös dicséretet érdemel Czire Szabolcs II. éves hallgató, aki 10-es általános osztályzatot ért el.

A II. félév előadásai február 10-én kezdődtek meg.

A hagyományos teológiai csendesnapokat február 8-9-én tartották. Ez alkalommal 8-án reggel Simén Domokos csfkiszerepai lelkész tartott bibliamagyarázatot. Máthé Sándor sepsiszentgyörgyi esperes: A belmisszió időszéri kérdései címen tartott előadást. Délután az I. félévi munka kiértékelésére került sor. 9-én Máthé Sándor esperes tartott bibliamagyarázatot, és Simén Domokos lelkész Hitvédelem és szórványgondozás címmel előadást. Délután Szabó Árpád erdőszentgyörgyi református lelkész tartott előadást: Egyházaink és a cigánykérdés címmel, majd Sándor Lajos, a királyhágómelléki Református Egyházkerület előadótanácsosa tartott közös áhítatot. A csendesnapok szeretetvendégséggel értek véget.

A Romániai Magyar Egyházak Püspökeinek értekezletét tartották március 5-én Gyulafehérváron. Az értekezleten egyházunkat dr. Erdő János főjegyző és Jenei Dezső főgondnok képviselte.

Ökuménikus istentisztelet keretében ünnepeltük Március 15-ét a Farkas utcai református templomban. Az istentiszteleten Cseh Zsolt református lelkész tartott áhítatot, majd beszédet mondott: dr. Csiha Kálmán püspök, dr. Kovács Lajos püspök, Mózes Árpád püspök, Cziráj Árpád kanonok. A Báthori és Brassai Líceumok diákjai adtak műsort. Az ünnepi istentisztelet zárómáját Cseh Zsolt lelkész mondta.

Halottaink

Dr. Ürmösi Károly nyugalmazott egyházi jogtanácsos 86 éves korában Kolozsváron elhunyt. 1907-ben született Homoródjánosfalván, lelkészi családban. Tanulmányait a Kolozsvári Unitárius Kollégiumban végezte, majd szintén Kolozsváron ügyvédi diplomát szerzett. 1949-től 1975-ig hűséggel szolgált egyházunkat és a Teológiai Intézetet. Szerény és szorgalmas, pontos munkájával mindnyájunk tiszteletét kiérdemelte. 1993. február 13-án hunyt el, és február 18-án temették a Házsongárdi temetőben. A temetésen a lelkészi szolgálatot Szabó Zoltán egyházi titkár végezte (Filippi 2,22, Mt 12,35), a sírnál András György előadótanácsos mondott búcsúbeszédet.

Székely Ferenc, a kolozstordai egyházkör 1993-tól megválasztott felügyelőgondnoka, ny. tanár, 1993. február 26-án, 66 éves korában Kolozsváron elhunyt. Március 4-én temették el a Házsongárdi temetőben. Temetésén a lelkészi szolgálatot Szabó Dezső lelkész végezte.

Emlékük legyen áldott!

Az 1992. decemberi magyarsárosi Egyházi Főtanács hűséges szolgálatuk elismeréseként a Tiszteletbeli Énekvezér címet adományozta Cseke Elek gyepesi énekvezérnek és a Tiszteletbeli Gondnok címet Nagy Dénes tordátfalvi gondnoknak.

Unitárius rádiós istentiszteletek

A Kolozsvári Rádió magyar nyelvű műsorában, 1993-ban

Január

1. Újévi köszöntő
10., Vasárnap Istentisztelet
28., Csütörtök Elmélkedés

Február

7., Vasárnap Istentisztelet
25., Csütörtök Elmélkedés

Március

7., Vasárnap Istentisztelet
25., Csütörtök Elmélkedés

Április

4. Virágvasárnapi istentisztelet
11., Húsvét Ökuménikus
22., Csütörtök Elmélkedés

Május

9., Vasárnap Istentisztelet
20. Áldozócsütörtöki elmélkedés
30., Pünkösd Ökuménikus

Június

13., Vasárnap Istentisztelet
24., Csütörtök Elmélkedés

Július

11., Vasárnap Istentisztelet
22., Csütörtök Elmélkedés

Augusztus

8., Vasárnap Istentisztelet
19., Csütörtök Elmélkedés

Szeptember

5., Vasárnap Istentisztelet
16., Csütörtök Elmélkedés

Október

3., Vasárnap Istentisztelet
14., Csütörtök Elmélkedés
31., Reformáció Ökuménikus

November

7., Vasárnap Istentisztelet
25., Csütörtök Elmélkedés

December

5., Vasárnap Istentisztelet
23., Csütörtök Elmélkedés
25., Karácsony Ökuménikus

Unitárius Közlöny. A Keresztény Magvető melléklete

Kiadja az Unitárius Egyház

Szerkesztőbizottság: Molnos Lajos főszerkesztő,

dr. Szabó Árpád felelős szerkesztő, dr. Rezi Elek

Szerkesztőség és Kiadóhivatal: 3400 Kolozsvár,

December 22 sugárút, 9. szám

Postafiók: 24. tel: 11-52-71

Nyomdai előkészítés a kolozsvári Szabadság Kft. TEXTLINE rendszerén

Műhelyvezető: Szabó Gyula

Nyomtatva Kolozsváron az Ardealul Nyomdában

Igazgató: Ion Marole

UNITARIUS KÖZLÖNY

Kolozsvár, 1888-1948/1990.; (64.) évfolyam 4-6. szám, 1993. április-június Ára 60 lej

Jó nekünk Veled

Istenünk! Te vagy mindenünk! Te vagy a cél a céltalanságban! Te vagy a biztatás és reménység a reménytelenségben! Te vagy a bizonyosság a bizonytalanságban! Te vagy, aki hűséget adsz nekünk keveseknek, hogy helytálljunk sok gyöngye helyett! Te vagy a dallam, melyet holt zenészek bizakodva küldöttek felénk! Te vagy a költemény, amit régi vagy élő költők szívükből fakadó, legszebb szavaikkal idéznek elének! Te vagy a dal, amelyet szabadon dalol a tavaszban bízó madár! Te vagy a szín, amelyben pompázik a nyíló virág! Te vagy a szó, mely erőt ad, a kéz, mely simogat, a kar mely ölelésre tárul, az örökkévalóság, mely hűségre kötelez, s a szeretet, amely minden jót megterem! Uram, dicsőség Neked!

Te vagy mindenünk! Hozzád imádkozunk! Imádságunkban Neked adunk hálát a vágyért, amelyet szívünkbe ültettél, hogy Veled találkozzunk. A táltumokért, amelyeket adtál, azért, hogy gyümölcsoztassuk őket. A biztatásért, amely ismételt erőt ad ahhoz, hogy ha arcul csapnak is, ha gyöngének érezzük is magunkat, ha magányosak is vagyunk, ha vétkeink súlyát hordozzuk is, ha hivatásunkat nehéznek tartjuk is, ha úgy látjuk is, hogy minden erőfeszítésünk „...pusztába kiáltott szó...”, akkor is, és mindig, tovább visz, erőt ad, kitartásra buzdít, hűséget sugall felénk.

Köszönjük, hogy veritékes, üldözésekkel tele, néha gyűlölettől megkeserített, reménytelenségtől szomorúvá tett életünkbe beleszólsz, így: „...Kit küldjek el...”, „ne félj!”, „...emelt fővel járhatsz...”, „uralkodjatok...”. Köszönjük, hogy Jézus biztatása hangzott, és hangzik ma is felénk: „...Ne féljete azoktól, akik a testet ölik meg, a lelket pedig meg nem ölhetik.”

Uram, találkozni akarunk Veled, azért, hogy a Veled való találkozásból életünknek célt, értelmet, küzdelmeinkhez erőt, bátorságot, reménységet meríthessünk. Találkozni akarunk Veled, hogy acsarkodásunk szelíd-séggé változzon, hogy ingatagságunk hűség-gé legyen, hogy tévelygéseinket a tiszta hit váltsa fel, hogy megalázottságunkból méltóságra emelkedjünk, hogy az embertelenségben emberek maradjunk! Ámen

Szabó Zoltán
lelkész, egyházi titkár

Lászlóffy Aladár

Ima az imáért

Se reggel nem, se este nem!
Ajkamra szorul hét pecsét.
Beszéljess velem, Istenem,
s higgyem, hogy hinni így elég.

Uram, parányi gép a lelkem,
mint minden ember-szerkezet,
melyet tudós hatalmad felken,
s valami célhoz elvezet.

Lásd, korom kertjeiben túlve
annyit hazudtak, aki még
hisz és remél - megszegyenülve
magába zárkózik: elég!

Nem szólnék már az emberekhez,
szeretteim csak hallgatom,
hogy sopánkodnak és remegnek,
tanácskozáván egy-egy bajon.

Uram, ha veled sem beszélek,
mit ér, hogy szól a rádió,
hogy híre kél halálnak, szélnek,
városok törnek, mint dió,

csontok és fegyverek ropognak,
s a világ hőmérséklete
felváltva rosszabbnak és jobbnak
fecsegésével van tele.

Uram, nappali zűrzavarban
vagy égi csendben szólj, neked
figyelő füled van a zajban
és beszélő tekinteted.

Túrd el, hogy sírva panaszkodjak,
hogy fekhelyem, e Föld, kemény,
sok romló semmiségről szóljak -
Te tudod: mégis van remény,

s add, hogy a te tudásod tudva,
bírnjon ki mindent még e gép,
s holnapra mindent kialudva,
higgye, hogy hinni így elég!

1992

NYILATKOZAT

A Bukaresti Vallásügyi Államtitkárságon, 1990. év második felében, a Romániában elismert 14 vallás:

1. Román Ortodox Egyház; 2. Romániai Latin Szeretartású Katolikus Egyház, Romániai Keleti Szeretartású Katolikus Egyház, Rómával Egyesült Román Egyház - Görögkatolikus; 3. Romániai Örmény Szeretartású Katolikus Egyház; 4. Romániai Óhitű Keresztény Egyház; 5. Romániai Református Egyház; 6. Romániai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház; 7. Romániai Zsinatpresbiteri Evangélikus - Lutheránus Egyház; 8. Romániai Unitárius Egyház; 9. Romániai Baptista Keresztény Egyházak; 10. Romániai Evangéliumi Keresztény Egyházak; 11. Az Úr Apostoli Egyháza Romániában; 12. Romániai Hetednapi Adventista Keresztény Egyházak; 13. Romániai Zsidó Hitközösségek Szövetsége; 14. Muszulmán Vallás Képviselői, több mint húsz értekezlet keretében kidolgozta az EGYHÁZAK ÉS VALLÁSSZABADSÁG TÖRVÉNYTERVEZETÉT, mely hetvennyolc törvénycikket foglal magába. E tervezet a fent említett felekezetek több mint 22 millió hívő nevében - és a Vallásügyi Államtitkárság vezetői és Képviselői egyöntetűen, ellenvetés nélkül - konszenzusban elfogadták 1990. dec. 17-én. A Vallásügyi Államtitkárság a Tervezetet előterjesztette a Kormánynak, de ennek áttétele a Parlamenthez indokolatlanul késett, annak ellenére, hogy az Egyházak azt több alkalommal is szorgalmazták, írásban és szóban (1991. ápr. 4; 1991. júl. 18; 1991. okt. 10; 1991. dec. 10; 1992. jan. 17; 1992. jún. 11; 1992. nov. 10; 1993. febr. 4.).

Huszonnyolc hónapra rá, hogy a Törvénytervezet szövege végleges formát öltött, a Vallásügyi Államtitkárság 1993. ápr. 7. 2522 sz. átírásával, f.é. ápr. 27-re meghívta az Egyházak Vezetőit egy találkozóra, hogy közösen vitassák meg a minisztériumok által képviselt álláspontot az Egyházak és Vallásszabadság Törvénytervezettel szemben. A minisztériumok (igazságügyi, honvédelmi, oktatásügyi, kultúrügyi, pénzügyi, kormány főtitkárság) javaslatai ötvenegy szakaszt érintettek a hetvennyolcból.

A Romániai Magyar Egyházak Elöljárói Állandó Értekezletének képviselői Kolozsváron, az Unitárius Püspökségen, folyó év ápr. 21-én egyeztettek álláspontjaikat.

Jelen voltak:

A Romániai Katolikus Egyház részéről: Bálint Lajos érsek, Tempfli József püspök, Reizer Pál püspök, Sebastian Kräuter püspök, Lestyán Ferenc általános helynök, Hajdú Gyula rektor;

Az Örmény Katolikus Egyház részéről: Dr. Jakubinyi György püspök;

Jimmy Carter-nek, az Amerikai Egyesült Államok volt elnökének a vallásszabadság 425. évfordulóján, 1993. március 20-án rendezett ünnepség résztvevőire küldött üzenete:

Torda város lakóinak

A mai nap ünnepelitek a vallásszabadság 425. évfordulóját. Dicséret és tisztelet nektek, akik megvédelmezték ezt a szabadságot, amely még értékesebb lett, amikor a környező országokban elveszítették a vallásos meggyőződés kifejezésének jogát. Vezéreljen továbbra is a kegyelem és bátorság, amely több, mint négyszáz éven keresztül veletek volt.

A legjobbakat kívánva, tisztelettel:

Jimmy Carter

A Református Egyház részéről:

dr. Csiha Kálmán püspök, dr. Kertész László főgondnok, Veress Kovács Attila főjegyző, dr. Szatmári Ferenc főgondnok; A Zsinatpresbiteri Evangélikus Egyház részéről:

Mózes Árpád püspök, dr. Podhradszky László főgondnok;

Az Unitárius Egyház részéről:

dr. Kovács Lajos püspök, Jenei Dezső főgondnok.

Álláspontjaikat a minisztériumi javaslatokkal kapcsolatban három csoportba sorolták.

1. javasolt kiegészítések, illetve változtatások, amelyeket elfogadhatóknak tartanak (35 szakaszra vonatkozóan),

2. javasolt kiegészítések, illetve változtatások, amelyeket az Egyházak vezetőinek plénuma kell megvitasson, hogy milyen formában fogadhatják el (2 szakaszra vonatkozóan),

3. Bármilyen elvi változtatás elfogadhatatlan: meg kell tartani az eredeti fogalmazást (16 szakaszra vonatkozóan: 9; 10; 14; 15; 16; 25; 45; 48; 49; 53; 57; 58; 60; 61; 73; 75 szakaszok).

A harmadik csoportba tartozók között legfontosabbak a következők:

a) az egyházi iskolák létesítése és működése minden fokozaton (45). Az államosított felekezeti iskolák visszaadása, az eredeti tulajdonosainak.

b) az egyházi iskolák oktató- és adminisztratív személyzetének az állami fizetés biztosítása (48 szakasz);

c) a jogtalanul államosított és eltulajdoní-

tott egyházi javak (ingó és ingatlan) teljes egészében való visszaszolgáltatása (75).

A tanácskozáson hozott döntéseket közös dokumentumba foglalták, és elhatározták, hogy a Vallásügyi Államtitkárságon tartandó találkozón ezt közösen beterjesztik. Ugyancsak elhatározták, hogy ezen dokumentumot minden magyar nyelvű felekezeti időszakos kiadványában, a hívei tárgyilagos tájékoztatása érdekében, leközlik.

A f.é. ápr. 27-re kitűzött találkozón, Bukarestben, a romániai magyar egyházak képviselőiben részt vettek:

Bálint Lajos érsek, Tempfli József püspök, Reizer Pál püspök, Sebastian Kräuter püspök, Hajdu Gyula rektor; dr. Csiha Kálmán püspök, dr. Kertész László főgondnok, Veress Kovács Attila főjegyző, dr. Szatmári Ferenc főgondnok; Mózes Árpád püspök, dr. Podhradszky László főgondnok; dr. Kovács Lajos püspök és Jenei Dezső főgondnok.

Az államilag elismert egyházak megjelent vezetői egyetértettek javaslatainkkal, és közösen kinyilatkozták, hogy ragaszkodnak a Törvénytervezet azon szövegéhez, amelyet bemutattunk.

A különböző minisztériumok képviselői javaslatainkkal nem értettek egyet. A találkozón jelenlévő egyházak részéről többen kifejezték, hogy a 3. sz. csoportba tartozó szakaszok módosításához semmilyen körülmények között nem járulhatnak hozzá, mivel ez az egyházak jogainak súlyos megsértését jelentené, és ellenkezik a vallásszabadsággal.

Mi, a romániai magyar egyházak vezetői és képviselői, kijelentettük, hogy a 3. sz. csoportba tartozó szakaszok módosításával semmilyen körülmények között nem értünk egyet, mert az, az egyházaink jogainak megsértése mellett, hiveink nemzeti identitásának megtartását is lehetetlenné teszi. A 3. sz. csoportba tartozó törvénycikk hiánya az Egyházak és Vallásszabadság Törvényéből, meggátolja az egyházakat a hivatásuk és komplex tevékenységük kifejtésében, a törvény formai jelleget öltene, amely arra szolgálna, hogy a hazai és nemzetközi közvéleményt félrevezesse, és elterelje figyelmüket a Románia mint jogállam valóságáról - (Románia Alkotmánya 1. sz. szakasza 3. sz. bekezdés). Célszerűtlennek tartunk bármilyen ezirányú tárgyalást, és szorgalmazzuk, hogy az eredeti Törvénytervezetet terjesszék a Kormány, illetve a Parlament elé.

A Vallásügyi Államtitkárság minisztere, a kifejezett vélemények újabb egyeztetésére, egy következő megbeszélést javasolt.

Gyulafehérvár, 1993. május 10.

A Romániai Magyar Egyházak Elöljáróinak Állandó Értekezlete

Az egyház és iskola közös rendeltetése

I.

„Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát”
(Reményik Sándor: Templom és iskola)

1795-ben harmadszor osztják fel egymás között a nagyhatalmak Lengyelországot, Oroszország mindent elkövet, hogy a hozzá csatolt lengyel területet végleg bekebelezze, lakóit elnemzetlenítse. Az iskolákban csak orosz nyelven lehetett tanítani, hogy a „homogenizálás” annál tökéletesebb legyen. Az 1800-as évek elején I. Sándor cár meglátogatta a jogtalanul elfoglalt területet, s ennek során betért egy iskolába is, ahol azt kérdezte egyik tanulótlól, hogy el tudná-e mondani a Miatyánkot oroszul. Miután a gyermek értelmesen felelt, azt is megkérdezte, hogy el tudná-e imádkozni ugyanezt az imát lengyelül is. A kisgyermek letérdelt a pad mellé, kezeit imára kulcsolta, és úgy imádkozott. A cár kísérőjéhez fordult, és azt mondta: „Ezekből a gyermekekből soha nem lesznek oroszok”.

Úgy érzem, hogy szimbólum-értékű számkra is ez a kis történet, mint ahogy szimbólum-értékű Reményik Sándor: Templom és iskola című örökszép versének metaforája is: az egyház és iskola szoros kapcsolatát, közös rendeltetését fejezi ki.

De, hát mi az, ami ilyen szorossá fűzi kapcsolatukat? A felelet egyszerű és világos: a *nevelés* és az annak tárgyát képező *ember*. Ebből következik, hogy az egyház és az iskola közös hivatásának vizsgálatánál ezeknek az elemzéséből kell kiindulnunk.

Az egyház embereket tömörít magában, azonban „az egyház lényege nem abban van, hogy benne is, mint más szervezetekben, emberek vannak, hanem, hogy ezeket az embereket Istenhez való viszonyuk határozza meg” (Dr. Szabó Árpád: Megtartani a lélek egységét a szeretet közösségében).

A történelem folyamán az egyháznak két formája alakult ki: az egyik a látható, az intézményes egyház, a maga szervezett eszközrendszerével, és a másik a láthatatlan egyház, az embernek az Istenhez való személyes viszonya. Midőn az egyház és az iskola hivatását vizsgáljuk, mindig a látható egyház gondolkörében tesszük, hiszen annak szervezett keretében, meghatározott cél és eszközrendszer segítségével fejtheti ki nevelő hatását legeredményesebben. A látható egyház hivatása kettős irányú: egyrészt az Isten ügyét szolgálja, de az emberre is hat, hiszen őt akarja jobbá, igazabbá, Isten gyermekévé tenni.

Ez a feladata az iskolai nevelésnek is, ami a személyiség formálásában fejeződik ki. A neveléslélektani alapon nyugvó pedagógia szerint a *személyiség* erkölcsi alapon álló értékhordozó és értéktermelő ember, s mint ilyen, fejlődésnek az eredménye.

*Minden ember egyénnek születik: olyan testi-lelki-szellemi adottságokkal, amelyek csak rá jellemzőek, s amit a neveléslélektan egyéniségnek nevez. Kosztolányi Dezső *Halotti beszéd* c. versében ezt írja:

„Ilyen az ember. Egyedüli példány.
Nem élt belőle több, és most se él;
s mint fán se nő egyforma két levél,
a nagy időn se lesz hozzá hasonló.”

Mivel az Isten az embert társas lények teremtette, az egyéni adottságokkal rendelkező, *eszmélő* egyéniség keresi helyét, szerepét, élete célját, egyszóval: viszonyát az élő és élettelen környezettel, az Istennel. Ennek során a kereső „én”-nek, a környezeti hatások alatt változnak az egyéniségét alkotó szomatikus - testi -, pszichikus - lelki - és pneumatikus - szellemi - tulajdonságai, tudatosul azok hatásrendszere, kialakul az egyén *öntudata*, ami alapját képezi a személyiségének, s amit az unitárius hitfelfogás *istenfiúságnak* nevez (Dr. Erdő János: *Egységünk a különbözőségben*).

Már a legrégebbi korokban vizsgálták, keresték az önismeret útját és eszközeit.

A klasszikus görög filozófia az öntudatosulás útját az önimeretben jelöli meg. Platon a „valós világban” keresi a megismerést, aminek a földi élet csupán halvány árnyképe. Augustinus, akit az irodalom Szent Ágoston néven tart számon, azért imádkozik, hogy az Isten adjon világos elmét reális képességei felismerésére.

A meginduló reformáció megnyitja a szabad gondolkodás és vizsgálódás útját, és felszabadítja a skolasztika betűrágása alól. A reformáció útján legtovább haladt unitarizmus is jelentős gondolkodókat termelt ki, hogy csak Ralph Waldo Emerson, Channing E. Vilmos, Martineau Jakab vagy éppen a magyar David Ferenc, Brassai Sámuel, Varga Béla nevét említsük.

Ugyanezt az utat járja végig a pedagógia is, amíg a dresszúrától eljut a fejlődést mozgató pszicho-szomatikus tényezők funkcióinak feltárásiáig. Olyan nevek jelzik ezt az utat, mint Comenius, Rousseau, John Locke, Hervert vagy a magyar Apáczai Csere János, Finánczy Ernő, Schneller István, Imre Sándor, Nagy László, Karácsony Sándor.

A lélektan gyors fejlődése új utakat és távlatokat nyit a lelki élet feltárása előtt. Charles Bailly, Theodor Flornay, Edward Claparede, William James, John Dewey, Wilhelm Wundt nevei egy-egy mérföldkövet jelentettek a lélektan, illetve a nevelés-lélektan megújuló útján.

A reformációval megindult szabad gondolkodás, a reformpedagógia törekvései és a lélektan előretörése az élet minden területén új helyzetet teremtettek az egyházak és az iskola viszonyában: nyilvánvalóvá vált a közös rendeltetésük. Az azonos célkitűzés: személyiségformálás - istenfiúság - közös módszerek keresésére ösztönöztek. A társadalmilélektan alapján álló vizsgálódás megállapítja, hogy a hit egyéni lelki megnyilvánulás, az autonóm individuális psziché funkciója (Láthatatlan egyház). A vallás nem magánügy, hanem legalább két ember ügye: az egyiké, aki vall, és a másiké, akinek vall. Ebből következik, hogy a *hit nem oktatható*, nem válhatik tantárggyá, ellenben a vallás igen, tárgya az az életérzés, amit az ismeretlenhez való viszonyunk fejez ki.

Az önmagát kereső, az ismeretlen felé törekvő, eszmélő egyén kereső útja során három értékkategóriára támaszkodik: az igaz-

ságra, a szépségre és a jószágra. Az igazság keresése a tudományokhoz, a szépre való törekvés a művészetekhez vezet, a jószág kategóriája az erkölcs, az etika rendszerét alakítja ki. Az iskola és az egyház feladata segíteni az egyént a három értékkategória felé vezető úton; ebben nyilvánul meg nevelő funkciója, amelynek végső eredménye a személyiség: az egyéniség etizált és tudatra emelt formája. Így nyugodtan megállapíthatjuk, hogy a nevelés lényege az egyéniség személyiséggé való fejlesztése.

A megsimerés, érzelem és akarat hármasság funkcióján túl az értő, érző és akaró léleknek viszonyulnia kell az értelmével fel nem foghatóhoz, az értelmével be nem fogadhatóhoz és az akaratával befolyásolhatatlanhoz. Óhatatlanul rá kell irányulnia mindarra, ami a lélek felső határain is túl esik, a transzcendensre; ez pedig az Istenhez vezet el.

A személyiséggé fejlődött egyén vallásossága cselekvő hitben nyilatkozik meg. Ennek értékkategóriái megnyilvánulási formái a következők:

Az *igény*: a legelemibb társadalmi gesztus, az egyik ember, az első személy értékeinek érvényesítése. Aki nem tud igényelni, az adni sem tud.

Az *ajándék*: a másik ember, a második személy érzelméből fakadó cselekedete. Azt adja, amije van, függetlenül attól, hogy társának mire van szüksége.

A *szolgálat*: jellegzetesen értelmes tett: az egyik fél azzal szolgál a másiknak, ami tőle telik és amivel használ neki. Ravil Bukarajev tatár költő a Nap a tóban című versében írja: „A szolgálat nem szolgálatunk, nem szolgálatunk.”

Ha valaki többet ad magából partnerének az ésszerűnél, akkor *áldozatot* hoz érte.

Néha azonban az áldozat kevés, többre van szükség. Ez a több a *szerelemben* nyilvánul meg, ami nem érzelmi megnyilvánulás, hanem emberfeletti gesztus, s mint ilyen, életmódot szabályozó etikai kategória.

Aki szeret, nem akar rosszat senkinek. Aki szereti az Istent, az nem hágja át tudatosan az isteni törvényeket. Aki szereti az embereket, az nem akarja félrevezetni azokat, tehát nem hazudik, nem akarja megkárosítani őket, tehát nem lop, nem csal; nem akarja megalázni önértékükben, tehát nem gyalázkodik, nem vádaskodik; nem tör életükre, tehát nem gyilkol.

A szeretet azonban nemcsak tilt, hanem ösztönöz is: jóra, szépre, igazra, ami segítőkészségben, egymás megbecsülésében, a társadalmi együttélés etikai szabályainak betartásában, a szolgálatban és az áldozatban nyilvánul meg. Így mindannyian, függetlenül felkészültségünktől, társadalmi helyzetünktől, az Isten országa munkásaivá válhatunk.

(Folytatjuk)

Gálfalvi Sándor
nyug. tanár, főgondnok

Nemzetiségi iskoláink már-már hagyományos tavaszi gesztusa a kitárulkozás. Az utóbbi években meg-megújuló iskolacsaták során a társadalom áll az ősi tanintézetek mögé, védi meg azok magyar jellegét. Hogy ez a kiállítás megérdemelt, hogy a bizalomra kitartó munkával válaszolnak a tanárok, diákok, arról a tanév végén kap bizonyosságot a közösség. Egyrészt az évvégi osztályzatok, az érettségi eredmények, a tantárgyversenyeken elért helyezések számszerűen tájékoztatnak. Másrészt megrendezésre kerülhet egy tanévvégi ünnepsorozat, ahova a szülőkön kívüli bárki eljöhethet, s betekinthez az iskola tudományos, művelődési és sportéletébe. 1990 óta egyre több iskola rendez ilyen tanévvégi seregszemlét, s a Brassai Sámuel Líceum ennek közel negyedszázados hagyományával büszkélkedhet. 1970-től kezdve nem múlt el olyan tanév, hogy május utolsó hetében ne került volna sor a Brassai-hétre. Még az 1980-as évek második felének lélekölő esztendeiben is sikerült megtartani e hagyomány jellegét, főbb eseményeinek sorozatát.

1993-ban május 24-29. között zajlottak a Brassai-hét rendezvényei. Hétfőn a 11 óras nagyszünetben a diákság négyesége előtt Kocsis Imre igazgató mondott megnyitó beszédet, s ismertette a hét műsorát. 12-kor a díszteremben rendezett festmény- és rajzkiállítást Kovács Ildikó, egy óra múlva a tanárok tárlatát a könyvtárban Sebőstyén Éva igazgató nyitotta meg. Az idén Kovács Ildikó és Teodorescu Réka tanárnők állították ki tíz, illetve öt újabb festményüket.

A már 11 órától közszemlére kitett koszorúkkal 1-kor, Soós Anna tanárnő vezetésével a VIII.C. osztály kivonult a Házsongárdi temetőbe, s Brassai Sámuel, valamint Berde Mózsás síremlékére helyezték azokat. Délután a diákok tudományos ülészakára került sor. Ezt megint a Kriza János Önképzőkör szervezte. A Reményben meghirdetett témakörökre lehetett pályázni. Összesen mintegy negyven jellegű dolgozat érkezett be, s ezekből a nyolc legjobb került felolvasásra. Ezek a román, magyar, helytörténet, lélektan, biológia, matematika, fizika, kémia, közgazdaságtan szakcsoportokat képviselték. A IX. osztályos Tóth Csilla a kétszáz éves kolozsvári színjátszás hőskoráról, a X-es Pataki Erika pedig az unitárius templomról olvasott fel tanulmányt. A helytörténet keretében még Magyarokiskapusról (Kovács Erika XII.), Mezőmehesről (Sebe Ildikó XII.) és Felvincről (Buzogány Zsolt XII.) érkezett be pályázati mű. Az ülészakot a Kriza önképzőkör védnöke, Kovács Katalin tanárnő vezette.

A kedd délutáni műsor érdekességgel indult. Az iskola Csögör Enikő irányítása alatt működő versmondó körének március 15-én a Farkas utcai református templomban előadott műsoráról készült videofelvételt mutatták be. Ezt a tanárok tudományos ülészaka követte, szervezését Csörtán András vállalta magára. Málnási Ferenc nyelvészeti, Jánosi Ibolya biológiai, Roșca Zsuzsanna lélektani, Iancu Doina román irodalmi, valamint Biró Olga, Kassay Ildikó és Péter Rozália matematikai-módszertani dolgozatai mellett külön kiemeljük azokat, amelyek az iskolára és névadójára vonatkoznak. Fazakas István a tolerancia erdélyi hagyományait, Knizs Mária a biológia-, Hantz Irén a földrajz-tanítás iskolai előzményeit vizsgálta, Darvai Béla Brassai és Heinrich Hertz viszonyáról értekezett. Külön érdekességnek számított Kovács Katalin dolgozata. A Brassai hollandiai testvériskolájának, a Carolus Clusius

Egy az Isten

Szeretem a vallásomat,
mert egyszerű, tiszta...
Eszméjét, a Bibliából,
Dávid Ferenc írta.
Úgy érzem, a legszebb vallás,
melynek párja nincsen.
Három szóban mindent elmond,
s úgy zeng: Egy az Isten!

Ezt hirdeti harangunk is,
a toronyból kongva,
Valahányszor hitre ébreszt,
s hív a templomunkba.
Szerény a mi kis templomunk,
szertartása ékes,
Mert jó útra int pásztorunk;
szava gyógyít, édes.

Hitünk hogyha néha lankad,
bennső erőnk elvész,
Új reményt önt keblünkbe
a szószékről a lelkész.
Szeretem a dalainkat,
orgonaszó-foszlást...
Szeretem az ünnepeket,
s úrvacsora-osztást.

Szeretem a Hiszekegyet,
melyben lelkem részes,
Minden szava egy vallomás,
esküszere, készes.
Ezt követem, amíg élek,
s szívem ver dobogva,
Úrban való bizalommal,
eleitől fogva.

Szeretem a vallásomat,
mert egyszerű, tiszta...
Eszméjét, a Bibliából,
Dávid Ferenc írta.
Úgy érzem a legszebb vallás,
melynek párja nincsen,
Három szóban mindent elmond,
s így zeng: Egy az Isten!

Tordai Matyó

College névadójának Istvánffy Miklós magyar humanistával folytatott levelezését ismertette. E sorok írója beígért dolgozatát, az 1879-1944 közötti unitárius iskolai értesítők ismertetését megtoldotta azzal, hogy bemutassa a Brassai épp akkor megjelent első évkönyvét: *Az 1557-ben alapított kolozsvári Brassai Sámuel Elméleti Líceum Évkönyve az 1991-1992-es tanévre*. Szerkesztette: dr. Gaal György. Kolozsvár, 1993. 75 l.

A szerdai nap új színfolttal gazdagította a Brassai-hét eseményeit. Kovács Nemere tanár megszervezte a Brassai Sámuel-émlékversenyt. Tulajdonképpen egy szép hagyományt újított fel. 1957-ben részt vehetett - mint diák - a Mikó Imre szervezte hasonló versenyen. Most tanárként szükségét érezte a vetélkedő felújításának. A Brassai életére és munkásságára, valamint az általános műveltségre vonatkozó kérdésekből megrendezett fordulók után, május 26. a nyolc döntőbe jutott versenyző próbatételét hozta el. Feleki Zsolt IX. osztályos bizonyult a legjobban felkészültnek, utána Ugron Szilárd és Kovács Ferenc XI-esek következtek.

Csütörtökön, a sportnapokon a Brassai Kupáért folyt a küzdelem. Minifutbalban a IV-esek, leánykézilabdában a XI., fiúkézilabdában a XII., futbalban a VII. és VIII. osztályosok mérték össze erejüket Bárdos Lajos, Egyed Zoltán és Kun Béla tornatanárok vezetésével. A pénteki kultúrnapot az tette ünneplésebbé, hogy a jászberényi Lehel Vezér Gimnázium igazgatója (Nagy András) és négy tanára a testvériskolai kapcsolatok ápolására a Brassaiába érkezett. Így ők is részt vehettek az ünneplés díjkiosztáson. Ennek keretében a rajzkiállítás legjobb alkotói, a Kriza János Önképzőkör pályázatának, a Brassai-émlékversenynek a nyertesei, a Versmondó Kör, a Mákvirág színjátszócsoporthoz, a Bogánacs néptáncgyűttes legszorgalmasabb, leglelkesebb tagjai pénz- és könyvjutalomban részesültek. A Brassai-émlékverseny helyezetteinek az Unitárius Egyház részéről egy-egy Bibliát is átadtak. Az ünnepi műsoron a Nagy Emese vezette gimnáziumi tanulók a Lúdas Matyót, a Molnos Sarolta irányította Mákvirág a Saint-Exupery után írt Kisherceget adta elő. Az iskolai énekkar Bazsó Ferenc irányításával lépett fel, végül a Tolna Éva szervezte-vezette Kisbogánacs néptáncgyűttes tapsvihart kiváló számai zárták az előadást.

A hagyományos szombati emlékkirándulással ért véget az eseménysorozat. Az idei szervező, Hantz Irén tanárnő külön sokszorosított útikalauzzal kedveskedett a résztvevőknek. Kár, hogy nem sikerült ehhez ragaszkodni. A két autóbuzsnyi brassais diák és tanár Torockószentgyörgyön e sorok írójának szavai kíséretében a Brassai szülőháza falára koszorút helyeztél el. A szomszédos templomban Koppándi Botond I. éves unitárius teológus, az iskola volt diákja mondott szép imát, utána Kovács Nemere tanár beszélt arról, hogy mit jelent ma brassaisnak lenni. A Te benned bízunk... élénklése után a torockószentgyörgyi vár megtekintésére került sor, a legedzettebbek megmászták az Ordas sziklát.

A Brassai-hét részletes műsorát négyoldalas, számítógéppel szedett meghívó juttatta el az érdekeltekhez. A Szabadság című helyi napilap három alkalommal is foglalkozott az eseményekkel. Május 25-én és 27-én jelezte a sora kerülő rendezvényeket, június 1-én pedig Turós-Jakab László számolt be az utolsó napokon nyert élményeiről. Ez utóbbi számban ismertetés olvasható az új Brassai Évkönyvről is.

Dr. Gaal György

Szabédi - emlénapok harmadszorra

A tragikus sorsú költő, tudós és közéleti személyiség, Szabédi László május 7-re eső születésnapja igen kedvező időpont egy évenkénti irodalmi ülés-szak megszervezésére, a Székelyföld határáh fekvő kis választott szülőfalu felkeresésére. Az előző két évben főleg Szabédi személyéhez, munkásságához kötődtek az emlénapok: először Szabédon, majd Kolozsvárt kapott emlékszobát és táblát, állandó kegyhelyet. A felolvasott dolgozatok pedig hozzájárultak életpályája alaposabb megismeréséhez. Az idei, harmadik rendezvény már kissé eltávolodott a költőtől, érezhetővé vált, hogy az ünnepségek középpontjába a kegyelet-megnyilvánulások mellett az egész romániai magyar irodalom, annak vita tárgyát képező kérdései kerülnek.

Az idei emlénapokat az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület és a Korunk Stúdió mellett az Anyanyelvi Konferencia is felvállalta. Ennek megfelelően az EMKE részéről Kötő József főjegyző, a Korunk képviselőjében Kántor Lajos főszerkesztő, az Anyanyelvi Konferencia elnökeként Pomogáts Béla irodalomtörténész végezte a szervező munkát. Így a rendezvény nemzetközi méreteket öltött.

Április 30-án, pénteken délelőtt a kolozsvári Lázár utcai családi ház tavaly leleplezett emléktábláját koszorúzták meg az EMKE és az Anyanyelvi Konferencia nevében; Pomogáts Béla mondott beszédet. A Házsongárdi temető Szervátiusz Jenő faragta Szabédi-síremléknél koszorúkat helyeztek el, itt Kányádi Sándor idézte fel az ünnepelt egyéniségét. Délután 17 órakor az Unitárius Püspökség dísztermében Kántor Lajos nyitotta meg a tudományos ülés-szakot, melynek meghívottjai között számos közéleti személyiség mellett dr. Kovács Lajos főtitkár püspök úr is helyet foglalt. Az ülés-szak két témakörre koncentrált. Péntek délután a Szabédi szerkesztette Termés című folyóirat ötven évvel ezelőtti megjelenését „Elvek, gondolatok” című ankétja képezte volna az előadások tárgyát. Az akkori válaszok mai vonatkozásait szeretnék volna megvizsgálni. Ezzel lényegében csak Kántor Lajos foglalkozott, a többi előadó itt-ott utalt rá. Markó Béla az irodalom és politikum viszonyát, a müncheni Borbándi Gyula a népiség és kritikai önismeret kapcsolatát, Pomogáts Béla a magyar polgárosodás kérdését, Molnár Gusztáv pedig az Erdély-probléma nemzetpolitikai és geopolitikai vonatkozásait vizsgálta. Kétségtelenül a ma Budapesten élő egykori Kriterion-szerkesztő, Molnár Gusztáv fejtegetése volt a legtanulságosabb: hogyan valósítható meg a nemzeti reintegráció az állam terjeszkedése nélkül.

A május elsején délelőltre meghirdetett ülés-szak az erdélyi magyar irodalom legvitatottabb kérdésének elemzését ígérte: a transzilvanizmusét, s eh-

hez a legilletékesebbeket szólaltatta meg. Az előadásokat megelőzően a Szabédéről Kecskés Lajos lelkész vezetésével érkezett ifjúsági csoport néhány szavalattal színezte a műsort. Czine Mihály budapesti professzor lendületes szonóklata az unitarizmus méltatásával kezdődött, s kitért a vallásszabadság 425 évvel ezelőtti kinyilatkoztatására is. A továbbiakban körvonalazta a transzilvanizmus időszakát, szerepét. Láng Gusztáv (Szombathely) az irányzat keletkezéséről, K. Lengyel Zsolt (München, dolgozatát felolvasta Kötő József) ennek politikai vonatkozásairól értekezett. A legkiérleltebb Nagy György előadása volt, mely eszmetörténeti szempontból követte a transzilvanizmus alakulását. Az összefoglalásra, záró megállapítások levonására Pomogáts Béla vállalkozott. Kár, hogy a terjedelmes előadások után nem maradt idő vitára, a megállapítások ütköztetésére. A négy hozzászóló észrevételei alig kapcsolódtak a témakörhöz.

Május 2-án került sor a hagyományossá váló szabédi krándulásra. Az EMKE szervezésében egy-egy autóbuzsnyit kolozsvári és marosvásárhelyi érdeklődő, szakember, közéleti személyiség tette valóban ünnepélyessé a szabédiak számára ezt a vasárnapot. Már a falu határában virágcsokorral fogadták az érkezőket. A zsúfolásig telt kétszáz éves unitárius templomban Kecskés Lajos imája után Kolcsár Sándor esperes hirdette az ígét. Ezután Kántor Lajos szöveg Szabédéről és a megelőző két nap eseményeiről. Az Unitárius Ifjúsági Egylet Kecskésné Nyitrai Gyöngyvér betanításában szép énekszámokból és Szabédi-versekből összeállított műsort mutatott be.

A hívek és érdeklődők ezt követően a templom melletti domboldalon fekvő festői temetőbe vonultak ki, s az egyik magaslati ponton, Rádiger Géza (1845-1905) papköltő, Szabédi anyai nagyapja sírjánál álltak meg, helyeztek el virágot. Itt Kecskés Lajos Szabédi egykori egyetemi diáktársának, Nagy Ödön nyugalmazott lelkésznek a méltató sorait olvasta fel, Kolcsár Sándor pedig a tíz gyermeket felnevelő, s fáradhatatlanul publikáló Rádiger Gézáról, szöveg. A szép, emeletes, modern paplakban elfogyasztott tízora mellett kötetlen beszélgetésre került sor, majd a falu művelődési házában a Szabédi-emléktábla megkoszorúzása és az emlékszoba megtekintése következett.

Az ünnepi műsort a Nagy Ernő tanár; művelődési igazgató vezette tánc-csoport bemutatója és a sámsondi citerazenekar néhány száma zárta szótlan sikert aratva. A hazatérés előtti beszélgetések során a fő téma a jövő évi rendezvény előkészítése volt: miként lehetne azt a tervbe vett Szabédi-szobor leleplezésével összekötni, hogyan kéne a szükséges pénzüsszeget előteremteni.

Dr. Gaal György

Tanulmányi alap

A tanulás az ember örökkévaló törekvése. Alapjában véve ennek köszönheti fennmaradását, fejlődését és a természetben elfoglalt jelenlegi helyzetét. A tanulás sohasem volt könnyű; egyrészt, mert anyagi áldozatokat követelt, másrészt, mert a tehetség nem mindig társult a lehetőségekkel. A tanulás pártolása, szorgalmazása szükségszerű, mert a haladás, a megmaradás feltétele. A tehetséges fiatalok tanulásának a támogatása történelmi, gazdasági és erkölcsi kötelesség.

Az erdélyi kollégiumok hagyományosan buzgokodtak tanulmányi ügyük, népük ügyét szolgáló hivatott ifjak iskoláztatásában. Ez az örökség, még a régiéknélsem jobb mai társadalmi-politikai helyzet, felelősségtudatos kötelességévé teszi a mai nemzedéknek is az ifjúság és a technika, valamint a gazdasági fejlődés mindenkor legújabb vívmányai, amelyeknek művelése és alkalmazása elengedhetetlen feltétele az áldásaiból való részesedésnek és az anyagi jólétnek. A tudományok elsajátítására sok fiatal kiválóan alkalmas, de nincs meg a lehetősége tehetsége kibontakozására. At ilyen fiatal kórtársak megsegítése mindenkor erkölcsi kötelesség, örök emberi nemes cselekedet.

Tanulmányi támogatások a társadalom hivatalos szervei részéről is léteznek. Ezek azonban, eredetüknek megfelelően, bizonyos elvárásokhoz kötöttek, nem igényelhetők váratlanul előálló szükségletek szerint, és bizonytalanok a kisebbségi közösségek sajátos feledatai megoldásában. Anyanyelvünk és kultúránk megtartása és fejlesztése, művelődésünk, anyagi és társadalmi haladásunk, megmaradásunk elsősorban a magunk erejére támaszkodva biztosítható.

A kötelező múlt, a szorongató jelen és a bizonytalan jövő arra készítet, hogy biológus magyar egyetemi hallgatók jobb felkészülését szolgáló **ÖRÖKSÉG-ÁPOLÁS** tanulmányi alap létrehozását javasoljuk és szorgalmazzuk. Tudván tudjuk, hogy sokan és szoszor kémekek, és hogy mindig és mindenki takarékosan és ésszerű beosztással boldogul csupán. Mindazonáltal hisszük, hogy az ügy fontossága megértésre talál, és cselekvésre buzdítja embertársainkat.

Az alapítványból részesülni lehet térítés nélkül és kölcsönként. Az igényelt segítség tudományos összejöveteleken és tanfolyamokon, tapasztalat-cserén való részvételt, vagy a tanulást lehetetlenné tevő akadály elhárítását kell szolgálja. A támogatás odaítéléséről öttagú bizottság dönt, amelynek tagja két egyetemi hallgató, két tanszemélyzeti tag és az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek egy elnökségi tagja.

Az **ÖRÖKSÉG-ÁPOLÁS** tanulmányi alap gazdasági ügyvitelét az Erdé-

lyi Múzeum-Egyesület végzi; ennek megfelelően e közzőra szánt pénzübeli hozzájárulásokat az Egyesület irodájába (Unió utca 1. sz., str. Memorandum-lui nr.1, Kolozsvár - Cluj), vagy annak CEC számlájára (CEC nr. 45. 11. 09. 119., Sucursala Cluj) lehet befizetni, TANULMÁNYI ALAP megjelölésével, vagy: Gróf Mikó Imre Alapítvány, Commercial and Credit Bank Ltd., Branch: Kossuth tér 18-227. Swift Code OKHBHUHB.

Kolozsvár, 1993. május 7-én.

Az EME részéről: Jakó Zsigmond elnök; Kiss András főtitkár.

A kezdeményező bizottság nevében Dr. Nagy-Tóth Ferenc tanár, Dr. Sárkány-Kiss Endre tanár, Keresztes Lujza IV. éves hallgató; Lázár Zsolt I. éves hallgató.

Kései köszön(t)ó

Rendkívüli élményt nyújtó ünnepélyen vettünk részt 1993. május 23-án Szentegyházán. Az újonnan alakult Unitárius Egyházközség felavatását, fiatal lelkészének, Bartha Alpárnak beiktatását ünnepelhettem az a több száz unitárius és nem unitárius hívő, aki részt vett az ünnepségen. Mindannyiunkat büszkeség töltött el, hogy Unitárius Egyházunk újabb egyházközséggel bővült.

A szívvel-lelkel melegengető ünnepség jelentőségét az is kihangsúlyozta, hogy a Püspökség a legmagasabb szinten képviseltette magát az ünnepélyen.

Az avatáson elhangzott beszédekből nyomon lehetett követni az új egyházközség útját: hogyan alakult a kezdetben csak egynéhány tagot számláló szórványból leányegyházközség, majd a létszám növekedésével egyházközség.

Mégis hiányérzettel távoztunk az ünnepségről. Ugyanis mindannyian tudtuk, hogy a szentegyházi unitárius egyházközség megalakításában jelentős szerepet töltött be Adám Dénes homorodkeményfalvi lelkész, aki egy évtizeden keresztül mint beszoigáló lelkész nagy lelkiismeretességgel pásztorálta a szentegyházi híveket. Korát meghaladó erőfeszítéssel, tűző napfényben vagy zimankós havazóban, gyalog vagy kerékpárral, 10 km távolságból, pontosan megjelent Szentegyházán, ahol gondoskodott a hívek lelki gondozásáról, az egyházközség anyagi ügyeinek intézéséről. Az ünnepség során egyetlen köszön(t)ó szó sem hangzott el munkájának elismerésére.

Az ünnepélyen nem szólalhattam fel, hisz az előre megfogalmazott protokoll-listán nem szerepeltem, s így nem emelkedhettem szólásra. Éppen ezért, kedves Adám Dénes tiszteletes Úr, engedje meg, hogy legalább a magam nevében ezúton köszöntsem s mondjak köszönetet egyházépítő áldásos munkájáért.

„Tiszteesség adassék mindazoknak, akik önzetlenül szolgálják egyházunkat!”

Gálfalvi Sándor

Emléktábla-avatás

Tiboldi István iskolamester születésének 200. évfordulóján

Az évforduló megünneplésének szervezését - előzetes megállapodás szerint - *Larcher Károly* rugonfalvi nyugalmazott tanár indította el. Közbejött betegsége miatt *Gálfalvi Sándor* főgondnokunk folytatta. Az ünnepély - összekapcsolva a kedei vizsgálószékkal - július 20-án, áldozócsütörtökön, a kedei bérceken lévő kis templomban istentisztelettel kezdődött, Bátor József esperes és Szombatfalvi József körí jegyző alkalmi imájával, illetve prédikációjával. Az emléktábla a bejárati ajtó mellé, a külső falra rögzítődött. Mérete 50X25 cm, alumínium öntvény, domború betűkkel, felírata: **TIBOLDI ISTVÁN iskolamester 1793-1880.**

Az ünnepélyen a két kedei és a szentmiklósi hívek kicsiny seregét a siménfalvi és a rugonfalvi, s a Gagy-vize mentéről a szentábrahámi és a gagy-i iskolák tanuló csoportjai gyarapították, tanáraik vezetésével. Szavalatok és szólóénekek hangzottak el.

Külön színfoltja volt az ünnepségnek a keresztúri Petőfi Sándor Iskola gyermekkorúsának szereplése, Simó Margit zenetanárnő vezényletével. Gálfalvi Sándor kezdeményezésére az emléktábla dúcát *Sata Albert* gimnáziumi tanár faragta ki, az alumíniumból való kiöntését *Kolumbán Mózes* mérnök végeztette; mindkétten szíves ajándékként.

Az avatóbeszéd szövege:

Még a lelkünkben zsong annak a lélekemelő keresztúri ünnepségsorozatnak az emléke, amellyel az Iskola, az egykori és jelenbeni sok száz diák, az egyház, a város, az 1793-ban létesített, ma újból a „Legnagyobb székely”, az Orbán Balázs nevét viselő gimnázium 200 éves évfordulója alkalmából róta le tiszteletét. S íme, most itt mi, ma, a két Kede közti bérceken újra ünnepet ülünk, székely népünk e tájban fogant kiváló tanítómesterének, *Tiboldi István* születésének 200. évfordulóján, emlékezve.

Milyen biztató, a jövőnk bizonyosságát erősítő ez a tény, hiszen nem elszigetelt jelenség, hanem egy láncszeme annak az emléket állító sorozatnak, amelyet a sötét évtizedek után fokozatosan magára találó keresztúr-környéki, nyikó-menti, Gagy-vize menti nép - más vidékeket utólérhetetlenül megelőzve -, műveltsége emelkedett szintjét bizonyítva, a Székelyföld eme nekünk legszebb zugában szellemi nagyjainak emlékére iskoláihoz szobrokat, emléktáblákat, kopjafákat állít.

Az elődök köbe, fába faragott vagy gipszbe öntött szobrai, a nagyjaink nevét, életüknek idejét megörökítő emléktáblák állítása: kegyelet a múlt iránt; ösztönzés az állítóknak; biztatás a jövőnk őrzőinek. Tudatosítása annak, hogy jövőbeni megmaradásunk a múlt értékeire alapozott jelenbeni munkálkodásunk minőségétől függ.

A múlt értékei közt, a példát mutató, az előttünk járt szellemi nagyjaink sorában tartjuk számon a XIX. század középső évtizedében tevékenykedett, korának egyik legszebb iskolamesterét, Tiboldi Istvánt.

A nyikó-menti Székelyszentmiklóson 1793-ban látta meg a napvilágot, ahogy legismertebb, legszebb dalában írta:

„Nyikó mellett születtem én
Szegény székely barna legény“ -
(s aztán árad tovább a dalba fogott szó:)

„Szébb ot még a fűzfa ág is,
Mint másutt a gyöngyvirág is.“

Igen, itt születni valakinek a Nyikó-vize mellett, a Székelyföld eme csodálatos táján, melyet a Firtos és a Kadicsa vára közt szállongó legendák, tündérregék üdítő harmata permetez - táji elhivatottságot jelent, népszolgálatot, sorsvállalást, kitartó hűséget. S éppen Szentmiklóson születni, a Fejér-Nyikó szakaszának ebben a meghitt, csendes zugában, ahol évezrede múlik, hogy e vidék legősből egyházmegyéjét létesítették - Istenről kijelölt, népünket akár barázdák hasításával, akár a lélek nemesítésével vagy az értelem pallérozásával szolgáló megbízatás volt mindig.

Ilyen, népéért élő, annak lelkét nemesítő, értelmét pallérozó színes egyéniség volt Tiboldi István. A maros-széki Nyárádméntének, és az udvarhely-széki Nyikómentének volt híres iskolamestere.

„Kevés igényel bíró egyszerű ember volt - jegyzi fel róla egyik életrajzírója, a kortárs Ürmösi Kálmán -, s kinek a családra nem volt gondja teljes életében, felmenté minden egyébtől, s alkalmat nyújtott neki, hogy lelkének sugallatát követve élhessen belső hivatásának, sőt azt is megengedé, hogy szelíd műzsája hívására hallgatva, a költészet egén is, habár nem elsőrangú, de egy kis körben szelíden mosolygó fényű csillaggá avassa fel magát.“

Ennek a két évszázaddal ezelőtt született „mosolygó fényű csillag“-nak sziporkázó visszfényét az életút és az életmű legalább néhány vonatkozásában felvillantani most, amikor késői utódok gyűltek újból össze, emléktábla állításával leróni az iránta való kegyeletet okulásért, példamutatásért -, szent kötelességünk.

Születése dátumát pontosan nem ismerjük, életrajzírói általában 1793-mat jegyeznek, tehát abban az évben született, amikor a Nagy-Küküllő középső vidéke, a Nyikó és a Gagy-mente, a két Homoród völgye és a Nyárádménte népe, művelődési vágyától indítva, az ősi kalákázó szellem összefogásával építeni kezdte Keresztúron művelődésének akkor még zsenge hajlékát. Ennek volt köszönhető, hogy a siménfalvi iskolából, Boér János tanító biztatására, a kiváló tehetségűnek ítélt gyermeket, amúgy szegénysorsú szülei a közeli keresztúri algimnáziumba be tudták íratni. Az élesesű, nagy szorgalmú és sziporkázó értelmű kicsi szentmiklósi gyermek innen a kolozsvári gimnáziumba került, s annak elvégzése után tanárai Tordára küldik seniornak - nevelőnek -, majd 1819-ben, 26 éves korában a nyárádménte Szentgericére nevezték ki iskolamesternek, ahol 25 évig, 1844-ig oktatta, nevelte nemcsak a falu gyermekeit, de Szentgerice és vidéke népét is. Tanítványai közt volt az unitárius tudósvilág egyik nagy egyéniségévé lett történetíró, Jakab Elek is. Ő írta, egykori tanítójára emlékezvén: „Szentgericei unitárius tanító, de csak névleges feleke-

zeti, tetteleg szívében mindenik hitvallásúaké, tanítván különbséget nem ismerő szerető gonddal az egész falu 80-90 fiú, 25-30 leányövendékét, 5 éves kortól 15 évesig, egyes-egyedül. Én 1826-tól 1829-ig hozzá jártam; az úgynevezett három első latin iskolát nála jártam.“ Végső értékelésében ezt írja: „... alatta a szentgericei népiskola a nemzeti reformokban is első volt, mint előbb a latin humaniorákban.“

Szentgericéről aztán, részint betegeskedése, de főképpen az erkölcsi fogyatékoságai miatt kipellengérezett egyének ellenségeskedése miatt költözik haza 1844-ben, 51 éves korában Szentmiklóstra. Ettől kezdve a Nyikó-mente népének lett önkéntes nevelője. Rendes hivatalt nem vállalt. Bartók Endre „A kedei unitárius egyház története“ c. munkájában így ír: „Kede iskolaügye 1884-ig rendezetlen volt, elhanyagolt. Ezen időig, illetőleg az 1884. évet megelőzőleg, ezen egyházban a gyermekek nevelése és tanítása érdekében egyedül csak a jó öreg Tiboldi István - nyug. unit. tanító - munkált és fáradozott elismerésre méltóan, amennyiben iskolaház, tanterem hiányában mint Nagy- és Kis-Kede és a szomszédos községek és vidék önkéntes vándortanítója időről-időre összegyűjtötte egyesek gyermekeit a saját szegény lakásába, s azokat ott - hallatlan csekély jutalom fejében (1 frt.) a legnagyobb eredménnyel tanította.“ E szűkös jövedelem azonban munkakedvét nem lassított, mert ő a tanítást nemcsak fizetésért végzett kötelességnek, hanem hivatásnak tartotta.

Tanított, nevelt tehát jókedvűen, derűs lélekkel az iskolában is, s ugyanúgy az iskolán kívül is. Eközben pedig dalolt, verselt, belső indítatásból, kiapadhatatlanul. Ragyogóan ötvöződött Tiboldiban a hivatásának élő népnevelő minden adottsága. Ez a rendkívüli adottsága szabott irányt tevékenységének, s a nevelési cél szolgálatába állított költészetének. Nevelési céljai elérésében jószándékú csipkelődő humora segíti; a gonoszt lerontani, az erényességet építeni akaró törekvéseiben ez a fő fegyvere. A „népdalainak“ megírásában pedig a néplélek tiszta forrása ihleti. Dalainak s a különböző alkalmakra írt „ellenkező versei“-nek, epigrammáinak (rövid, csattanós versek), eredeti meséinek, adomáinak számát több ezerre lehet becsülni. Ezekkel kötődött ő szeretett népéhez, ezekért szerette és tartotta magáénak a népet. Ma már felmérhetetlen az a szellemi kincs, amit Tiboldi hagyott maga után. Ezt a gazdagságot még kortársai sem tudták számbavenni. Életében, de még halála után is, nyomtatásban kevés műve jelent meg. (Külön kötetekben 1841-ben jelent meg „Bacchus szentgerlicei utazása“ c. verses elbeszélése; néhány verse különböző lapokban. „Adomák és tanítómesék“ cím alatt Mészáros József rendezte 1988-ban kötetbe e témakörből felfedezett írásait.) „Temérdek művét kétszer-háromszor letisztázta, többszörözte“ - írja Ürmösi Kálmán. Úgy terjedtek kézről-kézre, házról-házra. „E kéziratok közül csak kevés őrződött meg. Szerencsére a szentgericei művéhez hasonló írása „A’

K. kedei új szőlőhegy leírása 1870-ben" című, 1056 soros versezete két példányban nemrég a szentmiklósi Farkas család megőrzéséből előkerült. Írásainak főképpen az a része kallódott el, amelyekkel személyeket figurázott ki, állított pellengérré, jogosan; az érintettek ezeket igyekeztek megsemmisíteni.

Tiboldi élete alkonyán Nagykedében élő bátyjához húzódik meg, s ott is fejezi be azt; a kedei bérceken lévő templom tövében leli meg végső nyughelyét.

A múlt században élt kortársai néhány írásukban ismertették életét, méltatták munkásságát. A Kedék templomának közelében fekvő sírja azonban sokáig jeltelen maradt. 1928-ban a keresztúrköri Dávid Ferenc Egylet nagyszabású emlékünnepelet rendez, s elhatározzák, hogy közadakozásból síremléket fognak állítani, de erre csak 10 év múlva, 1939-ben kerül sor. Az emlékkövet a költői lelkületű Báró József avatja fel. Az Unitárius Közlöny novemberi száma így emlékezik meg az ünnepélyről: „A jelkő áll. Székely testvér!, ha utad a kedei Sion hegyen át vezet, a kegyelet által állított szerény sírkőnél állj meg, vedd le kalapodat, szakíts egy virágot, s tedd rá Tiboldi mester sírkövére mint a megemlékezés jelét, mert e zsoldáros hegy oldalán nyugszik fajodnak egy égő csillaga, mely a síron túl is ragyog fiaidnak és leányaidnak dalos ajkán.“

Volt aztán még egy emlékezés, 1943-ban, születésének 150-ik évfordulóján, amikor a keresztúri gimnázium és az Alsó-Nyikó-mente népe tisztelgett Tiboldi emléke előtt.

Most pedig, fél évszázad múltán, emléktáblával rója le kegyeletét a Nyikó- s a Gagyai patak mentének népe, tanulóerege s a jelenbeni oktatók-nevelők, a múlt században itt élt „nemzet napszámosá“-ra emlékezve azzal a versrészlettel, amelyet Benedek Elek írt az Udvarhely megyei tantestületnek, az 1900-ban tartott 25 éves jubileumon:

„Imhol a föld, hol 'szebb a fűzfaág is'
A gyöngyvirágnál, mely másutt fakad;

Imhol a nép, mely ha darócban jár is,
Dalban, mesében párja nem akad.
A vén mester is, a kinek dala fülembe cseng,
Földön élt s hala.

Mely szép a fűz itt, ő zenge arrul -
Jer a szívemre, jer öreg trubadour.
A fundamentumot le ti raktátok.
Mienk a fal. Kié lesz a tető?

Szebb jövő képe nem mosolyga rátok,
Fölétek úgy borult a szemfedő.
Jer, jer vén mester, jertek társai,
Az ifjú gárda áldomásra hí!
Szent áldomásra, szent ölelésre,
Rég elmúlt időről emlékezésre!“

Emlékezzünk tehát mi is kegyelettel. Bizonyosságul hulljon le a lepel arról az emléktábláról, amelyet a megbecsülés, a tisztelet vágya állított ide, az Alsó-Nyikó-mente Sion hegyére figyelmeztetésül, hogy csak ott van jövő, ahol van iskola, s hogy ott van iskola, ahol van jövő! Eláruló kicsi székely falvak lelkei, oktatói-nevelői, szívleljétek meg Benedek Apó kérdését: Kié lesz a tető! Ha ti nem rakjátok fel azt, a történelem becsurgó esője elmoshatja a falakat!

Dr. Molnár István

Isten Veled, Tamás!

Hirtelen fel sem fogtam, amikor Ilus csak röviden ennyit mondott a telefonba: Tamás elment. Elcsuklott a hangja. Lassan nehezedett rám a hírsúly. Pedig napok óta tudjuk, hogy kómában fekszik kórházi ágyán.

Hirtelen képsorok jelentek meg előttem, időben visszafelé. Láttam az elmúlt hónapok kissé bizonytalan, szétszórt Tamását, majd láttam az előadót, az író, az egyház egyik világi vezetőjét; megjelent előttem mint az akkori teológiai retorika tanára.

A temetés napján írom e sorokat, s még mindig hihetetlen, hogy Tőle búcsúzunk.

Itt, e hasábon a szeretett anyaszentegyház, a „türelem felekezete“, ahogy ő nevezte - mond hálát a mindenható Úristennek, mindazokért a kiváló erőkért, képességekért, mellyel TÖRÖK TAMÁS rendelkezett.

Egyházunk kulturális és szellemi életében nagy úrt jelent halála. Úriember volt a szó legnevesebb értelmében. Kulturált, visszafogott, de érző intellektus, aki nem ismerte a megalkuvást. Önmagával és másokkal szemben is mérhetetlenül igényes volt. Egészen fiatalon, egyetemista korában, már ígéretesnek indul pályafutása. Majd elkövetkezett 1956 októbere, melyről, olyan lelkesedéssel és felemelően mesélt. Történelmi munkáiban sokszor párhuzamot vont Dávid Ferenc kora és az 56-os forradalom között.

A Szabad Kossuth Rádió az Irodalmi Osztály vezetésével bízta meg. 1957 nyarán őt is, mint másokat, elérte a politikai önkényuralom keze. Hosszú időre száműzik nemcsak a Rádióból, de a szellemi életből is. Vidéki színháznál próbálko-

zik, dramaturgként, majd ott is utóléri, és elbocsájtják.

1970-ben került vissza a Rádióhoz, rendező dramaturgként. Jászai-díjat is kapott.

Nemcsak vállalta hitét és egyházát, de hirdetője is volt a dávidferenci eszméknek. A szelíd intellektus határozottságával szóló műveiben, s szervezte egyházunk Dávid Ferenc Egyletét. „Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek Téged, az egyedül igaz Istent, és akit elküldtél, a Jézus Krisztust.“ - írja János Apostol. (Jn 17,3)

Hitünk szerint földi cselekedeteink minősége biztosítja számunkra az örök életet. A világ egy és oszthatatlan, nincs ezen kívül egy másik világ. Csupán a valóságnak van egy látható és egy láthatatlan oldala. S ami bennünk érték, az láthatatlan, megfoghatatlan. Török Tamás itt, ezen a földön kezdte el építeni Isten országát. S örökké fennmarad Dosztojevszkij-, Thomas Mann-rádiójátékai-ban, Ady-, Weöres-lemezeiben, színhátaiban, cikkeiben, unitárius témájú regényeiben.

Egyházszeretetében példát mutatott mindannyiunknak. Lelki és kulturális téren egyaránt jelentősen hozzájárult a XX. század vég unitarizmusának fejlődéséhez és megismertetéséhez.

Lelkét vezérelje a Mindenható Úristen az örökévalóság útján, emlékét kegyelettel őrizze az utókor!

Török Tamás temetése 1993. május 5-én volt, a farkasréti temetőben. Az unitárius gyászszertartást Bencze Márton egyházfő, Orbókné Szent-Iványi Ilona és Jakab Jenő lelkészek végezték.

Orbókné Szent-Iványi Ilona

Budaházi István:

Mindenki Kunyhója voltál

Török Tamás Emlékének
(részlet)

Fáj most énekelni,
mert benu a nyelv,
s egyre szárazabb a torok.
Csak a könnyesatornák
eregetik bőségesen
ezt a reggeli friss-
fagyos tavaszi
döbbenetet.
Szólok kiszáradt torokkal,
szólok, szólítalak.
Ám a csend, a néma csend
felel csak.

Pedig a pásztor nem
hagyja el a nyáját,
s az ember sem
cserben a barátját.
Vagy mint mesterember:
anyagot, szerszámot.
Ám Te Elmentél!
Kunyhód is üres lett,
s szívedhez nőtt
fiatalok,
a mindennapi zarándokok,
a jöttek,
a szomszédból menekültek,
a holnappal ígéretesek,
kik kunyhód szellemi
zugában mindig
megpihenhettek.

Most Rád emlékeznek,
s Tordára, hol először
a Világon Anno 1568-ban
Kimondatik, hogy Hitében
senki sem háborgattatik.
Mert a hatalom nem azért
adatik,
(s bármely más hit)
arra föl nem jogosít,
hogy mások alá máglyát
rakjon.
Nem, nem ez volt a mestersége
a Mesternek!
Pedig Mefisztók jöttek,
mentek.
Ám a szeretet és a türelem
örök kunyhója Nálad mindig
nyitva volt.
Nélküled most szegényebbek
lettek a vándorok,
Kunyhótlan lett a Szeretet,—
Tamás bátyja.
Kunyhód, ha lesz még,
s Ember, ki azt üzemelteti:
Zarándokhely legyen!
Élőknek igaz vigasz,
s minden holtaknak
naponkénti feltámadás.

(Unitárius Élet, 1993/3.)

4. MIKES KELEMEN

A XVII. század vége sötét időszak Erdély történelmében: megszűnik az önnálló fejedelemség.

A török hatalom gyengülésével erősödik a Habsburg nyomás, ami kiváltotta a Wesselényi féle összeesküvést. A Habsburg abszolutizmus ellenségei, az elégedetlenkedők, az üldözött protestánsok, szökött jobbágyok, a zsoldjukat hiába váró végvári vitézek (a „bujdosók”) élére állt Thököly Imre szembeáll a Habsburgokkal, sikerrel (1682) felveszi a fejedelmi címet. Bécs ostroma (1683) után a császári seregek visszafoglalták Budavárát (1686), felszabadítják a török uralom alól Magyarországot és a gazdasági, valamint stratégiai szempontból oly fontos Erdélyt diplomáciai húzásokkal, katonai erőszakkal bekebelezik: Lipót császár megbízásából Antidius Dunod jezsuita atya titkos szerződést köt I. Apafi Mihály kancellárjával, Teleki Mihállyal (1685). Scharffenberg tábornok hétezer katonája (1686), majd Károly Lipót lotharingiai herceg csapatai (1687) megszállják Erdély fontosabb várait. Apafi kénytelen aláírni a balázsfalvi szerződést. A kegyetlenkedései miatt „eperjesi hóhér”-nak nevezett Antonio Caraffa tábornok aláírta az erdélyi vezetőkkel a Habsburg-ház elismerését, majd megszállja csapatokkal a még el nem foglalt városokat. Thököly kurucával, a török segítségével támadja meg a császáriakat. A zernyesti csatában (1690. augusztus 21.) a gróf Donatus Heissler vezette császári csapatok mellett harcol Teleki Mihály. A császáriak verességet szenvedtek, Teleki elesett a csatában („holteste a tatárok által összevagdaltatott”). Thökölyt szeptember 15-én Erdély fejedelmévé választják, de Bádeni Lajos őrgróf Havasalföldre űzi október 25-én. Többé nem tér vissza Erdélybe: törökországi száműzetés vár rá, a Márvány-tenger partján, Izmit városában (ókori nevén Nikomédia), ahová felesége, Zrínyi Ilona, Munkács várának hős védője, II. Rákóczi Ferenc édesanyja is követte.

Ebben a nehéz, történelmet formáló időben született Mikes Kelemen a háromszéki Zágóban, 1690-ben. Apja Mikes Pál, anyja Thorma Éva. Mikes Pál részt vett a zernyesti csatában, Thökölyvel menekül Havasalföldre. A fejedelem, aki nem nyugodott bele a vereségbe, Háromszékre küldi (Veteroni tábornok megszállta egész Háromszéket), hogy űzze ki a németeket. Mikes Pált azzal vádolták, hogy katonái több zágonit legyilkoltak, amiből hosszú pereskedés kezdődött. A labancok (császáriak) kegyetlen bosszút álltak Mikes Pálon. Cserei Mihály labanc párti főúr (történetíró) így írja le ezt az eseményt: miután a havasalföldi vajda átadta „az erdélyi generálisnak, és Fogarasba vitték, szörnyű kínzásokkal ölték meg, elsőben a szeméit tolták ki, azután minden nap egy lába s keze ujját elvagdaldván s az egész testét megsütögetvén, úgy kellett meghalni. Éccaka kivítették a testét és eltemették...”.

Kelemen, apja halála után, nagybátyja, Mikes Mihály veszi magához, majd felvettette a kolozsvári jezsuita kollégiumba, az Academia Claudiopolitanay-ba (a református Mikes 1700 körül tért át a katolikus hitre Kolozsvá-

Clemens Mikes.

ron). Tíz-tizenegy éves volt, amikor Kolozsvárra került az iskolába. Már az első grammatikai osztályban olvasták Cicero leveleit, megtanulták a levél- és versírás szabályait. Ez hatással volt később Mikesre, a levélíróra. Leveleiben kifogásolta, hogy iskolájában hiányzott a korszerű tudományos ismeretek oktatása, a tantervben hiányosan vagy egyáltalán nem szerepelt a matematika, építészet, földrajz, történelem, hadtudomány.

A Mikes születését követő évben a császár Erdélyre kényszeríti a Leopoldi diplomát, ami szentesíti gyakorlatilag a Habsburg uralmat. Az elnyomás súlyosodik, fokozódik az elégedetlenség. II. Rákóczi Ferenc 1703 május 6-án kibocsátja a Breznai Kiáltványt, tízezer csatlakoznak a szabadságharchoz. Des Alleurs altábornagy, a francia király tanácsadója, aki 1705. február 10-én érkezett Kolozsvárra, ezt írta Rákócziról: „Csak a hadai hiányoznak ahhoz, hogy a világ legnagyobb hadvezérei közé tartozzék”. Kezdetben még csatát sem veszít, de döntő győzelmet nem sikerül kivívnia. A felmorzsoló császári taktika hatására lohad a lelkesedés, megjelennek az árulások, a főnemesség szembefordul Rákóczival, az erdélyi had állandóan fogy.

A trencsényi csatavesztés (1708 aug. 3) után a bomlás jelei mutatkoztak a kuruc táborban. Rákóczi segítséget remélt a franciáktól, svédaktól, poroszoktól. 1711-ben Lengyelországba ment, hogy találkozzék I. Péter cárral. Távolléte idején, az ő tudta nélkül, Károlyi Sándor megkötötte a szatmári békét a császáriakkal, ami véget vetett a kuruc háborúnak (1711. május 1. - nagymajtényi fegyverletétel).

Mikes Kelemen 17 éves volt, amikor II. Rákóczi Ferenc udvarába került apródként. Rajong a fejedelemért, csodálja őt, nemcsak a dicsőség éveiben, hanem a szabadságharc leverése után is. Így ír később: „Énnekem semmi okom nem volt hazámat elhagyni, hanem, hogy igen szerettem az öreg fejedelmet”.

Az 1711-es szatmári békeszerződés büntetlenséget, vagyonuk sérthetlenségét biztosította a szabadságharcban résztvevőknek abban az esetben, ha az uralkodónak leteszik a hűségeskút. II. Rákóczi Ferenc nem élt ezzel a lehetőséggel, lemondott óriási vagyonáról és a bujdosást választotta inkább (Mikes is elvesztette háromszéki örökségét, aminek értéke 1788 rajnai arany. Ez akkor 900 ökör ára volt). Először Lengyelországba ment, majd 1713. január 13-án Franciaországba érkezik. Február 12-én fogadja XIV. Lajos francia király, aki menedéket biztosít Rákóczinak. Mikes Kelemen mindvégig vele volt, s vele maradt akkor is, amikor a Rákóczit pártfogoló uralkodók, új szövetségek, háborúk és békekötések miatt jobbnak látták, ha megszakítják vele a kapcsolatot. Rákóczi elfogadta III. Ahmed szultán meghívását és kis számú kíséretével 1717. október 10-én Törökországba érkezik. Ekkor még remélte, hogy a törökök és a Habsburgok közt fennálló ellentét az ő elképzeléseinek is kedvez, de a remény az idő múlásával csökken, majd elfogy. A bujdosók kezdetben a boszporuszmenti Böjükderében, majd Jenikőben laktak, mivel azonban a bécsi udvar a kuruc kolónia kiadatását, vagy Ázsiába való telepítését követelte a szultántól, a törökök 1720. április 16-án a Márvány-tenger partján fekvő Rodostóba költöztették az emigránsokat. Itt az örmény negyedben 24 házat kaptak, a helybéli-ek rövidesen a „magyarok utcájá”-nak nevezték ezt a települést. Rákóczit Mikesen kívül Bercsényi Miklós és családja, sógóra, Csáki Mihály, Sibnik udvarmester, Láng Ambrus háziorvos, Radulovics János udvari pap, Zay Zsigmond - Mikes apródtársa - követte. Hozzájuk csatlakozott később Forgách Simon és fia, valamint Esterházi Antal és felesége. A számkivettség és honvággy gyötrelmei mellé rossz hírek érkeznek: meghalt Zrínyi Ilona, majd Rákóczi felesége. Fogy a kis csoport is: Forgáchék áttelepednek a lengyelországi emigránsokhoz, a pestis elvitte Esterházit, meghalt Bercsényiné s ezzel elveszett Mikes nagy reménye, hogy feleségül vehesse Köszegehy Zsuzsit, Rákóczi fegyvertöltőjének leányát. Zsuzsi Bercsényihez ment feleségül. Aztán elhunyt Bercsényi és Láng Ambrus.

1727. június 15-én Rákóczi kisebbik, eddig nem látott fia, György, Velencén és Párizson át szökve, Rodostóba érkezett. A fejedelem a művelt Mikes Kelemen bízta meg, hogy tanítsa fiát. Mikes anyanyelvéhez való ragaszkodása tűnik ki, amikor megjegyzi Rákóczi Györgyről, hogy „Legnagyobb fogyatkozást azt találom benne, hogy magyarul nem tud. De ez nem az ő vétké. Németül nevelték, akik csak a Miatyánkot sem engedték volna, hogy magyarul megtanulja” (88. levél). A fiatalember megunta az egyhangú, sivár életet és 1728. márciusában Franciaországba szökött. Az élet Rodostóban valóban egyhangú volt. Fél hatkor megszólalt az első dobszó - ahogy 35. levelében leírja -, hatkor a második, amikor Mikes beléphetett a fejedelemhez. Misét hallgattak a házi kápolnában, reggeliztek, újra a kápolnába mentek. Délelőtt mindenki végezte a saját munkáját, közös ebéd következett, amely soká-

ig elhúzódott a megbeszélések, beszámolók miatt. Öt órakeresztény jelezte a kápolnába menést, majd vacsora következett, nyolc óraker minden elcsendesedett (35. levél).

Mikes sokat olvas (Rákóczi könyvtárában 112 mű volt, 374 kötetben), fordít, képezi magát. Gazdag érzelmi világát csak egyféleképpen tudta kiélni. Leveleket kezdett írni egy képzeletbeli nényének. Ezek a levelek naplószerűen, időrendben mesélik el bujdosók életét, viszontagságait, bánatukat s a néha-néha felbukkanó reményeket. Képzeletben élő nényje, akihez 40 éven át írta leveleit, pótolta Mikesnek azt a bizalmas emberi lényt, akinek mindent el lehet mondani, s ugyanakkor elhalmozni szeretettel és gyöngédséggel. Mikes leveleket írt, de egyben történelmet. Meg akarta írni Rákóczi törökországi bujdosásának hiteles történetét, mely nélküle ismeretlen maradt volna. A száraz tények ismertetése nem felelt meg Mikes egyéniségének, nem tudta volna beleszőni a törökországi viszonyokat, az ottani szokásokat.

Mikes Kelemen összesen 211 levelet írt (ebből 4 miszilis levél) - a számolás nem tőle származik -, ezekben számot ad a viszontagságos tengeri utazásról, a Törökországba való érkezésről, a Drinápolyban töltött nyolc hónapról, majd a rodostói évekről és II. Rákóczi Ferenc haláláról (1735. április 8.), amiről így ír a 112. levélben: „Amitől tartottam, abban már benne vagyunk. Az Isten árvására tevébenünket és kivevé ma közülünk a mi édes urunkot és atyánkat három óra után reggel“. „Itt édes néném könnyhullatással esszük kenyereinket és olyanok vagyunk, mint a nyáj pásztor nélkül. Másnap szegénynek a testamentumát felnyitották és elolvastatták. Mindenik cselédnek hagyott. Énnemem ötezer forintot“ (113. levél).

Rákóczi holttestét Mikes kísérte el Konstantinápolyba, ahol a jezsuiták St. Benoit templomában, a 30 évvel azelőtt elhunyt édesanyjával, Zrínyi Ilonával közös sirba temették el.

11 levél a magukra maradt bujdosókról szól, akiknek száma egyre fogy: „...minap is eltemetők egy atyánkfiaát, és amennyin már maradtunk, egy szilvafának is elférünk az árnyékában“.

Rövidesen megérkezik a szultán fermánja s szanaszét küldi őket: „Csáki úr Vidin felé fog menni, Zay úrfi Kocsinba, én Jásziba (Iasi, F.J.) ... Innét Bukurestbe megyünk, s onnét keresztül és végig Havasalföldön, Moldvába... Elég a , hogy ha Erdélyt meg nem láthatom is, de a köpönyegit meglátom, mert az erdélyi havasok mellett megyünk el“ (146. levél). Mikesnek sikerül eljutniok Iasi-ig (három hónapot töltött Moldvában), onnan azonban menekülni kellett a betörő tatárok és kozákok elől. Erdély közelsége fellobbantotta Mikes honvágyát: „Elítélheted néném, micsoda suhajtásokat bocsátottam, mikor az édes hazám havasai mellett mentem el. Örömet bémentem volna Zágóban, de az Úr befedezte előttem az oda vivő utakat...“ (149. levél).

Az út ismét Rodostóba vezet, ahol legalább békében, biztonságban élhetnek. Mikes 1740 nyarán tért vissza oda végleg, ekkor 50 éves. Élete végéig van 21 év, erre a jó két évtizedre esik a Leveleskönyv anyagának egynegyede (több mint 50 levél).

Közben Európában megváltoztak az erőviszonyok. Férfi ágon kihalt a Habsburg-ház, a

trónt Mária Terézia foglalta el (1740). Mikes a királynőhöz fordul engedélyért, hogy hazatérhessen, de nemleges választ kap. Örökös rabssággal fizet azért, hogy hűséges volt Rákóczihoz. A napok egyhangúan telnek, Mikes levelei arról szólnak, hogy milyen hadiszereccével folyik a hétéves háború, ki az új szultán és nagyvezír. 1757-ben meghal Rákóczi utolsó generálisa, Csáky Mihály. Már csak a két utolsó apród, Mikes Kelemen és Zay Zsigmond él, aztán Mikes egyedül marad. „Egyedül, egyedül a bujdosók közül, nagy Törökországban“. (Lévay József)

Utolsó levelét 1758. december 20-án írja. „Az első leveletem, amidőn nénémnek írtam, huszonhét esztendő voltam, eztet pedig hatvankilencedikben írom. Ebből kivesszek 17 esztendőt, a többit haszontalan bujdosásban töltöttem“.

Rövid betegség után, pestisben halt meg 1761. október 2-án. A rodostói örmény temetőben temették el.

Mikes nyelvét így jellemezte Veres Péter: „Mikes Kelemen bújdosóan szép leveleit olvasom, már tavaly feljegyeztem, hogy a székely az egyetlen tájnyelv a magyarban, amely igazi nyelv: irodalmi felsőfoka is van. Csak a székely és még az erdélyi írók tudnak úgy magyarul, hogy az egyben a nép nyelve is, kultúrnyelv is... Mikesnél érzi az ember igazán, hogy milyen bújdosó lehet a nyelv és az észjárás együtt. Ez már magában művészet. Csoda nép a székely, dalai, balladái és irodalmi művei a világirodalom gyöngyei... És ez az erdélyi nemesség magyar, úgy magyar, ahogyan a nép az. Ugyanaz a magatartás, ugyanaz a nemzeti szellem, csak magasabb műveltséggel...“ Mikes levelei - melyeknek kézíratai az Egri Érseki könyvtárban vannak - 1794-ben jelentek meg először nyomtatásban Szombathelyen.

(Következik : Kőrösi Csoma Sándor)

Összeállította: Fekete János tanár

Tiboldi István tanításaiból

Tiboldi nevelő hatása a halála utáni évtizedekben is érződött, főképpen azokban a falvakban, ahol élethivatását töltötte be. Szemlélteti az alábbi két eset:

Keresztes Dénes néhai szentgericei lelkész elevenít fel egyet az Unitárius Közlöny 1927. évi 11-es számában: „Napokban a sáros falu között szűk gyalogösvényen haladt utam. Egy szembejövő kedélyes hívem illedelmesen félrelép. Tiboldi ismert versével köszönt rám: 'Nagyobb ember elől kikelj a székből, ha szoros a hely' - jelezve, hogy ide is talál a tanítás.“ (A vers eredetileg a templomi székekre vonatkozott).

A székelyszentmiklósiak is megőrizték mesterük tanítását.

Az 1900-as évek elején, amikor a jobb és a bal párt választási küzdelme zajlott, Rugonfalva, Jeddy Tamással az élen, jobb-párti volt, a szentmiklósiak balpártiak. Megtörtént Keresztúron a választás. A szentmiklósiak híret vették, hogy őket a rugonfalviak hazafelé mentükben meg akarják verni; Jeddy kapuja előtt fogadott emberek várják. Ezért szépen Kede felé, a hegyen át mentek haza. Egy hét múlva Vári István, a szentmiklósi bíró, találkozik Keresztúron a Walterben (vendéglő) Jeddyvel. Kérde Jeddy: Miért nem mentetek az úton haza, s miért Nagykede felé? Azért, Jeddy úr, mert Tiboldi mest'uram azt tanította volt, hogy „Bolond elől térj ki, nem fog tiszágni.“

„Hol nagyban foly a részegség,
Veszve ott a jó egészség.“

„Hibát teszünk, ha borunkat
Pocsékoljuk pazarul,
Ha megisszuk birtokunkot,
Élünk végre cudarul.
Ha tékozlunk, vesztegetünk:
Utóbb aztán bőjtölhetünk.
Majd ha száraz kortyot nyelünk,
Csúfot üznek mások velünk...
Ne kövessünk oly ivót is,
Oly gondatlan borozót is,
Ki annyi bort felcsőröle,
Hogy kertámasz lett belőle.“

(A K. Kedei új szőlőhegy leírása 1870-ben c. verszetéből)

EGYHÁZI HÍREK

Az egyházi élet hírei

Az Egyházi Képviselő Tanács március 25-én tartotta első évnegyedi és június 24-én a II. évnegyedi rendes ülését. Az üléseken jelentések hangzottak el az adott időszakban elnökileg elintézett adminisztratív és gazdasági ügyekről: a Misszióbizottság, a Nyugdíjpénztár jelentései, a lelkészképzéssel kapcsolatos ügyek, az Unitárius Nőszövetség jelentése, a kolozsvári és székelykeresztúri Unitárius Gimnázium beindításának ügyei, Kászoni K. József homoródszentmártoni lelkész kérése Magyarországra történő távozása érdekében, az egyházi központban megüresedett tisztségek betöltése, a székelykeresztúri gimnázium alapítása 200 éves évfordulójának megünnepléséről szóló jelentés, Harringtoné Szánthó Anikó lelkész női homoródszentmártoni lelkész tevékenységének meghosszabbítása.

Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE) szervezésében ünnepséget rendeztek a Vallás szabadság Törvénye kihirdetésének 425. évfordulója alkalmából március 20-án Tordán. Az ünnepség ökuménikus istentisztelettel kezdődött a tordai római katolikus templomban. Az istentiszteleten a liturgikus bevezetést Bálint Lajos gyulafehérvári római katolikus érsek végezte; beszédet mondtak: Bálint Lajos érsek, dr. Csiha Kálmán kolozsvári református, dr. Christoph Klein nagyszabasi evangélikus, dr. Kovács Lajos unitárius, Sebastian Kräuter temesvári római katolikus, Mózes Árpád kolozsvári evangélikus, Reizer Pál szatmári római katolikus, Tempfli József nagyváradai római katolikus és Tőkés László nagyváradai református püspök. Az istentisztelet Tőkés László püspök ímája, majd a közösen elmondott Miatyánkkal fejeződött be. Istentisztelet után a jelenlévők megtekintették a Körösfői Kriesch Aladár *A tordai országgyűlés, 1568.* című festményét a tordai múzeumban.

Délután szimpozionra került sor a tordai unitárius templomban, amelyen előadást tartott: Benda Kálmán, Dávid Gyula, Csetri Elek, Paul Philippi, Pozsgai Imre, dr. Szabó Árpád és Várkonyi Ágnes. Este a tordai színházban a Kolozsvári Magyar Színház művészei tartottak előadást.

Orbán Balázs emlékünnepélyt tartottak április 24-én Székelyudvarhelyen. Az ünnepségen egyházunkat dr. Erdő János főjegyző képviselte.

A székelykeresztúri Orbán Balázs Középiskola alapításának 200 éves évfordulójának megünneplésére került sor május 9-15. között. Az ünnepség első napján emlékestisztiszteleteket tartottak a város templomaiban. Az unitárius templomban dr. Szabó Árpád rektor végzett istentiszteleti szolgálatot, majd megkoszorúzták Orbán Balázs, Petőfi Sándor és Nicolae Bălcescu szobrát. A hét folyamán az iskola tanulói tartottak kulturális- és sportrendezvényeket. Pénteken, május 14-én került sor az iskola vendiákjainak találkozójára, szombaton tartották az ünnepélyes bezárót. A záróünnepségen beszédet mondott dr. Kovács Lajos püspök, majd Gálfalvi Sándor fő-

gondnok beszéde után leleplezték Berde Mózes mellszobrát. Ugyanakkor sor került az iskola bejáratánál elhelyezett emléktábla leleplezésére is.

Lelkeszi értekezletek

A második negyedévi lelkeszi értekezleteket június 15-23. között tartották meg az egyházközpontokban. A kolozsvári egyházközpontban június 22-23-án tartották Magyarországon (lelkeszi szolgálatot végzett Benedek Sándor, a kolozsvári 2. számú egyházközpont lelkésze); a maros-küküllői egyházközpontban (június 18-án Dicsőszentmártonban); a székelykeresztúri egyházközpontban (június 15-én Székelykeresztúron); a székelyudvarhelyi egyházközpontban (június 16-án Szentegyházán); a sepsiszentgyörgyi egyházközpontban (június 17-én Brassóban). Az értekezleteken két előadás hangzott el és került megbeszélésre: Kovács István teológiai tanár: *A gyülekezeti igény és gyülekezet építése a prédikációban*; Szász Ferenc (Brasó, 2. sz. lelkész): *Az unitarizmus lényege*. A lelkeszi értekezleteken egyházi központunkat Kovács István teológiai tanár képviselte.

Dávid Ferenc Egylet

Az április 25-i felolvasóülésen dr. Rezi Elek tartott előadást *Erdemes-e becsületesnek lenni* címen; az előadást a reneszánsz zenei koncert (Kürthy Csilla, Sógor Árpád, Szabó Sándor, Takács András és Zsuzsanna Éva az Igric együttes tagjai) és Katona Éva szavalata egészítette ki.

A május 23-án tartott V. felolvasóülésen dr. Bodor András tartott előadást *Körösi Csoma Sándorról*. Márkos Albert és Rónai Ádám zeneszámait és Krasznai Paula Babits- és Áprily-szavalata egészítette ki az ülést.

A július 4-én sorra került felolvasóülésen dr. Kovács Lajos püspök tartott előadást „A vallás és a tudomány” címen; a zeneszámokat Liviu Gocan és Rónai Ádám szolgáltatta; szavalt Kozma Lajos színművész.

Lelkeszképzés

Teológiai hallgatóink a húsvéti és pünkösti ünnepeken légációs szolgálatokat végeztek. A II. félévi vizsgák május 21 - június 24. között zajlottak le. Június 27-én tartották meg az évzárót. Délelőtt a templomban dr. Erdő János főjegyző tartott istentiszteletet, délután a Teológiai Intézetben az évzáró ünnepélyen Kovács László Attila evangélikus teológiai tanár tartott áhítatot; dr. Szabó Árpád rektor felolvasta jelentését az intézet egy évi tevékenységéről, majd sor került a jó eredményeket elért hallgatók megjutalmazására. Az évzáró-ünnepélyen az intézet énekkara szerepelt.

Június 28-július 2. között a II. éves teológiai hallgatók alapvizsgát tettek, július 2-6. között az V. évet végzett hallgatók: Kovács Sándor és Veress Ferenc szakvizsgát tettek.

A Kolozsváron és Székelykeresztúron induló Unitárius Gimnáziumok IX. osztályába július 3-7. között tartották meg a felvételi vizsgákat, a kolozsvári osztályba 17-en, a székelykeresztúriba 22-en jutottak be. A pótfelvételekre a beiratkozás augusztus 16-27. között történt, a felvételi vizsga augusztus 28-tól kezdődött.

Személyi változások

* Egyházi központunkban május 1-től Farkas Dénes áthelyezést nyert a főkönyvelői tisztségéből a levéltárosi tisztségbe. Szabó Anikó, szintén május 1-től, kinevezést nyert a főkönyvelői tisztségbe.

* Fazakas Károly úrmősi lelkész május 1-től, saját kérésére, meghívás alapján kinevezést nyert a csekefalvi egyházközpontba, rendes lelkészi minőségben.

* Bartha Alpár gyepesi lelkész április 1-től rendes lelkészi kinevezést nyert az újonnan alakult szentegyházi egyházközpontba. Beiktatóját május 23-án tartották. Egyházi központunk részéről dr. Kovács Lajos, dr. Erdő János és dr. Szabó Árpád vettek részt a beiktató ünnepélyen, amely templom- és lelkeszi lakásavatással volt egybekötve.

* Léta Sándor petrozsényi lelkész beiktatóünnepélyét május 2-án tartották meg. Az ünnepélyen egyházi központunkat Farkas Dénes levéltáros képviselte.

* A Vallásügyi Törvénytervezet megvitatására került sor április 27-én Bukarestben. A megbeszélésen hat minisztérium, a Vallásügyi Államtitkárság és az összes romániai elismert vallás képviselője részt vett. Egyházunk részéről dr. Kovács Lajos püspök, Jenei Dezső főgondnok és Mikó Lőrinc előadótanácsos volt jelen.

Leon Hopper és Phillip Hewet észak-amerikai lelkészek március 19-29. között látogatást tettek egyházunkban. Március 20-án részt vettek a tordai ünnepségen, 21-én Leon Hopper prédikált a kolozsvári belvárosi és monostori templomban (II Móz 3,5), meglátogatták tordakörnyéki egyházközpontjainkat; 23-án Marosvásárhelyen, majd Torockón, Torockószentgyörgyön, Nagycenyén, Székelykeresztúron, Székelyudvarhelyen és Brassóban tettek látogatást. 27-én Phillip Hewett Brassóban, Leon Hopper Torockószentgyörgyön tartott istentiszteletet.

Elhalálozások

Jakab Antal gyulafehérvári katolikus püspök május 5-én hunyt el Gyulafehérváron. Május 10-én temették a gyulafehérvári székesegyházban. A temetésen egyházunkat dr. Kovács Lajos püspök és Jenei Dezső főgondnok képviselte.

Török Tamás budapesti unitárius író, a magyarországi Dávid Ferenc Egylet elnöke, 68 éves korában, április 18-án váratlanul elhunyt. A Magyar Rádió Jászai-díjas dramaturg-rendezője, érdemes művész volt. Május 5-én temették a Farkasréti temetőben.

Végh Mihály nyugalmazott lelkész május 8-án, 84 éves korában a sepsiszentgyörgyi kórházban elhunyt. 1909. október 8-án született Székelykocsárdon. 1931-ben fejezte be teológiai tanulmányait a Kolozsvári Unitárius Teológiai Akadémián. 1931-1932-ben mint nagyenyedi segédlelkész Marosújváron, 1932-33-ban mint oltványi segédlelkész, 1933-58-ban mint homoródújfalvi lelkész, 1958-1964-ben mint politikai elítélt a börtönben, 1964-1969 mint kobátfalvi lelkész, 1969-75-ben mint recsenyédi lelkész szolgált hűségesen egyházunkat. 1975. december 31-én vonult nyugalomba, és attól kezdve Sepsiszentgyörgyön élt. Május 12-én temették a sepsiszentgyörgyi református vártemplom kápolnájában a református temetőbe. A temetésen a lelkeszi szolgálatot Török Áron sepsiszentgyörgyi lelkész végezte. Az egyetemes egyház és az egyházi központ nevében Szabó Zoltán egyházi titkár, az egyházkör nevében Székely János egyházközponti jegyző, a recsenyédi egyházközpont nevében Kiss Ákos recsenyédi lelkész, a homoródújfalvi egyházközpont nevében Ilkei Árpád homoródújfalvi lelkész búcsúztatta.

Dr. Kovács Lajosné, született Vaska Klára főtisztelendő asszony május 23-án, rövid szenvedés után elhunyt. (1924. december 26-án született Kolozsváron.) Május 27-én temették a Házsongárdi temetőben. A temetésen a lelkeszi szolgálatot dr. Szabó Árpád teológiai tanár, rektor végezte, a sírnál Kolcsár Sándor közügyigazgató és Szakó Erzsébet, a Nőszövetség elnöknője búcsúztatta.

Gergely Jánosné, született Király Éva (Gergely János, néhai lelkészünk özvegye) július 7-én Marosvásárhelyen elhunyt. Július 9-én temették a nyárádszeredai temetőben. A temetésen a lelkeszi szolgálatot Szén Sándor jobbágyfalvi lelkész végezte.

Kiss Tihomér nyugalmazott lelkész életének 84. évében Székelyderzsben, július 2-án elhunyt. 1909. június 28-án született Székelyderzsben; 1931-ben végezte a székelykeresztúri főgimnáziumot, majd a Kolozsvári Unitárius Teológiai Akadémiát (1934-ben). 1934-1935-ben Székelykeresztúron bentlakásfelügyelő; 1935-1941-ben ádámosi, 1941-1946 között kálnoki; 1946-1969-ben székelymuzsnai, 1969-1977 között székelyderzsi lelkész volt. Nyugalombavonulása után Székelyderzsben élt. Július 4-én temették a székelyderzsi templomból. A temetésen a lelkeszi szolgálatot Katona Dénes székelyderzsi lelkész végezte. Egyházi központunk nevében Farkas Dénes levéltáros, az egyházkör nevében Bencz Dénes esperes búcsúztatta. A temetésen Kozma Albert bölöni, Botha Dénes fiatalfalvi, Nagy Ferenc segesvári, Bíró Mihály firtosmártonosi, Orbán F. Dezső kálnoki lelkészek, valamint Ballai György székelymuzsnai református lelkész mondtak búcsúbeszédet.

Pihenésük legyen csendes.

Unitárius Közlöny. A Keresztény Magvető melléklete

Kiadja az Unitárius Egyház

Szerkesztőbizottság: Molnos Lajos főszerkesztő, dr. Szabó Árpád felelős szerkesztő, dr. Rezi Elek

Szerkesztőség és Kiadóhivatal: 3400 Kolozsvár,

December 22 sugárút, 9. szám

Postafiók: 24. tel: 11-52-71

Nyomdai előkészítés a kolozsvári Szabadság Kft. TEXTLINE rendszerén

Műhelyvezető: Szabó Gyula

Nyomtatva Kolozsváron az Ardealul Nyomdában

Igazgató: Ion Manole